J. Krishnamurti

Eğitim ve Yaşamın Anlamı

Krishnamurti Kitaplığı-11

J. KRISHNAMURTI

EĞİTİM VE YAŞAMIN ANLAMI

İngilizceden çeviren:
Aslı Açıkgöz

Jiddu Krishnamurti (12 Mayıs 1895 - 17 Şubat 1986)

Hindistan'ın Madanapalle kentinde doğdu. 1909 yılında C. W. Leadbeater tarafından keşfedildi. 13 yaşındayken Theosophical Society tarafından "dünya öğretmeni" seçildi. Konuşmaları ve yazıları herhangi bir dinle bağlantılı değildi. Kendisine mesihlik yakıştırılmış olmasına rağmen bunu hiçbir zaman kabul etmedi. Dünyanın her yerinde geniş bir izleyici kitlesine ulaşmış olmasına rağmen iradesi dışında oluşturulan bu topluluğu kendi isteğiyle dağıttı. Çünkü hiçbir zaman kendisini bir otorite olarak görmedi ve çevresinde müritlerin oluşmasına izin vermedi. Onun yaklaşımı bir birey olarak başka bir bireyle iletişim kurmak üzerineydi.

Eserleri, dünyayı dolaşarak yaptığı konuşmalardan, başkaları tarafından derlendi. Konuşmalarında "hakikatin/gerçeğin, yolları olmayan bir ülke" olduğuna ve bireyin ancak farkındalıkla ve yaşamla bütünleşerek gerçeğe/hakikate ulaşabileceğine işaret etti. Ölümle yaşamın bir ve tekliği, yaşamın durağan olamayacağı, korku, özgürlük, şiddet, doğa ve çevre üzerine konuşmalar yaptı.

Yaşamının büyük bölümünü Hindistan, İngiltere ve Amerika arasında gidip gelerek geçiren Jiddu Krishnamurti ardında sayısız eser bırakarak, 17 Şubat 1986'da 91 yaşındayken kanserden öldü.

J. Krishnamurti'nin Omega Yayınları'ndan Çıkan Kitapları

Bunları Düşün
Bilinenden Kurtulmak
Sen Dünyasın
İlk ve Son Özgürlük
İçsel Devrim
Yeni Bir Yaşam
Zihinsel Kurtuluş
Kendimize Dair
Huzura ve Barışa Doğru
Kendini Değiştirmek Dünyayı Değiştirmek

1. baskı: Omega Yayınları, 2012

J. Krishnamurti

EĞİTİM VE YAŞAMIN ANLAMI

Krishnamurti Kitaplığı – 11

Eserin özgün adı: *Education and the Significance of Life*

Copyright © 1953 Krishnamurti Foundation of America

Krishnamurti Foundation of America
P.O. Box 1560, Ojai, California 93024 USA.
E-posta: kfa@kfa.org. İnternet sayfası: www.kfa.org

Yayın Hakları © Omega Yayınları
Bu eserin tüm hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Okullar, rehabilitasyon merkezleri ve diğer yayınlar hakkında daha fazla bilgi için, yukarıda adı geçen kuruluşlarla iletişlime geçiniz.
J. Krishnamurti ve dünya çapındaki Krishnamurti vakıfları hakkında daha fazla bilgi için, www.jkrishnamurti.org sitesini ziyaret ediniz.

ISBN 978-605-02-0147-5
Sertifika No: 10962

İngilizceden çeviren: Aslı Açıkgöz
Editör: Sinan Köseoğlu
Sayfa düzeni: Mehmet İlhan Kaya

Baskı: Kurtiş Matbaası
Topkapı/İstanbul • Tel.: (0212) 613 68 94
Matbaa Sertifika No: 12992

Omega Yayınları
Ankara Cad. 22/12 • TR-34110 Sirkeci-İstanbul
Telefon: (0212) 512 21 58 • Faks: (0212) 512 50 80
www.omegayayincilik.com • e-posta: omega@omegayayincilik.com

Genel Dağıtım: Say Dağıtım Ltd. Şti.
Ankara Cad. 22/4 • TR-34110 Sirkeci-İstanbul
Telefon: (0212) 528 17 54 • Faks: (0212) 512 50 80
online satış: www.saykitap.com • e-posta: dagitim@saykitap.com

İÇİNDEKİLER

1. Eğitim ve Yaşamın Anlamı 7
2. Doğru Eğitim 15
3. Akıl, Otorite ve Zekâ 45
4. Eğitim ve Dünya Barışı 61
5. Okul 75
6. Ebeveynler ve Öğretmenler 87
7. Cinsellik ve Evlilik 101
8. Sanat, Güzellik ve Yaratım 107

1. BÖLÜM

EĞİTİM VE YAŞAMIN ANLAMI

Dünyayı dolaşan bir kimse, nereye giderse gitsin -Hindistan, Amerika, Avrupa veya Avustralya...- insan doğasındaki olağanüstü benzerliği fark edecektir. Bu durum, başta kolej ve üniversiteler olmak üzere özellikle eğitim alanında geçerlidir. Bizler giderek, tıpkı aynı kalıptan çıkmış gibi başlıca amacı güvence edinmek, önemli bir şahsiyet haline gelmek ya da olabildiğince az düşünerek iyi vakit geçirmek olan bir insan türüne dönüşüyoruz.

Klasik eğitim bağımsız düşünceyi aşırı derecede zorlaştırıyor. Konformist olmak sıradanlığa yol açıyor. Gruptan farklı olmak ya da çevreye karşı durmak kolay değil; hatta başarıya taptığımız sürece oldukça riskli. Başarılı olma dürtüsü; maddi ya da ruhani olduğu söylenen bir dünyada ödül peşine düşme, içsel ya da dışsal bir güven arayışı ve konfor için duyulan arzudur. Tüm bu süreç hoşnutsuzluk yaratır, doğallığı sona erdirir, korkuyu besler ve sonunda korku yaşamın zekice anlaşılmasını engeller. Yaş ilerledikçe, zihinde ve kalpte donukluk başlar.

Konfor ararken genellikle asgari çatışmanın olduğu sessiz bir köşe bulur, sonra giderek bu inzivadan dışarı adım atma-

ya ürker hale geliriz. Bu yaşam korkusu, bu mücadele ve yeni tecrübe korkusu içimizdeki maceracı ruhu öldürür; bütün yetiştirilme ve eğitim şeklimiz komşumuzdan farklı olmaktan korkmamıza, toplumun belirlediği kalıpların aksini düşünme korkusuna ve otorite ile geleneklere sahte bir saygı göstermemize neden olur.

Neyse ki, sağ veya sol önyargılar olmaksızın, samimi olarak beşeri sorunlarımızı incelemeye gönüllü birkaç kişi her zaman vardır; ancak büyük bir çoğunluğumuz, içinde gerçek bir hoşnutsuzluk ya da isyan ruhu taşımaz. Kavrayış eksikliği yüzünden çevreye baş eğdiğimizde, belki de bir zamanlar içimizde var olan isyan ruhu ölür ve sorumluluklarımız kısa sürede noktayı koyar.

İsyan iki türlüdür; biri şiddet içeren isyandır, kavrayışın olmadığı, mevcut düzene salt tepkidir. Bir de zekânın derin psikolojik isyanı vardır. Birçok kişi yerleşik inançlara isyan ederek yeni inançlara, diğer yanılsamalara ve üstü kapalı kişisel zevklere düşer. Aslında genellikle olan şudur; bir grup ya da bir dizi fikirden kurtulup başka bir gruba katılırız, başka idealler edinerek, daha sonra yeniden karşı çıkmamızı gerektirecek yeni bir düşünce kalıbı yaratırız. Tepki sadece muhalefet doğurur, reformlar ise başka reformları.

Bir de salt tepki olmayan, kişinin kendi düşünce ve duygularının farkındalığından kaynaklanan ve kendini bilme ile gelen zeki bir isyan vardır. Herhangi bir tecrübeyle geldiği şekliyle yüzleştiğimizde ve rahatsız olmaktan kaçınmadığımızda zekâyı ileri seviyede uyanık tutabiliriz; zira ileri seviyede uyanık bir zekâ, yaşamdaki tek gerçek rehber olan sezgidir.

Peki yaşamın anlamı nedir? Ne için yaşıyor ve mücadele ediyoruz? Eğer sadece rütbe kazanmak, daha iyi bir iş sahibi olmak, daha etkin ya da başkaları üstünde daha geniş hâki-

miyet kurmak için eğitiliyorsak, o zaman hayatımız yüzeysel ve boş olacaktır. Eğer sadece bilim adamı, kitaplarla evli bir akademisyen ya da bilgiye bağımlı bir uzman olmak üzere eğitiliyorsak, o zaman dünyanın yıkımına ve sefilliğine katkıda bulunmuş oluruz.

Yaşam daha üst seviyede yaşanabilir; ancak, bunu keşfetmemizi sağlamadığı sürece eğitimimizin nasıl bir değeri olabilir? Oldukça iyi eğitimli olabiliriz, ancak düşünce ve duygularımızla derin bir bütünleşme içinde olamazsak, hayatımız birçok korku yüzünden eksik, çelişkili ve parçalanmış olur; ve eğitim, yaşam hakkında bütünleşmiş bir görüş yerleştirmediği sürece, çok az önem arz eder.

Mevcut medeniyetimizde yaşamı o kadar fazla bölüme ayırmış durumdayız ki, belirli bir teknik ya da meslek öğrenimi hariç, eğitim çok az anlam taşıyor. Öyle ki, bireyin bütünleşmiş zekâsını uyandırmak yerine onu belirli bir kalıba uymaya teşvik ediyor, böylece tüm bu süreçte kendisiyle ilgili bir anlayış geliştirmesini engellemiş oluyor. Çeşitli kategorilere ayrıldıkları için birçok varoluş sorununu kendi seviyesinde çözmeye kalkışarak, mutlak bir anlayış eksikliği olduğunu gösteriyor.

Birey farklı varoluşlardan oluşur, ancak farklılıkları vurgulamak yerine belirli bir tarzın gelişimine teşvik etmek pek çok karmaşa ve çelişkiye yol açar. Eğitim bu farklı varoluşların bütünleşmesini sağlamalıdır, çünkü bütünleşme olmazsa, hayat bir dizi anlaşmazlık ve kedere dönüşür. Davaları devam ettiriyorsak avukat olarak eğitilmemizin nasıl bir değeri olabilir? Kafalarımız karışık olmaya devam ettiği sürece bilginin nasıl bir değeri olabilir? Eğer bir başkasını yok etmek için kullanıyorsak teknik ve endüstriyel kapasitenin ne önemi var? Şiddete ve kesin bir sefalete yönlendiriyorsa, varlığımızın ne anlamı var? Paramız ya da para kazanma kapasite-

miz olsa da, zevklerimiz ve organize dinlerimiz olsa da, sonsuz bir çelişki içindeyiz.

Kişisel ve bireysel arasındaki farkı ayırt etmeliyiz. Kişisel kazara olur; kazara derken milliyetçilik, hurafeler, sınıf ayrımı ve önyargıların bulunduğu doğduğumuz ve yetiştiğimiz çevreyi kastediyorum. Kişisel veya kazara olan sadece anlıktır, ancak o an, hayat boyu sürebilir ve mevcut eğitim sistemi kişisel, kazara ve anlık temele dayandığı için düşüncenin sapkınlığına ve kendini savunma korkusuna yol açar.

Hepimiz kişisel kazanç ve güvence aramak ve kendimiz için savaşmak üzere eğitim kurumları ve çevre tarafından eğitildik. Hoş cümlelerle üstünü örtmemize rağmen, sömürü ve açgözlü korku üzerine kurulu bir sistemin içinde yer alan çeşitli mesleklerin eğitimini aldık. Bu tip bir öğrenme kaçınılmaz olarak hem kendimize hem de dünyaya zihinsel karmaşa ve sefalet getiriyor, çünkü her bireyin içinde, kendini başkalarından ayrıştıran ve uzaklaştıran psikolojik bariyerler yaratıyor.

Eğitim sadece bir zihinsel öğrenme meselesi değil. Öğrenme etki yaratır ancak tamamlanmışlık sağlamaz. Sadece öğrenim görmüş bir zihin geçmişin devamıdır ve böyle bir zihin asla yeniyi keşfedemez. Bu yüzden doğru eğitimin ne olduğunu bulmak için, yaşamın tamamının anlamını araştırmamız gerekir.

Çoğumuz için bir bütün olarak yaşamın anlamı birincil önceliğimiz değildir, üstelik eğitimimiz de ikincil değerleri vurgulayarak sadece bilginin bazı dallarında yeterli olmamızı sağlar. Bilgi ve verimlilik gerekli olmasına rağmen bunlara olduğundan fazla önem atfetmek sadece çelişki ve karmaşaya yol açar.

Bir de sevgiden esinlenen verimlilik vardır ki, hırstan kaynaklanan verimlilikten çok daha öte ve muhteşemdir, çünkü yaşamı tüm olarak anlamamamızı sağlayan sevginin olmadı-

ğı bir verimlilik merhametsizliği besler. Bütün dünyada olan da bu değil mi? Mevcut eğitim sistemimizin başlıca amacı verimliliği geliştirmek. Böylece sanayileşmeye ve savaşa ayarlanmış olan bizler, bu acımasız rekabet ve karşılıklı yok etme makinesinin içinde sıkışıp kalmış durumdayız. Eğer savaşa yol açacaksa, eğer bize yok etme ve yok edilmeyi öğretecekse, eğitim baştan sonra başarısız değil midir?

Doğru eğitimi sağlamak için yaşamın anlamını bütün olarak ele almalıyız. Bunun için sürekli değil, doğrudan ve gerçekten düşünebilmeliyiz. Tutarlı bir düşünür düşüncesiz bir kimsedir çünkü belirli bir kalıba uyar; cümleleri tekrar eder ve bir solukta düşünür. Oysa varoluşu soyut ya da teorik olarak anlayamayız. Yaşamı anlamak kendimizi anlamaktır ve bu, eğitimin hem başlangıcı hem de sonudur.

Eğitim sadece bilgiye sahip olmak, gerçekleri toplamak ve birbirleriyle ilintilendirmek değildir; yaşamın anlamını bir bütün olarak görmektir. Ancak bütüne parçalar vasıtasıyla yaklaşılamaz; fakat hükümetlerin, organize dinlerin ve otoriter partilerin yaptığı tam olarak budur.

Eğitimin amacı birbirleriyle bütünleşmiş ve bu yoldan zekâya kavuşmuş bir insan varlığı yaratmaktır. Böyle bir zekâ olmadan da diploma alabilir ve mekanik yetkinliğe sahip olabiliriz. Zekâ salt bilgi demek değildir; kitaplardan çıkmaz ya da kişinin kendini savunmak için verdiği akıllıca tepkilerden veya başkalarına saldırmak için ortaya attığı iddialardan oluşmaz. Hayatında ders çalışmamış ve eğitim görmemiş olan bir kimse öğrenim görmüş birinden daha zeki olabilir. Bizlerse sınavları ve diplomaları zekâ ölçütleri haline getirerek hayati önem taşıyan insan meselelerini görmezden gelen kurnaz zihinler geliştirdik. Zekâ özü, *olanı* algılama kapasitesidir ve eğitim, bu kapasiteyi kişinin kendinde ve başkalarında uyandırmaktır.

Eğitim, formüller ve tekrar eden sloganlara yapışmamak için, kalıcı değerler keşfetmemize yardımcı olmalıdır; ulusal ve sosyal bariyerlerimizi vurgulamak yerine onları yıkmamızı sağlamalıdır, çünkü bunlar insanlar arasındaki düşmanlığı besler. Maalesef mevcut eğitim sistemi bizim itaatkâr, mekanik ve son derece düşüncesiz olmamıza yol açıyor; bizi entelektüel olarak aydınlatmasına rağmen, içsel olarak tamamlanmamış, aptallaşmış ve yaratıcılıktan yoksun bir hale getiriyor.

Bütünleşmiş bir hayat anlayışımız olmadığı takdirde, bireysel ve kolektif sorunlarımız sadece derinleşir ve genişler. Eğitimin amacı sadece akademisyen, teknisyen ya da iş avcıları değil, korkudan arınmış dürüst kadın ve erkekler üretmektir; çünkü ancak böyle insanlar arasında barış var olabilir.

Korku, kendimizi anlama vasıtasıyla son bulur. Eğer birey hayatla anbean uğraşacaksa, hayatın anlaşılmazlığı, gizemi ve ani talepleriyle yüzleşecekse, son derece esnek, yani teorilerden ve belirli düşünce kalıplarından arınmış olmalıdır.

Eğitim, bireyi, topluma uymaya ya da ters düşmeye teşvik etmemeli, onun yerine bireyin tarafsız sorgulama ve kişisel farkındalıkla oluşan gerçek değerleri keşfetmesine yardım etmelidir. Kendini bilme olmadığı zaman kendini ifade etme, saldırgan ve hırslı çekişmelerin yer aldığı bir kişisel savunmaya dönüşür. Eğitim kişisel farkındalık kapasitesini uyandırmalıdır, yalnızca kişisel ifadeyi tatmin etmeye göz yummamalıdır.

Eğer yaşama sürecinde kendimizi yok ediyorsak öğrenmenin neresi iyi? Birbiri ardına bir dizi yıkıcı savaş yaşadığımıza göre, çocuklarımızı yetiştirme tarzımızda radikal bir yanlışlık olduğu açıktır. Sanırım çoğumuz bunun farkındayız, ancak bununla nasıl baş edeceğimizi bilmiyoruz.

Eğitim ya da siyasi sistemler gizemli bir şekilde değişmediler; bizim kendi içimizde kökten değişimler olduğunda dönüştüler. Başlıca önceliğimiz bireydir, sistem değil ve birey tüm yaşadıklarını anlamadığı sürece, sağ veya sol, hiçbir sistem dünyaya düzen ve barış getiremez.

2. BÖLÜM

DOĞRU EĞİTİM

Cahil insan öğrenim görmemiş olan değil, kendini bilmeyendir; öğrenim görmüş insan ise anlayış kazanmak için kitaplara, bilgiye ve otoriteye bel bağlıyorsa aptaldır. Anlayış sadece kendini bilme ile kazanılır ki, bu da insanın psikolojik sürecinin toplamı ile elde edilen farkındalıktır. Bu durumda gerçek anlamıyla eğitim, kendini anlamaktır çünkü varoluşun tamamı her birimizin içinde toplanmıştır.

Şu anda eğitim olarak adlandırdığımız şey kitaplardan haber ve bilgi toplama durumudur; okuma bilen herkes bunu zaten yapar. Bu tip bir eğitim kendimizden kaçmamızı sağlayacak kurnaz bir yöntem sunar ve tüm diğer kaçışlar gibi kaçınılmaz olarak artan bir ıstırap yaratır. Çelişki ve kafa karışıklığı insanlarla, nesnelerle ve fikirlerle olan kendi yanlış ilişkilerimizin sonucudur ve bu ilişkiyi anlayıp başkalaştırana dek salt öğrenmek, olgular toplayıp çeşitli beceriler edinmek, bizi sadece yutan bir kaos ve yıkıma götürmekle kalır.

Şu anda organize bir toplumda çocuklarımızı okula, ileride hayatlarını kazanmalarını sağlayacak birtakım teknikler öğrenmeleri için gönderiyoruz. Önceliğimiz ve en büyük is-

teğimiz çocuğumuzun uzmanlaşması; böylelikle ona güvenli bir ekonomik pozisyon sağlamayı umuyoruz. Fakat teknik eğitim kendimizi anlamamızı sağlayabilir mi?

Okuma yazma bilmek ve mühendislik ya da başka bir meslek öğrenmek açıkça gerekli olmasına rağmen, teknik bize yaşamı anlama kapasitesi sağlayacak mı? Tabii ki, teknik ikinci sırada yer alır; eğer teknik çabaladığımız tek şey ise, açıkçası yaşamın en muhteşem kısmını fazlasıyla inkâr ediyoruz demektir.

Yaşam acı, neşe, güzellik, çirkinlik, sevgidir. Yaşamı, her seviyede bir bütün olarak anladığımızda, bu anlayış kendi tekniğini yaratır. Ancak tersi doğru değildir; teknik asla yaratıcı anlayışı getirmez.

Günümüzün eğitimi tamamen başarısızdır çünkü tekniği aşırı vurgular. Tekniği aşırı vurgulayarak insanı yok ederiz. Kapasite ve verimliliği yaşamı anlamadan, düşünce ve arzu yöntemleri ile ilgili kapsamlı bir algıya sahip olmadan işlemek sadece merhametsizliğimizi artıracak, bu da savaşlara yol açarak fiziksel güvenliğimizi tehlikeye atacaktır. Seçkin bir teknik öğrenimi bilim adamları, matematikçiler, köprü inşaatçıları, uzay fetihçileri üretti; ancak bu insanlar yaşamın bütünsel sürecini anlıyorlar mıydı? Herhangi bir uzman yaşamı bütünsel olarak tecrübe edebilir mi? Ancak uzman olma iddiasından vazgeçtiğinde bunu yapabilir.

Teknolojik ilerleme bazı insanlar için tek bir seviyede bazı sorunları çözümler, ancak daha geniş ve derin konularla da tanıştırır. Yaşamın tüm süreçlerini görmezden gelerek tek bir seviyede yaşamak keder ve yıkımı davet etmektir. Her bireyin en büyük ihtiyacı ve en fazla baskı hissettiği sorun yaşama karşı bütünleşmiş bir anlayış sahibi olmaktır; bu anlayış bireyin, devamlı artan karmaşalarıyla tanışmasını sağlar.

Teknik bilgi ne kadar gerekli olursa olsun, hiçbir şekilde içsel psikolojik baskılarımızla çelişkilerimizi çözümleyemeyecektir; teknolojinin kendi kendimizi yok eden bir araç haline gelmesinin nedeni ise, teknik bilgiyi yaşamın toplam sürecini anlamadan edinmemizden kaynaklanır. Atomu parçalamayı bildiği halde kalbinde sevgi olmayan bir adam canavara dönüşür.

Bizler kapasitemize uygun uğraşılar seçeriz. Peki bu uğraşılar, çelişkiden ve zihinsel karışıklıktan çıkacak bir yol gösterebilir mi? Mühendis, hekim, muhasebeci olmak için bazı teknik öğremim biçimleri gereklidir, ya sonrası? Mesleki pratisyenlik yaşamın doyumu mudur? Öyle görünüyor ki, birçoğumuz için böyle. Sahip olduğumuz çeşitli meslekler varlığımızın büyük bir kısmında bizi meşgul kılar; ancak ürettiğimiz şeylerin çoğu bizi o kadar mest eder ki, yıkım ve sefalete neden olur. Davranışlarımız ve değerlerimiz nesneleri ve meslekleri imrenme, sertlik ve nefret aracı haline getirir.

Kendimizi tam olarak anlamadığımızda, tek başına meslek, kaçınılmaz olarak her tür zararlı faaliyet vasıtasıyla kaçışın sebep olduğu hayal kırıklıklarına yol açar. Anlayış olmadan teknik, kulağa hoş gelen cümlelerle ört bas ettiğimiz düşmanlık ve acımasızlığa yol açar. Sonuç karşılıklı yıkım olacaksa tekniği vurgulamanın ve verimli varlıklar olmanın ne değeri var? Teknik gelişmelerimiz şahane, ancak bunlar sadece bir başkasını yok etme gücümüzü artırdı, üstelik her yerde açlık ve sefalet var. Sakin ve mutlu insanlar değiliz.

Görev en önemli şey olduğunda yaşam donuk ve sıkıcı, her tür çılgınlığa meylettiğimiz mekanik ve steril bir rutin haline gelir. Eğitim adını verdiğimiz olgu ve yetenek geliştirme etkinliği, bizi yaşamla bütünleştirerek seçeneklerimizi sınırladı. Yaşam sürecini bir bütün olarak anlamadığımız için kapasite ve yetkinliğe sıkıca sarılıyor, bunlara aşırı derece önem

atfediyoruz. Ancak bütünü parça vasıtasıyla anlayamayız; sadece hareket ve deneyim ile anlayabiliriz.

Teknik yetiştirme ile ilgili bir başka gerçek ise bize sadece ekonomik değil aynı zamanda psikolojik bir güven duygusu sağlamasıdır. Yapabileceğimizi ve etkin olduğumuzu bilmek rahatlatıcıdır. Piyano çalabileceğimizi ya da ev inşa edebileceğimizi bilmek dayanma gücü ve saldırgan bir bağımsızlık duygusu sağlar; fakat kapasiteyi psikolojik bir güven arzusu yüzünden vurgulamak ve öne çıkarmak yaşamın bolluğunu inkâr etmektir. Yaşamın tüm içeriği asla önceden tahmin edilemez, anbean yeniden tecrübe edilmelidir; ancak bizler bilinmeyenden korkar, böylece kendimiz için sistemler, teknikler ve inançlar formunda psikolojik bölgeler inşa ederiz. İçsel güven aradığımız sürece, tüm yaşam sürecini anlayamayız.

Doğru eğitim bir yandan teknik öğretimine teşvik ederken, çok daha önemli bir şeyi başarmalı; insanoğlunun yaşamın bütünleşme sürecini tecrübe etmesini sağlamalıdır. Kapasite ve tekniği doğru yere oturtacak olan bu deneyim edinme çabasıdır. Eğer kişinin söyleyecek bir şeyi varsa, söylenen şey kendi tarzını yaratır; ancak içsel bir tecrübe, yaşamdan stil öğrenmek sadece yüzeyselliğe yöneltir.

Bütün dünyada mühendisler çılgınca insanların kullanması gerekmeyen makineler tasarlıyorlar. Neredeyse tamamen makineler tarafından yönetilen bir yaşamda insanoğlu ne olmalı? Bilgece değerlendirmeyi bilmediğimiz, git gide artan boş zamanlarımız olacak ve bilgi, boş eğlenceler ya da idealler vasıtasıyla bir kaçış aramaya başlayacağız.

Eğitim ile ilgili idealler hakkında ciltler dolusu kitaplar yazıldığı halde her zamankinden çok daha fazla kafa karışıklığı yaşadığımıza inanıyorum. Bir çocuğu bütünleşmiş ve özgür olmak üzere eğiten bir metot yok. Prensipler, idealler ve metotlarla ilgilendiğimiz sürece bireyin korku ve çelişkiler

içeren kendi benmerkezci faaliyetinden kurtulmasına yardımcı olamayız.

İdealler ve mükemmel ütopya ile ilgili yayınlar asla radikal ve bir kalpten değişim getirmeyecektir. Eğer savaşa ve evrensel yıkıma bir son vermek isteniyorsa bu çok önemlidir. İdealler mevcut değerlerimizi değiştiremez: Bunlar ancak doğru eğitimle değişebilir ve bu, *olanı* anlamaya teşvik etmektir.

Gelecek için bir ideal üzerinde çalışırken, bireyleri kendimize ait bir gelecek kavramına göre şekillendiririz; kesinlikle insan olmalarıyla değil, bizim fikrimize göre ne olmaları gerektiğiyle ilgileniriz. Ne *olması gerektiği* bizim için, ne *olduğundan*, örneğin bireyin kendi karmaşıklığından çok daha önemli hale gelir. Bireye, olması gerektiğini düşündüğümüz ekrandan bakmak yerine, anlamaya çalışırsak, ancak o zaman *olma* ile ilgilenebiliriz. Böylece artık bireyi başka bir şeye dönüştürmek istemeyiz; tek tasamız onun kendisini anlamasına yardım etmek olur ve bu, herhangi bir kişisel dürtü veya kazanç barındırmaz. *Olma* fiilinin ne olduğunun tam olarak farkına vardığımızda, onu anlar ve ondan kurtuluruz; ancak ne olduğumuzun farkına varmak için olmadığımız bir şeyin ardından çırpınmayı bırakmalıyız.

İdealler, şimdiki zamanı kavramayı engelledikleri için eğitimde yer almazlar. *Olma* fiilinin ne olduğunu, sadece geleceğe kaçış yapmadığımızda kesin olarak fark ederiz. Geleceği hayal etmek, bir idealin peşinde gerilmek miskin bir zihin ile şimdiki zamanı görmezden gelme arzusuna işaret eder.

Hazır bir ütopyanın peşinden gitmek, bireyin özgürlüğünün ve bütünleşmesinin inkârı değil midir? Kişi bir ideali, kalıbı izlediğinde, ne olması gerektiği ile ilgili bir formülü olduğunda yüzeysel, otomatik bir hayata sahip olmaz mı? Bizim idealist ya da mekanik zihinli varlıklara değil, zeki ve özgür,

bütünleşmiş varlıklara ihtiyacımız var. Sadece mükemmel bir toplum yaratmak adına yapılan tasarımlar, *olanı* görmezden gelerek olması gereken şey için dalaşmaya ve kan dökmeye neden olur.

Eğer insanoğlu mekanik varlıklar olsaydı, o zaman geleceği öngörmek ve mükemmel ütopya için plan hazırlamak mümkün olabilirdi; böylece dikkatle bu yönde bir gelecek, toplum ve çalışma planlayabilirdik. Ancak insanoğlu belirli bir kalıba uygun şekilde üretilecek bir makine değil.

Şimdi ile gelecek arasında, her birimizin üzerinde pek çok etki yaratan muazzam bir boşluk var ve gelecek için şimdiki zamanı feda ederken, olası bir doğru sona yanlış araçların peşine takılarak gitmeye çalışıyoruz. Ancak araçlar sonu belirler; üstelik kim oluyoruz da insanoğlunun ne olması gerektiğine karar veriyoruz? Hangi hakla onu birtakım kitaplar ya da kişisel hırslarımız, umutlarımız ve korkularımızla belirli bir kalıba göre şekillendirmenin yollarını arıyoruz?

Doğru eğitim, geleceğe dair ne kadar çok ütopya vaat ederse etsin herhangi bir ideolojiyle ilgilenmez; ne kadar dikkatli düşünülmüş olursa olsun, herhangi bir sistemi temel almaz; ya da bireyi birtakım özel davranışlara koşullandırma aracı değildir. Gerçek anlamda bir eğitim bireyin olgun ve özgür olmasına, muhteşem bir şekilde sevgi ve iyilik içinde serpilmesine yardım etmektir. İlgilenmemiz gereken budur, çocuğu birtakım idealist kalıplara göre şekillendirmek değil.

Çocukları mizaçlarına ve eğilimlerine göre sınıflandıran her metot sadece farklılıkları vurgular; sosyal rekabeti besler, toplumu bölünmeye teşvik eder ve bütünleşmiş insanlar topluluğu geliştirmemize yardımcı olmaz. Açıkça hiçbir metot ya da sistem doğru eğitim sağlayamaz, üstelik belirli bir metoda katı bir şekilde bağlanmak miskinliğe işaret eder. Eğitim hazır ve rutin prensipleri temel aldığı sürece, tüm erkek ve

kadınların yetkin olmalarını sağlar, ancak yaratıcı insanlar üretemez.

Sadece sevgi bir başkasını anlamayı sağlar. Sevginin olduğu yerde ötekiyle duygu ortaklığı vardır, aynı seviyede ve aynı anda. Kendimiz o kadar kuru, boş ve sevgisiziz ki, hükümetlerin ve sistemlerin çocuklarımızın eğitimlerini ve bizim yaşamlarımızın yönünü ellerine geçirmelerine izin verdik. Ancak hükümetler insanlar değil yetkin teknisyenler istiyorlar, çünkü insanlar hükümetler –ve organize dinler– için tehlikeli olabilirler. Bu yüzden hükümetler ve din organizasyonları eğitimi kontrol etme arayışındadır.

Yaşam, ne kadar asilce ifade edilirse edilsin, bir sisteme uydurmak amacıyla yaratılamaz, bir çerçeve içinde yaşanmaya zorlanamaz ve sadece olaylara dayalı bilgi ile eğitilmiş bir zihin yaşamın çeşitlilik, maharet, derinlik içeren muhteşem yönleriyle buluşmaktan acizdir. Çocuklarımızı bir düşünce sistemi ya da belirli bir disipline göre eğittiğimiz zaman, onlara bölümlere ayrılmış fikir ayrılıkları içinde düşünmeyi öğrettiğimiz zaman, bütünleşmiş erkek ve kadınlar olarak büyümelerine engel oluyoruz; böylece, zekice düşünme, yaşamla bir bütün olarak tanışma becerisinden yoksun kalırlar.

Eğitimin en yüksek seviyedeki işlevi, yaşamla bir bütün olarak başa çıkma kapasitesine sahip bütünleşmiş bireyler ortaya çıkarmaktır. İdealist de tıpkı uzman gibi, bütünle değil sadece bir kısımla ilgilenir. Kişi ideal bir hareket kalıbı izlediği sürece bütünleşme olamaz ve çoğu idealist öğretmen sevgiyi bir kenara bırakmıştır, kuru zihinlere ve katı kalplere sahiptir. Kişi, bir çocuğu incelemek için uyanık, dikkatli ve kendinin farkında olmalıdır. Bu durum bir idealin peşinden gitmeye teşvik etmekten çok daha fazla zekâ ve sevgi gerektirir.

Eğitimin bir diğer işlevi yeni değerler yaratmaktır. Oysa uygulanan eğitim çocuğun zihnine sadece mevcut değerleri

ekmekte, onu ideallere uydurmakta, zekâsını uyandırmadan koşullandırmaktadır. Bu haliyle şimdiki eğitim, dünyada yaşanan krizlerle yakın bir bağ içindedir ve bu nedenle, evrensel kaosun nedenlerini gören eğitimci kendine, öğrencide zekâyı nasıl uyandırabileceğini sormalıdır; böylelikle gelecek neslin başka çelişki ve yıkımlar getirmemesini sağlayabilir. Bütün düşünce, dikkat ve sevgisini doğru çevre yaratımı ile anlayış geliştirmeye adamalı ki, çocuk olgunluğa eriştiğinde karşısına çıkan insani sorunlarla zeki bir şekilde başa çıkma kapasitesine sahip olsun. Ancak eğitimci bunu yapabilmek için ideolojiler, sistemler ve inançlara dayanmak yerine kendini anlamalıdır.

Prensipler ve idealler açısından düşünmeyelim, onun yerine olaylarla olduğu gibi ilgilenelim; çünkü zekâyı uyandıran, *olanın* ne olduğuyla ilgilenmektir ve eğitimcinin zekâsı yeni bir eğitim metodu bilgisinden çok daha önemlidir. Kişi bir metot izlediğinde, düşünceli ve zeki bir kimse tarafından keşfedilmiş olsa bile metot giderek daha fazla önemsenir ve çocuklar ancak ona uyum sağladıkları takdirde önem kazanırlar. Eğitimci çocuğu ölçer ve sınıflandırır, ardından onu belli bir çizelgeye göre eğitime tabi tutar. Bu eğitim süreci öğretmen için uygun olabilir, ancak ne bir sistem pratiği ne de fikir ve öğrenme zorbalığı bütünleşmiş bir insanoğlu ortaya çıkarabilir.

Doğru eğitim, çocuğa ne olması gerektiği ile ilgili düşüncelerimizi dayatmadan, onu anlamayı içerir. Onu bir idealin çerçevesine hapsetmek uyum sağlamaya teşvik etmektir. Bu, korkuyu besleyerek sürekli olduğu kişi ile olması gerektiği kişi arasında çelişki yaşamasına neden olur. Tüm içsel çelişkilerin toplumda bir dışsal tezahürü vardır. İdealler bizim çocuğu anlamamızın ve çocuğun kendini anlamasının önüne geçen gerçek engellerdir.

Çocuğunu gerçekten anlamayı arzu eden bir ebeveyn ona bir idealin ekranından bakmaz. Çocuğunu seviyorsa onu gözlemler, eğilimlerini, ruh hallerini ve özelliklerini inceler. Kişi ancak çocuğuna sevgi hissetmediğinde ona bir ideal dayatır, o zaman kişinin hırsları çocuğun içinde, şu veya bu olma isteğiyle tatmin olmaya çalışır. Eğer kişi ideali değil de çocuğu severse, o zaman çocuğun kendisinin kim olduğunu anlamasına yardım etme olasılığı vardır.

Örneğin bir çocuk yalan söylerse, doğruluk idealini çocuktan daha fazla öne çıkarmanın ne kıymeti var? Kişi çocuğun neden yalan söylediğini öğrenmelidir. Çocuğa yardım etmek için bir süre onu incelemeli ve gözlemlemelidir ki, bu sabır, sevgi ve özen ister; ancak kişinin sevgisi ve anlayışı olmadığında çocuğu ideal olarak adlandırdığımız bir davranış kalıbına zorlar.

İdealler güvenli kaçışlardır ve bunları izleyen öğretmen, öğrencilerini anlama ve bunlarla zekice baş etme kapasitesinden yoksundur; böyle bir öğretmen için gelecek ideal, çocuktan çok daha önemlidir. Bir idealin peşinden gitmek sevgiyi dışlar ve sevgi olmadan hiçbir beşeri sorun çözülemez.

Eğer öğretmen doğru türden bir öğretmen ise, bir metoda bağlı kalmadan her öğrenciyi inceleyecektir. Çocuklarla ve gençlerle olan ilişkilerimizde, karşımızda hızla tamir edilen makineler değil kolay etkilenen, havai, hassas, ürkek, sevgi dolu canlılar olduğunu bilmeliyiz; onlarla baş etmek için büyük bir anlayış, sabır ve sevgi gücüne sahip olmalıyız. Bunlar eksik olduğunda hızlı ve basit çareler arar, olağanüstü ve otomatik sonuçlar umarız. Farkında olmadığımız, davranış ve hareketlerimiz mekanikleştiğinde bizi rahatsız eden hiçbir otomatik cevabın karşılayamayacağı tüm taleplerden kaçmış olduğumuzdur. Bu, eğitimdeki en büyük sıkıntımızdır.

Çocuk hem geçmiş hem de şimdiki zamanın sonucudur ve bu sebeple çoktan koşullanmıştır. Geçmişimizi çocuğa aktardığımızda, hem onun hem de bizim koşullanmışlığımızı ebedileştiririz. Ancak kendi koşullanmışlığımızı anladığımızda ve bundan özgürleştiğimizde radikal bir dönüşüm başlar. Kendimiz koşullanmışken doğru eğitimin ne olduğunu tartışmak tamamen yararsızdır.

Çocuklar küçük oldukları için tabii ki onları fiziksel hasarlardan korumalı, fiziksel olarak güvende olmadıkları hissini engellemeliyiz. Ancak maalesef bizler bunun üstünde durmuyoruz; onların düşünce ve duygularını şekillendirmek istiyoruz, onları kendi güçlü arzu ve niyetlerimize göre biçimlendirmek istiyoruz. Kendimizi çocuklarımız vasıtasıyla doyuma ulaştırmanın ve ebedileştirmenin yollarını arıyoruz. Onların etrafına duvarlar örüyor, onları kendi inançlarımız, ideolojilerimiz, korkularımız ve umutlarımızla koşullandırıyoruz, sonra da savaşlarda öldürüldüklerinde ya da sakatlandıklarında veya yaşamsal tecrübelerden dolayı acı çektiklerinde ağlıyor ve dua ediyoruz.

Bu tecrübeler özgürlük sağlamaz; tersine benlik arzularını güçlendirir. Benlik bir dizi savunmacı ve coşkulu tepkiden oluşur; her zaman kendi yansıması ve mutlu kimliğiyle tamamlanır. Tecrübeyi benlik açısından, "ben" ve "benim" olarak tercüme ettiğimiz ve "Ben," kendini tepkiler vasıtasıyla var ettiği sürece tecrübe çelişki, zihin karışıklığı ve acıdan kurtulamaz. Özgürlük ancak kişi benliğin, tecrübe edenin yöntemlerini anladığında gelir. Ancak benlik kendi biriktirdiği tepkileriyle tecrübe eden olmaz, bu tecrübe tamamen farklı bir anlam kazanarak yaratıma dönüşür.

Çocuğun, benliğin yöntemlerinden kurtulmasına yardım edeceksek –bu fazlasıyla acıya neden olur– her birimiz işe, çocuk ile kendisiyle ilgili tutum ve düşüncelerini derinden

değiştirmekle başlamalıdır. Ebeveynler ve eğitimciler kendi düşünce ve davranışlarıyla çocuğun özgür olmasına ve sevgi ile iyilik içinde çiçek açmalarına yardımcı olabilirler.

Mevcut eğitim sistemi insanı, hiçbir şekilde zihin ve kalbi koşullandıran ve korkuyu destekleyen miras alınmış eğilimleri ve çevresel etkileri anlamaya teşvik etmez; işte bu yüzden bu koşullandırmaları kırmamıza ve bütünleşmiş insanı ortaya çıkarmamıza yardımcı olamaz. İnsanın bütünüyle değil bir parçası ile ilgilenen her tür eğitim kaçınılmaz olarak çelişki ve acının artmasına yol açar.

Sevgi ve iyilik ancak bireysel özgürlüğün içinde çiçek açar ve doğru eğitim tek başına bu özgürlüğü sağlar. Ne şimdiki topluma uyum, ne de gelecek bir Ütopya sözü bireye asla o anlayışı veremez. O anlayış olmadığında ise birey sürekli sorun yaratır.

Doğru eğitimci, özgürlüğün içsel doğasını görerek her bir öğrencinin kendi yansıttığı değerlerle yükleri gözlemlemesini ve anlamasını sağlar; kendiyle ilgili koşullandırılmış etkilerin ve kendi arzularının farkında olmasına yardım eder ve her ikisi de zihni sınırlayarak korkuyu besler; yetişkinliğe adım atarken her şeyle olan ilişkisini gözlemleyerek kendini anlamasına yardımcı olur, çünkü sonsuz çelişki ve keder getiren şey kişisel tamamlanmaya duyulan güçlü arzudur.

Bireyin, yaşamın süregelen değerlerini koşullanmadan idrak etmesini sağlamak pekâlâ mümkündür. Bazıları bireyin bu tümden gelişiminin kaosa yol açacağını söyleyebilir; ama öyle mi? Dünyada zaten bir zihin karmaşası var ve bu, bireyin kendini anlaması için eğitilmemiş olması yüzünden ortaya çıktı. Bireye belli bir yüzeysel özgürlük verilmesine rağmen, aynı zamanda var olan değerlere uyum sağlaması ve kabul etmesi de öğretildi.

Birçokları bu sistematiğe karşı çıkmaktadır; ancak maalesef isyanlar salt bir kendini arama tepkisidir ve bu durum varlığımızı daha fazla karanlığa itmektedir. Doğru eğitimci zihnin tepkiye olan eğiliminin farkında olarak öğrencinin mevcut değerleri değiştirmesine, onlara tepki vererek değil, yaşamın toplam sürecini anlayarak yardım eder. İnsanlar arasında tam bir işbirliği, doğru eğitimin bireyin içinde uyanmasını sağlayacağı bütünleşme olmaksızın mümkün değildir.

Neden bizim ya da gelecek neslin doğru eğitim vasıtasıyla, insan ilişkisinde kökten bir değişim yapamayacağından bu kadar emin oluyoruz? Bunu hiç denemedik ve çoğumuz doğru türde eğitimden korktuğumuz için denemeye istekli değiliz. Bu sorunun bütününü gerçekten sorgulamadan insan doğasının değişemeyeceğini teyit ediyor, işleri olduğu gibi kabulleniyoruz ve çocuğu mevcut topluma uymaya teşvik ediyoruz; onu mevcut yaşam tarzımıza koşullandırıyor, sonra da en iyisini umut ediyoruz. Peki savaş ve açlığa yol açan mevcut değerlere bu kadar uymak eğitim sayılır mı?

Bu koşullanmanın zekâ ve mutluluk yaratacağı konusunda kendimizi kandırmayalım. Eğer korkmaya, sevgiden mahrum kalmaya, umutsuzca kayıtsız kalmaya devam edersek, bireyi sevgi ve iyilik içinde çiçek açmaya teşvik etmekle gerçekten ilgilenmiyor, kendimize yüklediğimiz ve onun da bir parçası olduğu sefalete devam etmesini tercih ediyoruz demektir.

Öğrenciyi mevcut çevreyi kabullenmeye koşullandırmak açıkça aptalcadır. Eğitimde radikal bir değişim yapmaya gönüllü olmadığımız sürece, kaos ve sefaletin devam etmesinden doğrudan sorumlu oluruz; ve nihayet korkunç ve zorba bir devrim geldiğinde, bu sadece bir başka gruba istismar ve zulmetme fırsatı sağlayacaktır. Güç sahibi her grup ister psi-

kolojik telkin ister kaba kuvvet vasıtasıyla kendi baskı araçlarını geliştirir.

Siyasi ve endüstriyel nedenler yüzünden disiplin mevcut toplumsal yapıda önemli bir faktör haline geldi ve psikolojik olarak güvende olma arzumuz yüzünden çeşitli disiplin formlarını kabul ediyor ve uyguluyoruz. Disiplin bir sonuç garantisi verir ve bizim için sonuç araçlardan daha önemlidir; oysa sonu belirleyen araçlardır.

Disiplinin tehlikelerinden biri sistemin, içine hapsettiği insandan daha önemli hale dönüşmesidir. O zaman disiplin sevginin bedeli haline gelir ve bizler kalplerimiz boş olduğu için disipline sıkı sıkıya sarılırız. Özgürlük asla disiplin ve karşı koyma ile gelmez; özgürlük bir hedef, ulaşılacak bir son değildir. Özgürlük başlangıçtadır, sonda değil; uzak bir ideal de bulunmaz.

Özgürlük bir kişisel haz fırsatı ya da başkalarının itibarı için kenarda duran bir dekor anlamına gelmez. Samimi bir öğretmen çocuğu koruyacak ve doğru türde özgürlüğe doğru büyümesinde, ona mümkün olan her şekilde yardım edecektir; ancak kendisi bir ideolojiye bağımlı, herhangi bir dogma ya da kişisel arayış içinde olduğunda bunu yapması imkânsız olacaktır.

Duyarlılık asla zorlama yoluyla uyandırılamaz. Kişi çocuğu görüntüde sessiz olmaya zorlayabilir, çünkü kendisini dik kafalı, küstah vs. yapan şeylerle yüzleşmemiştir. Zorlama kin ve korkuyu besler. Ödül ve ceza hangi biçimde olursa olsun zihni sadece itaatkâr ve donuk yapar; eğer arzuladığımız şey bu ise, o zaman zorlama vasıtasıyla eğitim mükemmel bir yoldur.

Ancak bu tip bir eğitim çocuğu anlamamıza yardımcı olamaz ya da bölünme ve nefretin varlığını sona erdirecek doğru bir toplumsal çevre inşa edemez. Çocuk sevgisiyle kaste-

dilen doğru eğitimdir. Fakat çoğumuz çocuklarımızı sevmeyiz; onlar için hırslarımız vardır ama aslında hırslarımız kendimiz içindir. Maalesef zihinle uğraşmakla o kadar meşgul oluruz ki, kalbin hatırlamak için çok az zamanı kalır. Her şeyden öte, disiplin karşı koymak anlamına gelir. Peki karşı koyma sevgi getirir mi? Disiplin sadece duvarlar örmemize yol açar; her zaman tek başına, sürekli çelişki yaratır. Disiplin anlamaya yönelik değildir; çünkü anlama, tüm önyargıların bir kenara bırakıldığı gözlem ve sorgulama ile oluşur.

Disiplin bir çocuğu kontrol etmenin kolay yoludur, ancak onun yaşamla ilgili sorunları anlamasına yardım etmez. Bazı zorlama biçimleri, ceza ve ödül disiplin sağlamak için gerekli olabilir ve bir sınıfta toplanmış kalabalık bir öğrenci gurubu arasında sükûnet sağlayabilir; ancak doğru tarzda bir eğitimci ve az sayıda öğrenci için kibarca disiplin olarak tanımlanan baskı gerekli midir? Sınıflar küçük ise ve öğretmen her çocuğa dikkatini verebiliyor, onu gözlemleyebiliyor ve yardım edebiliyorsa o zaman her tür zorlama ya da hükmetme açıkça gereksizdir. Böyle bir grup içinde öğrenci ısrarla düzeni bozuyor ya da yaramazlık yapıyorsa, eğitimci onun yanlış davranışının nedenini sorgulamalıdır, çünkü nedenler yanlış beslenme, uykusuzluk, aile içi kavga ya da gizli kalmış korkulardan kaynaklanıyor olabilir.

Doğru eğitimle kastedilen şey, özgürlük ve zekânın geliştirilmesidir; korku barındıran herhangi bir zorlama ile bunu sağlamak mümkün olmaz. Sonuçta eğitimcinin endişesi, öğrencinin tüm varlığının karmaşıklığını anlamasına yardım etmek olmalıdır. Başka bir parçası için varlığının bir kısmını bastırmaya mecbur bırakmak öğrencide, sosyal düşmanlıkla sonuçlanacak sonsuz bir çelişki yaratacaktır. Düzeni zekâ sağlar, disiplin değil.

Uyum ve itaatin doğru eğitimde yeri yoktur. Öğretmen ile öğrenci arasında işbirliği, karşılıklı sevgi ve saygı olmadığı takdirde imkânsızdır. Çocuklar yaşlılara saygı göstermeye mecbur edildiklerinde, bu sadece alışkanlık şeklinde bir dışsal performansa dönüşür ve korku, saygı biçiminde algılanır. Saygı ve ilgi olmadan gerçek bir ilişki mümkün olamaz, özellikle de öğretmen sadece bilgi aracı olduğunda.

Öğretmen fazla saygı duymadığı halde öğrencilerinden saygı talep ediyorsa, bu açıkça öğrencilerin saygısız ve umursamaz olmalarına neden olacaktır. İnsan hayatına saygı olmaksızın bilgi, sadece yıkım ve sefalet getirir. Başkalarına saygı duymak doğru eğitimin önemli bir parçasıdır, ancak eğer eğitimcinin kendisi bu kaliteye sahip değilse öğrencilerinin bütünleşmiş bir yaşam kurmalarına yardım edemez.

Zekâ ruhun idrakidir ve idrak için, ruhun kendi güven ve konfor arayışında yansıttığı engellerden bağımsız olması gerekir. Zihin güven aradığı sürece korku kaçınılmazdır ve insanoğlu herhangi bir şekilde sınıflandırıldığında, keskin farkındalık ile zekâ yıkıma uğrar.

Eğitimin amacı sadece bireyler arasında değil, aynı zamanda birey ile toplum arasında doğru ilişki kurmaktır; her şeyden öte, eğitimin bireyin kendi psikolojik sürecini anlamasına yardım etmesi çok önemlidir. Zekâ kişinin kendini anlamasında ve kendini aşmasında yatar; ancak korku olduğu sürece zekâ olamaz. Korku zekâyı saptırır, üstelik benmerkezci davranışın nedenlerinden biridir. Disiplin korkuyu bastırabilir fakat yok edemez ve bize verilen modern eğitimdeki yüzeysel bilgi sadece korkunun daha fazla üstünü örtmekle kalır.

Gençken, hem evde hem de okulda çoğumuzun içine korku ekilir. Ne ebeveynlerimiz ne de öğretmenlerimiz çocukluğun içgüdüsel korkularını giderecek sabra, zamana ya da bil-

geliğe sahip değildir; böylelikle bu korku bizler büyüdükçe davranış ve yargılarımız üstünde hâkimiyet kurarak birçok muazzam sorun yaratır. Doğru eğitim bu korku sorununu ele almalıdır, çünkü korku hayata dair bütün görünüşümüzü sarmalar. Korkusuz olmak bilgeliğin başlangıcıdır ve sadece doğru türde eğitim korkunun yer almadığı bir özgürlük getirir; sadece bu noktada derin ve yaratıcı zekâ vardır.

Herhangi bir davranış için ödül ya da ceza vermek sadece benmerkezciliği güçlendirir. Bir başkası, bir ülke ya da Tanrı uğruna hareket etmek korkuya yöneltir; korku doğru hareketin temeli olamaz. Eğer çocuğun başkalarına karşı düşünceli olmasını istiyorsak, sevgiyi rüşvet olarak kullanmamalı, zaman içinde ve sabırla düşünceli olmanın yollarını açıklamalıyız.

Ödül olan yerde başkalarına saygı bulunmaz, çünkü rüşvet ya da ceza saygı duygusundan çok daha önemli hale gelir. Eğer çocuğa saygımız yoksa ve ona sadece ödül sunuyor ya da ceza ile tehdit ediyorsak, açgözlülük ve korkuyu teşvik etmiş oluruz. Biz kendimiz sonuç uğruna hareket etmek için yetiştirildiğimizden, kazanç arzusu olmadan eylem olabileceğini göremiyoruz.

Doğru türde eğitim başkalarına karşı düşünceli ve ilgili olmaya, herhangi bir ayartma ya da tehdit olmaksızın teşvik eder. Acil sonuçlar aramayı bıraktığımızda, hem eğitimci hem de çocuk için ceza korkusundan, ödül beklentisinden ve her tür zorlamadan kurtulmanın ne kadar önemli olduğunu görmeye başlarız; ancak otorite ilişkinin bir parçası olduğu sürece zorlama devam edecektir.

Kişisel güdü ve kazanç açısından düşünülürse otoriteyi takip etmenin birçok avantajı olabilir; ancak bireysel ilerleme ve kâr temeline dayalı bir eğitim sadece rekabetçi, düşman ve zalim bir toplum inşa eder. Bizler böyle bir toplum içinde

yetiştirildik ve kindarlığımızla zihinsel karışıklığımız açıkça ortada.

Bize bir öğretmenin, kitabın veya partinin otoritesine uyum sağlamamız öğretildi, çünkü bunun faydaları vardır. Rahiplerden bürokratlara kadar hayatın her bölümünden uzmanlar otorite kullanarak bize hükmediyorlar; ancak zor kullanan herhangi bir hükümet ya da öğretmen, asla toplumun refahı için çok önemli olan, ilişkilerde işbirliğini gerçekleştiremez.

İnsanlar arasında doğru ilişkiler kurabilseydik, ne zorlama ne de mezhep olurdu. Güç sahibi olanlarla güce tabii tutulanlar arasında nasıl bir duygu ve içten işbirliği olabilir ki? Bu otorite konusunu birçok yanıyla tarafsızca ele almak ve güç arzusunun kendi içinde yıkıcı olduğunu görmek, bir anda otorite sürecinin bütünü ile ilgili bir anlayış oluşturur. Otoriteyi reddettiğimiz an ortaklık içine gireriz ve ancak o zaman işbirliği ve duygu sağlayabiliriz.

Eğitimde en büyük sorun eğitimcidir. Otoritesini kendini kurtarma aracı olarak kullanıyorsa ve öğretmenlik büyük bir kişisel tatmin ise, bir öğretmen için küçük bir öğrenci grubu dahi kişisel önem sağlama aracına dönüşür. Oysa otoritenin sakat etkileri göz önüne alındığında, salt entelektüel ya da sözel onay aptalca ve içi boştur.

Otorite ve hâkimiyetin gizli motivasyonu altında derin bir kavrayış olmalıdır. Zekânın zorlama yoluyla uyandırılamayacağını görebilirsek, bu gerçeğin farkındalığı korkularımızı süpürür; işte o zaman mevcut sosyal düzeni tersine çeviren ve onun çok ötesine geçen yeni bir çevre oluşturmaya başlayabiliriz.

Hayatın anlamını çelişki ve acılarıyla anlamak için, organize din otoritesi dâhil her tür otoriteden bağımsız düşünmeliyiz; ancak çocuğa yardım etme arzumuzun önüne otoriter örnekler koyarsak, sadece korku, taklit ve çeşitli hurafe biçimlerine teşvik etmiş oluruz.

Dini eğilimleri olanlar, çocuklarına kendi ebeveynlerinden edindikleri inançlar, umutlar ve korkuları dayatmaya çalışır; din karşıtları da benzer şekilde çocuğu kendi izledikleri belirli bir düşünme şeklini kabul etmeleri için etkilemeye çalışır. Hepimiz çocuklarımızın kendi ibadet biçimlerimizi kabul etmelerini ya da kendi seçtiğimiz ideolojilerimizden etkilenmelerini istiyoruz. İster bizler ister başkaları tarafından yaratılmış imajlar ve formüller içinde kafaların karışması çok kolay, bu nedenle her zaman dikkatli ve uyanık olmak gerekir.

Din dediğimiz şey sadece dogmalar, ayinler, gizemler ve hurafeleri olan organize bir inançtır. Her dinin kendi kutsal kitabı, aracısı, rahipleri ve insanları tehdit eden ve alıkoyan yöntemleri vardır. Çoğumuz din eğitimi olarak düşünülen bütün bu araçlarla şartlandırıldık; oysa bu şartlanmalar sadece inananlar arasında değil aynı zamanda farklı inançlardan olanlar arasında da insanları karşı karşıya getiriyor ve düşmanlık yaratıyor.

Dogmalar, gizemler ve ayinler insanı ruhani bir yaşama yöneltmez. Gerçek anlamda dini eğitim çocuğu insanlarla, nesnelerle ve doğayla olan kendi ilişkisini anlamaya teşvik etmektir. Kişi ilişkiler kurmadan var olamaz. Kişi kendini bilmezse kendiyle ve başkalarıyla olan bütün ilişkileri çelişki ve kedere yol açar. Tabii bunu bir çocuğa tam olarak açıklamak imkânsızdır; fakat eğitimciyle ebeveynler ilişkinin önemini derinden kavrayabilirlerse, o zaman tutum, davranış ve konuşmalarıyla çok fazla kelime ve açıklamaya gerek kalmadan çocuğa hayatın ruhani anlamını aktarabilirler.

Dini eğitim sorgulama ve şüpheye teşvik etmez; oysa ancak toplum ve dinin bize yerleştirdiği değerlerin anlamını araştırdığımızda gerçeğin ne olduğunu öğrenmeye başlarız. Düşünce ve duygularını derinlemesine analiz ederek kendi-

ne güven ve konfor sağlayan o değerleri bir kenara bırakmak eğitimcinin görevidir, çünkü ancak o zaman öğrencilerinin kendilerinin farkında olmalarına ve kendi dürtü ve korkularını anlamalarına yardımcı olabilir.

Kişi ancak gençken emin ve temiz bir şekilde büyüyebilir; bizim gibi yetişkinler ise, eğer anlayış sahibi olabilirsek, gençlerin toplumun dayattığı ve kendi yansıttıkları engellerden özgürleşmelerine yardım edebiliriz. Çocuğun zihni ve kalbi, dinsel önyargılarla şekillenmemişse, o zaman kendini bilme sayesinde kendinin üstünde ve ötesinde olanları keşfetme özgürlüğüne sahip olacaktır.

Gerçek din bir inançlar ve ayinler, umutlar ve korkular dizisi değildir ve eğer çocuğun bu engelleyici etkiler olmaksızın büyümesine izin verebilirsek, o zaman belki olgunlaşma sürecinde gerçeğin doğasını, Tanrı'yı araştırmaya başlayacaktır. Bu yüzden çocuğu eğitirken derin kavrayış ve anlayış gereklidir.

Dinsel eğilimi olan, Tanrı ve ahlaksızlık hakkında konuşan çoğu insan, bireyin özgürlüğüne ve bütünleşmesine radikal bir şekilde inanmaz; oysa din, gerçeği arayıştaki özgürlüğün geliştirilmesidir. Özgürlük olmadan uzlaşma olmaz. Birey için kısmi özgürlük, hiçbir şekilde özgürlük değildir. İster siyasi ister dini, herhangi bir koşullanma özgürlük değildir ve asla barış getirmez.

Din bir koşullanma biçimi değildir. Gerçeğin, Tanrı'nın bulunduğu bir sükûnet durumudur; ve bu yaratıcı duruma ulaşmak, ancak kendini bilme ve özgürlük sayesinde mümkündür. Özgürlük fazilet getirir ve fazilet olmadan sükûnet olmaz. Dingin zihin koşullanmamış zihindir; dingin olmak üzere disiplin verilmemiş ya da eğitilmemiştir. Dinginlik ancak zihin kendi yöntemlerini –benliği– anladığında gelir.

Organize din buz tutmuş, kaskatı kesilmiş bir düşüncedir. İnsan bu düşünceyle tapmaklar, kiliseler inşa etmiştir. Bu din, korkarlar için bir teselli, keder içinde olanlar için bir afyon halini almıştır. Oysa Tanrı ya da gerçek düşünce ve duygu taleplerinin çok ötesindedir. Korku ve keder inşa eden süreci tanıyan ebeveynler ve öğretmenler, gencin kendi çelişki ve tecrübelerini gözlemleme ve anlamalarına yardım etmelidirler.

Eğer biz yetişkinler büyümekte olan çocuğun temiz ve tarafsızca düşünmesine, düşmanlık beslemeden sevmesine yardım edebilirsek, başka bir işimiz kalır mı? Fakat sürekli birbirimizin boğazına sarıldığımızda ve dünyaya düzen ve barış getirmek için kendimizi derinden değiştirmekten bile aciz olduğumuzda, kutsal kitaplarla çeşitli dinsel mitlerin ne değeri kalır?

Gerçek dini eğitim çocuğun zeki bir farkındalığa ulaşmasına, kendi için geçici olanla gerçek olanı ayırt etmesine ve yaşama karşı çıkar gütmeyen bir yaklaşım içinde olmasına yardım etmelidir; evde veya okulda her gün, birtakım kelimeleri ve cümleleri tekrarlamak yerine ciddi düşüncelerle ya da derinliği ve önemi olan okumalarla başlamak daha anlamlı olmaz mıydı?

Önceki nesiller hırsları, gelenekleri ve idealleriyle dünyaya sefalet ve yıkım getirdiler; belki gelecek nesiller, doğru eğitim sayesinde, bu kaosa bir son vererek daha mutlu bir toplumsal düzen inşa edebilir. Eğer gençler gerekli ruha sahip olabilir ve sürekli siyasal ve dinsel, kişisel ve çevresel olan her şeye dair gerçeği ararlarsa, o zaman gençlik muazzam bir anlam kazanır ve o zaman biz daha iyi bir dünya kurmayı umabiliriz.

Çoğu çocuk meraklıdır, bilmek ister; ancak onların hevesli sorgulamaları din yetkililerimizin iddialarıyla körelir, üstün tahammülsüzlüğümüz ve ihmalkârlığımızla onların me-

raklarını bir kenara iteriz. Onları sorgulamaya teşvik etmeyiz çünkü bize sorulacaklardan endişeleniriz; hoşnutsuzluklarına aldırmayız, çünkü bizler soru sormayı çoktan bıraktık.

Çoğu ebeveyn ve öğretmen hoşnutsuzluktan korkar çünkü bu, her tür güvence anlayışını rahatsız eder; böylece çocuğu güvenli bir iş, miras, evlilik ve dinsel dogmaların avuntularıyla yenmeye teşvik eder. Yaşlılar, zihni ve kalbi köreltmenin birçok yolunu daha da iyi bildiklerinden, çocuğu kendi kabul ettikleri otorite, gelenek ve inançlarla olabildiğince donuklaştırırlar.

Ebeveyn ve öğretmenler çocuğu herhangi bir kitabı sorgulamaya, mevcut sosyal değerler, gelenekler, hükümet biçimleri, dini inançların vs. geçerliliğini araştırmaya teşvik ederek gereken dikkat ve derin kavrayışı uyandırmayı ve muhafaza etmeyi ancak başarabilir.

Gerçekten yaşayan bir genç hem umut hem de hoşnutsuzluk doludur; öyle olmak zorundadır, yoksa çoktan yaşlanmış ve ölmüş olurdu. Yaşlılar ise bir zamanlar hoşnutsuzken yangını başarıyla kontrol altına almış, çeşitli yöntemlerle güveni ve konforu bulmuştur. Kendileri ve aileleri için süreklilik açlığı çeker; fikirlerde, ilişkilerde, parada netlik arzusuyla yanarlar. Bu yüzden kendilerini hoşnutsuz hissettiklerinde kendilerini rahatsız ya da mutsuz eden hislerden kaçmak için sorumluluklarına, işlerine ya da herhangi bir konuya dalarlar.

Gençlik hoşnutsuzluk zamanıdır, sadece kendimizden değil aynı zamanda bizimle ilgili şeylerden. İçsel olarak bağımlı ve korku dolu olmamak için berrak ve önyargısız düşünmeyi öğrenmeliyiz. Bağımsızlık, vatanımız dediğimiz haritadaki o renkli bölge için değil, bireysel olarak kendimiz için olmalıdır; dışsal olarak başkasına bağımlı olsak bile, içsel olarak güç, pozisyon ve otorite açlığından kurtulduğumuz zaman, biriyle karşılıklı bağ kurmak zorbalık ve zulme dönüşmez.

Çoğumuzu korkutan hoşnutsuzluğu anlamak zorundayız. Hoşnutsuzluk düzensizlik gibi bir görüntü ortaya çıkarabilir; ancak kendini bilme ve kendini reddetmeye yönlendirdiğinde, ki yönlendirmelidir, o zaman yeni bir sosyal düzen ve sürekli barış yaratacaktır. Kendini reddetmeyle birlikte ölçülemez bir sevinç başlar.

Hoşnutsuzluk özgürlüğe giden araçtır; ancak tarafsızca sorgulamak için, genellikle siyasal etkinlikler, sloganlar, *guru* ya da ruhani öğretmen arayışları ve farklı türden dinsel orjiler biçimindeki duygusal dağınıklıkların hiçbiri olmamalıdır. Dağınıklık hem zihni hem de kalbi donuklaştırarak sezgi geliştirme becerilerini engeller, böylece zihin ve kalp koşullar ve korku ile şekillenir. Yeni bir yaşam biçimi anlayışı, çokluğun taklidiyle değil ateşli bir sorgulama arzusuyla oluşacaktır.

Gençler kolaylıkla rahip, politikacı, zengin ya da fakirler tarafından belirli bir düşünme şekline ikna edilirler; ancak doğru eğitim onların bu yönlendirmeler konusunda dikkatli olmalarını sağlayarak, papağan gibi sloganlar tekrarlamalarının ya da kendilerine veya başkalarına ait herhangi bir açgözlü kurnazlık tuzağına düşmelerinin önüne geçer. Otoritenin zihinlerini ve kalplerini bastırmasına izin vermemelidirler. Ne kadar muhteşem olursa olsun birinin izinden gitmek ya da hoşa giden bir ideolojiye bağlanmak barışçıl bir dünya getirmeyecektir.

Lise veya üniversiteden ayrıldığımızda, çoğumuz öğrenmeyi bitirdiğimiz zanniyla kitapları bir kenara bırakırız; bazıları ise düşünmeyi daha ileri taşıma eğilimiyle başkalarının söylediklerini okumaya ve sindirmeye devam eder, bilgiye bağımlı olurlar. Başarı ve egemenlik için bilgi ya da tekniğe tapınma olduğu sürece, zalim bir yarış, düşmanlık ve hiç bitmeyen bir ekmek kavgası olacaktır.

Hedefimiz başarı olduğu sürece korkudan kurtulamayız, çünkü başarı arzusu kaçınılmaz olarak başarısızlık korkusunu besler. Bu yüzden gençlere başarıya tapınmaları öğretilmemelidir. Çoğu insan farklı şekillerde, örneğin tenis kortunda, iş dünyasında ya da siyasette başarı arayışı içindedir. Hepimiz zirvede olmak isteriz; bu arzu sürekli hem kendi içimizde hem de komşularımızla bir çelişki yaratır; yarış, kıskançlık, kin ve nihayet savaşa yol açar.

Eski nesiller gibi gençler de başarı ve güvence arayışı içindeler; başlangıçta hoşnutsuz olsalar bile kısa zamanda saygınlık kazanarak topluma hayır demekten korkmaya başlarlar. Kendi arzularının duvarları kendilerini hapsetmeye başlar ve onlar da hizaya girerek otoritenin yularını boyunlarına takarlar. Sorgulamanın, arayışın ve anlayışın alevi olan hoşnutsuzlukları donuklaşarak yok olur, onun yerini daha iyi bir iş, iyi bir evlilik, başarılı bir kariyer arzusu alır; bunların hepsi daha büyük güvenceler aramaktan başka bir anlam taşımaz.

Yaşlı ile genç arasında önemli bir fark yoktur, çünkü her ikisi de kendi arzuları ile hazlarının köleleridir. Olgunluk bir yaş sorunu değildir; anlayış ile gelir. Gençler için sorgulama hevesi belki daha kolaydır, çünkü yaşlılar yaşamın darbesini yemişlerdir, çelişkiler onları yıpratmıştır ve ölüm kendilerini farklı biçimlerde beklemektedir. Bu onların amaçlı sorgulama becerileri olmadığı anlamına gelmez, sadece onlar için sorgulamak daha zordur.

Çoğu yetişkin olgun değil, hatta çocuksudur; bu, dünyadaki kafa karışıklığı ile sefalete katkıda bulunan nedenlerden biridir. Yaygın ekonomik ve ahlaki krizlerin sorumlusu yaşı büyük olan insanlardır; en talihsiz zayıflıklarımızdan birisi ise, birinin bizim yerimize harekete geçerek yaşamlarımızı değiştirmesini istiyor olmamızdır. Başkalarının isyan ederek

yenilik inşa etmesini bekleriz ve sonuçtan emin olana kadar hareketsiz kalırız.

Çoğumuzun peşinde olduğu şey güven ve başarıdır; güven arayan, başarı açlığı çeken bir zihin zeki değildir, bu yüzden bütünleşmiş olarak davranma becerisine sahip değildir. Kişi ancak kendi koşullarının, ırk, ulus, siyasi ve dini ön yargılarının farkındaysa bütünleşmiş davranış mümkündür; yani kişinin, benliğin yöntemlerinin her zaman ayırım yaptığını fark etmesidir.

Yaşam derin ve suyu bol bir kuyudur. Kişi kuyunun başına küçük kaplarla gelirse çok az su çekebilir; büyük kovalarla gelen ise çok fazla su çeker, kana kana içer. Gençlik her şeyi inceleme ve tecrübe etme zamanıdır. Okul genç insanların zihinlerini sadece verilerle ve teknik bilgilerle doldurmak yerine, onların kendi görev ve sorumluluklarını keşfetmelerine yardımcı olmalıdır; okul gençlerin korkusuz, mutlu ve bütünleşmiş olarak büyüyecekleri bir ortam olmalıdır.

Bir çocuğu eğitmek, onun özgürlük ve bütünleşmeyi anlamasına yardım etmektir. Özgür olmak için düzen gerekir ki, bu da ancak fazilet sayesinde mümkündür; bütünleşme ise ancak muhteşem bir sadelikle var olur. Bizler sayısız karmaşadan sadeliğe doğru büyümeliyiz; içsel yaşamımızda ve dışsal ihtiyaçlarımızda sadeleşmeliyiz.

Mevcut eğitim dışsal yeterlilikle ilgilenerek insanın içsel doğasını tamamen ihmal eder ya da kasten saptırır; sadece tek bir kısmını geliştirir ve geri kalan her şeyi en iyi haliyle geride bırakır. İçsel kafa karışıklığımız, düşmanlığımız ve korkumuz, ne kadar asilce tasarlanmış ve kurnazca inşa edilmiş olursa olsun asla toplumun dış yapısını alt edemez. Doğru eğitim olmadığında birbirimizi yok ederiz, böylece her bireyin fiziksel güvenliği inkâr edilmiş olur. Öğrenciyi doğru

şekilde eğitmek onun kendiyle ilgili bütün süreçlerini anlamasına yardım etmektir; çünkü zekâ ve içsel dönüşüm ancak günlük yaşamda zihin ve kalp bütünlük içinde olduğu zaman mümkündür.

Eğitim öğrenciyi bilgi ve teknik öğrenimin yanı sıra her şeyden önce yaşama karşı bütünleşmiş bir görüşe teşvik etmelidir; öğrencinin kendi içindeki bütün sosyal ayrımcılık ve önyargıları tanımasını ve kırmasını sağlamalı, açgözlü bir şekilde güç ve egemenlik peşine düşme hevesini durdurmalıdır. Kendini doğru gözlemlemeye ve yaşamı bütünüyle tecrübe etmeye teşvik etmelidir; "ben" ve "benim" kısımlarına önem vermeden, zihnin gerçeği keşfetmesi için kendisinin üstüne ve ötesine çıkmasına yardım etmelidir.

Özgürlük ancak kişinin günlük uğraşları içinde, yani başkalarıyla ve nesnelerle, fikirlerle ve doğayla ilişkilerinde kendini bilmesi ile oluşur. Eğitimci öğrencinin bütünleşmesine yardım ederse, kişi hayatının hiçbir safhasında fanatik veya mantıksız olmaz. Bütünleşme, varoluşun bütünsel olarak kavranması sayesinde oluşur. Kişi kendini bilirse, yanılsama yaratma gücü azalır, işte sadece o zaman gerçek ya da Tanrı'nın var olması mümkündür.

İnsanoğlu herhangi bir krizden, özellikle de mevcut dünya krizlerinden kurtulmak istiyorsa bütünleşmelidir; bu yüzden eğitimle çok ilgilenen ebeveynler ve öğretmenler için ana sorun, bütünleşmiş bireyin nasıl geliştirilebileceğidir. Bunu yapabilmek için eğitimcinin kendisi bütünleşmiş olmalıdır; dolayısıyla doğru eğitim sadece gençler için değil, aynı zamanda daha yaşlı nesiller için de en önemli konudur, tabii eğer öğrenmeye istekli iseler ve düzenlerine fazlaca yerleşmemişlerse. Kendi içimizde kim olduğumuz, geleneksel "çocuğa ne öğretmeli" sorusundan çok daha fazla önemlidir ve

eğer çocuğumuzu seviyorsak, onların doğru eğitimcilere sahip olmaları için gerekeni yaparız.

Öğretmek bir uzmanlık mesleği olmamalıdır. Öyle olduğu zaman, ki genellikle durum budur, sevgi azalır; oysa sevgi bütünleşme sürecinin özüdür. Bütünleşmiş olmak için korkudan kurtulmak gerekir. Korkusuzluk zorbalığın olmadığı, başkalarının hor görülmediği bir bağımsızlık getirir ve bu yaşamdaki en önemli faktördür. Sevgi olmadığında bizi çelişkiye düşüren sorunlarımızın çoğunu çözemeyiz; sevgi olmadığında bilgi edinmek sadece kafa karışıklığını artırarak kişisel yıkıma yol açar.

Bütünleşmeyi başarmış insanoğlu tekniğe deneyim sayesinde ulaşır, çünkü yaratıcı dürtü kendi tekniğini üretir ve bu en muhteşem sanattır. Bir çocuk resim yapmak için yaratıcı bir dürtüye sahip olduğunda resim yapar, tekniği önemsemez. Aynı şekilde deneyim edinen insanlar, *yani* öğretenler, gerçek öğretmenlerdir ve onlar da kendi tekniklerini yaratacaklardır.

Bu çok basit gibi görünebilir, ancak gerçekten derin bir devrimdir. Düşündüğümüz zaman toplum üzerindeki olağanüstü etkisini görebiliriz. Şu anda çoğumuz, rutinin kölesi olduğumuzdan kırk beş ya da elli yaşlarında bütünleşme açısından başarısızlığa uğrarız; çok az anlam taşıyan bir toplumda –zorbalar ve güven içinde olanlar için hariç– çektiğimiz bütün zorluklara rağmen itaat, korku ve kabullenme yüzünden tükeniriz. Bunu gören ve gerçekten tecrübe eden bir öğretmen, mizacı ve kapasitesi ne olursa olsun, görevini yapmış olmak için değil, öğrencilerine gerçekten bir şeyler vermek için öğretir.

Bir çocuğu anlamak için onu oyun oynarken izlememiz, farklı ruh hallerini incelememiz gerekir; ona kendi önyargılarımızı, umutlarımızı ve korkularımızı yansıtmamalı ya da onu kendi arzularımızın kalıbına uydurmak üzere biçimlen-

dirmemeliyiz. Eğer çocuğu sürekli kişisel beğenilerimize ve hoşumuza gitmeyen şeylere göre yargılarsak, bizim onunla olan ilişkimizde ve onun dünyayla olan ilişkisinde bariyerler ve düşmanlıklar yaratırız. Maalesef çoğumuz çocuğumuzu kendi kibir ve özelliklerimizi doyuma ulaştıracak şekilde biçimlendirme arzusu duyarız; özel sahiplenme ve tahakküm davranışları yoluyla çeşitli derecelerde konfor ve tatmin buluruz.

Tabii bu süreç bir ilişki değil ancak taciz sayılabilir, bu yüzden zor ve karmaşık olan bu yönetme arzusunu anlamak çok önemlidir. Bu arzu çeşitli kurnaz biçimler alabilir; kendi haklılığı açısından son derece inatçıdır. "Hizmet" etme arzusunun tahakküm etme hasreti olduğunu bilinçaltıyla anlamak zordur. Sahiplenmenin olduğu bir yerde sevgi olabilir mi? Kontrol etme arayışı içinde olduğumuz kişilerle dostluk içine girebilir miyiz? Tahakküm etmek, bir başkasını kendi zevki için kullanmaktır ve bir başkasının kullanıldığı yerde sevgi olmaz.

Sevginin olduğu yerde önem verme vardır, sadece çocuklara değil bütün insanlara. Soruna derinden dokunmadığımız sürece, asla doğru bir eğitim yöntemi bulamayız. Salt teknik eğitim kaçınılmaz olarak merhametsizliğe yol açar, bu yüzden çocuklarımızı eğitmek için yaşamın tüm devinimine karşı hassas olmalıyız. Ne düşündüğümüz, ne yaptığımız, ne söylediğimiz son derece önemlidir çünkü bunlar çevremizi yaratır ve çevre çocuğa ya yardım eder ya da engel olur.

O zaman acilen bu sorunla derinden ilgilenen bizim gibilerin kendilerini anlamaya başlamaları, böylece toplumun dönüşümüne yardım etmeleri gerekir; eğitimde yeni bir yaklaşım yaratmak, dosdoğru kendi sorumluluğumuz olmalıdır. Çocuklarımızı seversek, savaşa son vermenin bir yolunu bulmaz mıyız? Ancak eğer "sevgi" sözcüğünü özüyle kullanmı-

yorsak, o zaman insanın sefaletinin bütün karmaşık sorunları devam edecektir. Bu sorundan kurtulmanın yolu bizde yatar. Dostlarımızla, doğayla, fikirlerle ve nesnelerle olan ilişkimizi anlamaya başlamalıyız çünkü bu anlayış yoksa umut olmaz, çelişki ve acılardan çıkış yolu yoktur.

Çocuk yetiştirmek zeki bir gözlem ve ilgi gerektirir. Uzmanlar ve bilgileri asla bir ebeveynin sevgisinin yerini alamaz, ancak çoğu ebeveyn bu sevgiyi kendi korku ve hırslarıyla bozarak çocuğun görüşünü koşullandırırlar. Çok azımız sevgiyle ilgileniriz; daha ziyade seviyor görüntüsüne bürünürüz.

Mevcut eğitim ve sosyal yapı bireyin özgürlük ve bütünleşmeye ulaşmasına yardım etmiyor ve eğer ebeveynler samimi bir şekilde çocuğun tüm kapasitesine ulaşmasını arzu ediyorlarsa, evdeki etkilerini değiştirerek okulların doğru eğitimcilerden oluşmasını sağlamalıdırlar.

Ev ile okul etkisi birbirleriyle hiçbir şekilde ters düşmemelidir, bu yüzden hem ebeveynler hem de öğretmenler kendilerini yeniden eğitmek zorundadır. Bireyin özel hayatı ile bir grup içindeki hayatı arasında genellikle bir aykırılık olması, kendiyle ve başkalarıyla olan ilişkilerinde sonsuz bir savaş yaratır.

Bu çelişki yanlış eğitimle cesaretlendirilir ve desteklenir, üstelik hem hükümetler hem de organize dinler bu kafa karışıklığına kendi aykırı doktrinleriyle katkıda bulunurlar. Çocuk daha baştan kendi içinde bölünmeler yaşar ve bu, kişisel ve sosyal felaketlerle sonuçlanır.

Çocuklarını seven ve bu sorunun aciliyetini görenler bunu kafalarına ve kalplerine koyarlarsa, o zaman ne kadar azınlıkta olursak olalım, doğru eğitim ve zeki bir ev ortamı sayesinde bütünleşmiş varlıkların ortaya çıkmasını sağlayabiliriz; ama diğer çoğunluk gibi kalplerimizi zihnin kurnazlıklarıyla

doldurursak, o zaman çocuklarımızın savaş, kıtlık ve kendi psikolojik çelişkileri içinde yok olmalarını izlemeye devam ederiz.

Doğru eğitim kendi dönüşümümüzle başlar. Ne kadar haklı olursa olsun herhangi bir sebepten dolayı, dünyanın gelecekteki barışı için ne kadar umut vaat ediyor görünürse görünsün, herhangi bir ideoloji için birbirimizi öldürmemek üzere kendimizi yeniden eğitmeliyiz. Merhametli olmayı öğrenmeli, azla yetinmeyi bilmeli ve yüceliği aramalıyız, çünkü ancak o zaman insan ırkı için gerçek kurtuluş var olabilir.

3. BÖLÜM

AKIL, OTORİTE VE ZEKÂ

Çoğumuz okuma ve yazma öğreterek insanlara ait sorunları çözebileceğimizi zannederiz; oysa bu fikrin yanlış olduğu kanıtlandı. Eğitimli tabir edilen insanlar barışçıl, bütünleşmiş değiller ve onlar, dünyanın karışıklığından ve sefaletinden sorumlular.

Doğru eğitim zekânın uyarışı, bütünleşmiş bir yaşamın beslenmesi anlamına gelir ve sadece bu tip bir eğitim yeni bir kültür ve barışçıl bir dünya yaratabilir; ancak bu tip bir eğitim oluşturmak için tamamen farklı bir temelde taze bir başlangıç yapmak zorundayız.

Bizi mahva sürükleyen bir dünyada teoriler ve boş siyasi soruları tartışarak yüzeysel reformlarla oynarız. Bu bizim mutlak düşüncesizliğimize işaret etmez mi? Bazıları buna katılsa da, her zaman yaptıklarını yapmaya devam eder; işte bu, varoluşun hüzünlü yanıdır. Bir gerçeği duyduğumuz halde üstüne gitmiyorsak, sorun kendi içimizde zehre dönüşür ve bu zehir psikolojik rahatsızlıklar, dengesizlik ve hastalıklara yol açarak yayılır. Ancak bireyin içindeki yaratıcı zekâ uyandığında barışçıl ve mutlu bir yaşam olasılığı vardır.

Sadece bir hükümet, bir parti, bir sınıf veya bir istismarcı yerine bir başkasını getirmek zekâ değildir. Kanlı devrim asla sorunumuzu çözmez. Ancak bütün değerlerimizi düzelten, içe dönük derin bir devrim farklı bir çevre, zeki bir sosyal yapı yaratabilir ve böyle bir devrim sadece sizin ve benim tarafımızdan gerçekleştirilebilir. Bizler bireysel olarak kendi psikolojik bariyerlerimizi yıkmadan ve özgürleşmeden, yeni bir düzen ortaya çıkmayacak.

Kâğıt üzerinde parlak bir ütopya, yepyeni bir dünya tasarlayabiliriz; ancak mevcut olanın bilinmeyen bir gelecek için feda edilmesi kesinlikle ve hiçbir zaman sorunlarımızı çözmeyecektir. Şimdi ile gelecek arasına giren o kadar çok unsur vardır ki, hiç kimse geleceğin nasıl olacağını bilemez. Eğer samimiysek yapabileceğimiz ve yapmamız gereken şey, sorunlarımızı şimdi çözmektir, geleceğe ertelemek değil. Ebediyet gelecekte değildir; ebediyet şimdidir. Sorunumuz şimdi mevcuttur ve sadece şimdi çözümlenebilir.

Ciddi olanlarımız kendilerini yenilemek zorundadır; fakat yenilenme ancak, kendini korumacı ve saldırgan arzularımızla yarattığımız değerleri yıktığımız zaman oluşur. Kendini bilme özgürlüğün başlangıcıdır ve sadece kendimizi bildiğimiz zaman düzen ve barış yaratabiliriz.

Şimdi, bazıları sorabilir, "Tek bir birey tarihi etkilemek için ne yapabilir? Yaşam tarzıyla herhangi bir şey başarabilir mi?" Kesinlikle başarabilir. Siz ve ben açıkçası savaşları anında durduramayız ya da ulusları bir anda anlaştıramayız; fakat en azından günlük ilişkilerimizin dünyasında, kendi etkisini yaratan kökten bir değişime neden olabiliriz.

Bireysel aydınlanma geniş insan gruplarını etkiler, fakat sadece kişisel olarak bir sonuç amaçlanmadığında. Eğer kişi kazanç ve etki açısından aydınlanmayı düşünürse, kendisi için doğru dönüşüm mümkün olmayacaktır.

İnsanın sorunları basit değil, tersine çok karmaşıktır. Bunları anlamak sabır ve içgörü gerektirir ve bizim bireyler olarak bunları kendimiz için çözümlememiz çok önemlidir. Bunlar kolay formüller ya da sloganlarla anlaşılamaz; ya da belirli bir alanda çalışan uzmanların kendi seviyelerinde çözümlenemez, çünkü bu sadece daha fazla karışıklık ve sefalete yol açar. Sorunlarımızın çoğu yaşanan sürecin sonunda sadece kendimizin farkına vardığımız zaman anlaşılır ve çözülür, yani kendi psikolojik potansiyelimizi anladığımızda, ve hiçbir dini ya da siyasi lider bize bu anlayışın anahtarını veremez.

Kendimizi anlamak için, sadece insanlarla olan ilişkimizin değil, ama aynı zamanda mülk, fikir ve doğayla olan ilişkimizin farkına varmalıyız. Eğer insan ilişkilerinde gerçek bir devrim yapmak istiyorsak, ki bu tüm toplumun temelidir, kendi değer ve görüşlerimizde kökten bir değişim olmalıdır; fakat bizler kendi gerekli ve kökten dönüşümümüzden kaçınarak dünyada, her zaman kan döken ve yıkıma yol açan siyasi devrimler yaratmaya çalışırız.

Duygulara dayalı ilişki asla özden kurtulma aracı olamaz; bununla birlikte ilişkilerimizin çoğu duyguya dayanır; kişisel avantaj, konfor ve psikolojik güvence arzumuzun bir sonucudur. Özden anlık bir kaçış fırsatı sağlamalarına rağmen, bu tip ilişkiler kişiye ancak kapalı ve engelleyici faaliyetleriyle güç verir. İlişki, benlik ve benliğin tüm faaliyetlerinin görülebildiği bir aynadır ve ancak benliğin yöntemleri ilişkideki

tepkilerde kavrandığında benlikten yaratıcı bir kurtuluş gerçekleşir.

Dünyayı dönüştürmek için kendi içimizde yenilenme olmak zorundadır. Şiddet ve birbirini tasfiye etme ile hiçbir şey elde edilemez. Gruplara katılarak, sosyal ve ekonomik reformları inceleyerek, yasalar yürürlüğe koyarak ya da dua ederek geçici bir kurtuluş yaşayabiliriz; fakat ne yaparsak yapalım, kendimizi ve içimizde mevcut olan sevgiyi bilmezsek, sorunlarımız artar. Oysa zihnimizle kalbimizi kendimizi bilme görevine adarsak, şüphesiz pek çok çelişki ve üzüntümüzü çözeriz.

Modern eğitim bizleri düşüncesiz varlıklara dönüştürüyor; bireysel mesleklerimizi bulmamıza çok az yararı var. Sınavları geçtikten sonra eğer şanslıysak bir iş buluruz. Bu, genellikle hayatımızın geri kalanı için sonsuz bir rutin anlamına gelir. İşimizi sevmeyebiliriz, ancak başka geçim araçlarına sahip olmadığımız için devam etmeye mecbur ediliriz. Belki de tamamen farklı bir şey yapmak istediğimiz halde bağlılıklar ve sorumluluklar bizi tuttuğu için etrafımız kendi endişe ve korkularımızla kuşatılmıştır. Bunalmış bir halde cinsellik, içki, politika veya dinde bir kaçış ararız.

İhtiraslarımız engellendiğinde, doğal olarak bunlara manasızca önem verir ve psikolojik sıkıntılar geliştiririz. Kendi hayatımız ve sevgimiz, siyasi, dini ve toplumsal arzularımız ve bunların gerektirdiği ve engel olduğu durumlarla ilgili anlaşılır bir kavrayış geliştirene kadar, giderek artan bir şekilde ilişkilerimizde bizi keder ve yıkıma götüren sorunlar yaşarız.

Cehalet benliğin yöntemini bilme eksikliğidir ve bu cehalet yüzeysel faaliyet ve reformlarla dağıtılamaz; ancak kişinin

sürekli, benliğin bütün ilişkilerindeki hareket ve cevaplarının farkında olması ile dağıtılabilir.

Fark etmemiz gereken o ki, bizler sadece çevre tarafından koşullanmıyoruz, *biz* çevrenin ta kendisiyiz, çevreden ayrı bir şey değiliz. Düşünce ve cevaplarımız, parçası olduğumuz toplumun bize dayattığı değerler tarafından koşullandırılıyor. Ancak bizler çevrenin toplamı olduğumuzu bir türlü göremiyoruz, çünkü içimizdeki bazı varoluşlar benliğin "ben"i etrafında dönüyor. Benlik bu varoluşlardan oluşur, bunlar çeşitli biçimlerde ortaya çıkan katıksız arzulardır. Bu arzu kümelerinden merkez figür, düşünen adam, "ben" ile "benim"in iradesi ortaya çıkar; böylece benlik ile benlik-olmayan arasında, "ben" ve çevre ya da toplum arasında bir bölünme başlar. Bu ayrılık çelişki, içsellik ve dışsallığın başlangıcıdır.

Hem şuur düzeyinde hem de saklı olan bütün bu sürecin farkına varmak meditasyondur; benliğin bu arzusu ve çelişkili meditasyonu deneyim üstü bir durumdur. Eğer kişi benliğini, kendini korumaya alan etki ve değerlerinden özgürleşmek istiyorsa, kendini bilmesi gerekir ve yalnızca bu şekilde elde edilen özgürlükte yaratıcılık, gerçek, ya da Tanrı vardır.

Fikir ve gelenekler düşünce ve duygularımızı en hassas yaşlarımızdan itibaren biçimlendirir. Ani etki ve izlenimler güçlü ve kalıcı etkiler üretir ve bu etkiler bütün bilinçli ve bilinçsiz yaşamımızın akışını şekillendirir. Uyum çocukluktan başlayarak eğitim ve toplumsal tesirlerle devam eder.

Taklit etme arzusu yaşamımızda çok güçlü bir faktördür, sadece yüzeysel seviyede değil derinlerde de. Neredeyse yok denecek kadar az bağımsız düşünce ve duygulara sahibiz. Ortaya çıktıklarında ise sadece tepki olarak vardırlar, bu yüz-

den yerleşmiş kalıplardan özgürleşmiş değildirler; çünkü tepkide özgürlük yoktur.

Felsefe ve din, gerçeği ya da Tanrı'yı fark ettirebilecek birtakım metotlar sunar; bununla birlikte metot günlük sosyal yaşamımızda ne kadar faydalı görünürse görünsün, yalnızca bir metodu izlemek düşüncesizliğe ve bütünleşmemiş kalmaya götürür. Uyum hevesi –bu bir güvence arzusudur– korkuyu besler; üstelik itaate teşvik ederek, bizlere kurnazlıkla veya çirkin bir şekilde hükmeden siyasi ve dini otoriteleri, lider ve kahramanları öne çıkarır; fakat uyum *sağlamamak* sadece otoriteye karşı bir tepkidir ve hiçbir şekilde bizim bütünleşmiş bireyler olmamızı sağlamaz. Tepki sonsuzdur, sadece bir başka tepkiye yol açar.

Uyum, altında yatan korku ile birlikte, engeldir; ancak bu gerçeği sadece entelektüel seviyede bilmek engelleri çözümlemez. Ancak tüm benliğimizle engellerin farkına vardığımızda, daha fazla ve daha derin engeller yaratmaksızın bunlardan kurtulabiliriz.

İçsel olarak bağımlı olduğumuzda, gelenekler üstümüzde oldukça baskın olur ve geleneksel çizgide düşünen bir zihin yeni olanı keşfedemez. Uyum sağlamak bizi zalim bir sosyal makinenin içindeki alelade taklitçilere, dişli çarklara dönüştürür. Önemli olan *bizim* ne düşündüğümüzdür, başkalarının bizim ne düşünmemizi *istemeleri* değil. Geleneklere uyum sağladığımızda, kısa zamanda olmamız gereken şeyin basit bir kopyası haline geliriz.

Ne olmamız gerektiğiyle ilgili bu taklit korkuyu besler ve korku yaratıcı düşünceyi öldürür. Korku, yaşamın bütünsel anlamına karşı tetikte olmamamız için zihin ile kalbi donuk-

laştırır; kendi acılarımıza, kuşların hareketine, başkalarının gülümseme ve kederlerine karşı duygusuzlaşırız.

Bilinçli ve bilinçsiz korkunun pek çok nedeni vardır ve bunlardan kurtulmak için dikkatli bir gözlem gerekir. Korku disiplin, yüceltme ya da herhangi bir başka irade davranışı ile yok edilemez; nedenleri araştırılmalı ve anlaşılmalıdır. Bu, sabır ve herhangi bir önyargının bulunmadığı bir farkındalık gerektirir.

Bilinçli korkularımızı anlamak ve çözmek daha kolaydır. Ancak çoğumuz bilinç altındaki korkuların farkında bile değiliz, çünkü onların yüzeye çıkmalarına izin vermeyiz; ve nadiren yüzeye çıktıklarında, hızla onların üstünü örtmek, onlardan kaçmak isteriz. Gizli korkular çoğunlukla kendilerini rüyalar veya diğer anlatım formlarıyla bildirirler ve yüzeysel korkulardan çok daha büyük bir gerileme ve çelişkiye neden olurlar.

Yaşamımız sadece yüzeyde değildir, büyük bir kısmı sıradan bir gözlemde gözden kaçar. Eğer kendi karanlık korkularımızı açarak çözmek istiyorsak, bilinçli zihin belli bir derecede hareketsiz olmalı, sürekli meşgul tutulmamalıdır; o zaman korkular yüzeye çıktıkça hiçbir engelle karşılaşmadan gözlemlenmelidir, çünkü herhangi bir kınama ya da önyargı sadece korkuyu güçlendirir. Bütün korkulardan özgürleşmek için korkunun karanlık etkisine karşı uyanık olmalıyız, çünkü korkunun birçok nedeni, ancak sürekli dikkat sayesinde ortaya çıkar.

Korkunun sonuçlarından biri de, insan işlerinde otoritenin kabullenilmesidir. Otorite haklı, rahat, güvende olma ve bilinçli çelişki ya da rahatsızlıklardan uzak olma arzumuzla yaratılmıştır. Oysa bilge diye tabir edilen kişi için bu, bir tür

saygı ve uysallık şekli olsa da korkuyla sonuçlanan hiçbir şey kendi sorunlarımızı anlamamıza yardım etmez. Bilge otorite kullanmaz, ayrıca otorite sahipleri bilge değildir. Hangi biçimde olursa olsun korku bizim, kendimizi ve her şeyle olan ilişkimizi anlamamızı engeller.

Otoritenin peşinden gitmek zekânın inkârıdır. Otoriteyi kabul etmek egemenliğe teslim olmak, bir bireye, gruba ya da ister dini ister siyasi bir ideolojiye boyun eğmektir; kişinin otoriteye boyun eğmesi, sadece zekânın değil ama aynı zamanda bireysel özgürlüğün de inkârıdır. İman ya da bir fikir sistemine itaat etmek kendini koruma tepkisidir. Otoriteyi kabullenme geçici olarak zorluklarımızı ve sorunlarımızı ört bas edebilir; ancak sorundan kaçmak onun sadece şiddetini artırır, böylece süreçte kendini bilme ve özgürlük terk edilmiş olur.

Özgürlük ile otoriteyi kabullenme arasında nasıl fedakârlık olabilir? Fedakârlık varsa, o zaman kendini bilme ve özgürlük arayışında olduğunu söyleyenler kendi çabalarında samimi değillerdir. Özgürlüğün nihai bir sonuç, bir hedef olduğunu ve özgür olmak için önce kendimizi birtakım baskı ve yıldırma biçimlerine teslim etmek zorunda olduğumuzu düşünüyor gibiyiz. Uyum vasıtasıyla özgürlüğe ulaşmayı umuyoruz; oysa araçlar da sonuç kadar önemli değil midir? Sonucu araçlar şekillendirmez mi?

Barış için kişi barışçıl araçlar kullanmalıdır; çünkü eğer araçlar şiddet içerirse, nasıl barışçıl bir son olabilir? Son özgürlük ise, başlangıç özgür olmalıdır, çünkü son ile başlangıç tektir. Ancak en başında özgürlük olduğunda kendini bilme ve zekâ var olabilir ve otoriteyi kabullenmek özgürlüğü inkâr etmektir.

Otoriteye çeşitli biçimlerde tapınırız; bilgi, başarı, güç vs. Bizler bir gencin üstünde otoritemizi kullanırken, bir yandan üstün otoriteden korkarız. İnsan içsel görüşe sahip olmadığında, dış güçler ve pozisyon çok fazla önem arz eder; o zaman birey otorite ve zorlamaya git gide daha çok maruz kalır, başkalarının enstrümanı haline gelir. Bu sürecin etrafımızda devam ettiğini görebiliriz; kriz anlarında demokratik uluslar demokrasilerini unutarak ve insanları uyum sağlamaya zorlayarak totaliter rejimler gibi davranırlar.

Yönetme ve yönetilme arzumuzun ardındaki zorlamayı anlayabilirsek, belki o zaman otoritenin sakat etkilerinden kurtulabiliriz. Emin, haklı, başarılı olma ve bilme arzusuyla yanıp tutuşuruz; kesinlik ile istikrar için duyulan bu arzu, içimizde kişisel deneyim otoritesi inşa ederken aynı zamanda dışarıda *toplum, aile, din* gibi konularda da otorite yaratır. Ancak salt otoriteyi görmezden gelmek ve dışsal sembollerinden arınmak çok fazla önemli değildir.

Bir gelenekten kurtularak bir başkasına uyum sağlamak, bir lideri bırakıp bir başkasının peşine düşmek yüzeysel bir davranıştan başka bir şey değildir. Eğer otoritenin bütün süreçlerinin farkında olmak, içyüzünü görmek, kesinlik arzusunu anlamak ve aşmak istiyorsak, o zaman fazlasıyla farkındalığa sahip olmamız ve sonunda değil başında özgür olmamız gerekir.

Kesinlik ve güvenlik açlığı benliğin en büyük aktivitelerinden biridir ve bu zorlayıcı dürtü sürekli izlenmelidir; salt başka bir tarafa yönlendirilmeden ve zorlanmadan ya da arzu edilen bir kalıba uydurulmadan. Benlik, "ben" ve "benim" çoğumuzun içinde son derece güçlüdür; uyurken ya da uyanıkken hep tetiktedir, her zaman kendi kendini güçlendirir.

Ancak benliğin farkındalığı oluştuğunda ve bütün faaliyetlerinin, ne kadar kurnaz olursa olsun kaçınılmaz olarak çelişki ve acıya yol açacağı idrak edildiğinde, o zaman kesinlik ve kendini devam ettirme açlığı son bulur. Kişi sürekli benliğin kendi yöntem ve hilelerini ortaya koymasına karşı tetikte olmalıdır; ancak onları anlamaya başladığımızda ve otorite ile onu kabullenme ve inkâr etmemize neden olan bütün içeriklerini anlamaya başladığımızda, o zaman kendimizi çoktan otoriteden kurtarmış oluruz.

Zihin kendini güvenceye alma arzusuyla kendine yönetilme ve kontrol edilme izni verdiği sürece, benlikten ve onun sorunlarından kurtulmak imkânsızdır; işte bu yüzden din denilen dogma ve organize inançlardan kurtulmak da imkânsız hale gelir. Dogma ve inanç sadece kendi zihnimizin *yansımalarıdır*. Ayinler, *puja*, kabul edilmiş meditasyon formları, sürekli tekrar edilen kelimeler ve cümleler, birtakım hoşa giden cevaplar üretebilmelerine rağmen, zihni benlik ve benliğin aktivitelerinden özgürleştirmezler; çünkü benlik, sezinin sonucudur.

Keder anlarında Tanrı diye adlandırdığımız varlığa döneriz –bu, zihnimizin görüntüsünden başka bir şey değildir– ya da hoşa giden açıklamalar buluruz ve bu bize geçici bir rahatlık sağlar. Peşine düştüğümüz dinler kendi umut ve korkularımız, içsel güvenlik ve sigorta arzumuz tarafından yaratılmıştır ve otoriteye tapınma, bir kurtarıcı, bir usta ya da rahip için olsun, itaat, kabullenme ve taklit getirir. Böylece tıpkı partiler ve ideolojiler gibi Tanrı adına da sömürülürüz ve acı çekmeye devam ederiz.

Adımız her ne olursa olsun hepimiz insanız ve acı çekmek bizim kaderimiz. Keder hepimize aşinadır, hem idealistlere

hem de materyalistlere. İdealizm *olan*dan kaçmaktır, materyalizm ise şimdinin ölçülemez derinliğini bir başka inkâr şeklidir. Hem idealist hem de materyalistler karmaşık acı çekme sorunundan kendi yöntemleriyle sakınırlar; her ikisi de kendi açlık, hırs ve çelişkileriyle tükenirler ve yaşam tarzları sükûnete götürmez. Her ikisi de dünyanın karmaşa ve sefaletinden sorumludur.

Şimdi, çelişkili ve acı çeken bir ruh halinde olduğumuz zaman kavrayış olmaz; böyle bir ruh hali, ne kadar kurnaz ve dikkatli düşünerek hareket edersek edelim, sadece daha fazla karmaşa ve kedere yol açar. Çelişkiyi anlamak ve ondan kurtulmak için karmaşa ile zihnin bilinçaltı yöntemlerinin farkına varmak gerekir.

Hiçbir idealizm, sistem ya da kalıp zihnin derin çalışmalarını açığa çıkarmaya yardımcı olamaz; tersine, her tür formül ve karar bunların keşfedilmesini engelleyecektir. Olması gerekenin peşine düşmek, prensiplere, ideallere, bir hedef yerleştirmeye olan bağlılık... bunların hepsi birçok yanılsamaya yol açar. Eğer kendimizi bilmek istiyorsak, belirli bir kendiliğindenlik, gözlemleme özgürlüğü gerekir, oysa zihin yüzeysel, idealist ya da materyalist değerlerle kapatıldığında bu imkânsızdır.

Varoluş ilişkidir ve ister organize bir dine ait olalım ya da olmayalım, ister sözlere veya ideallere takılalım, acılarımız sadece kendimizi ilişkilerde anlama yoluyla çözümlenebilir. Sadece kendini bilme insana sükûnet ve mutluluk getirir, çünkü kendini bilme zekâ ve bütünleşmenin başlangıcıdır. Zekâ yüzeysel bir tanzimden ibaret değildir; zihnin yetiştirilmesi, bilginin elde edilmesi değildir. Zekâ yaşamın yöntemlerini anlama kapasitesi, doğru değerleri algılamadır.

Modern eğitim zekâyı geliştirirken, insan varlığının toplam sürecine bir anlayış getirmeden, gitgide daha fazla teori ve veri sunuyor. Bizler oldukça entelektüeliz; kurnaz zihinler geliştirdik ve açıklamalara takıldık. Akıl teori ve açıklamalarla tatmin olsa da zekâ tatmin olmuyor ve varoluşun toplam sürecini anlamak için, zihin ile kalbin bütünleşmiş şekilde hareket etmesi gerekiyor. Zekâ sevgiden ayrı değildir.

Çoğumuz için bu içsel devrimi başarmak son derece zordur. Meditasyon yapmayı, piyano çalmayı, yazmayı biliyoruz ama meditasyoncu, müzisyen ya da yazar olmayı bilmiyoruz. Yaratıcı değiliz, çünkü kalplerimizi ve zihinlerimizi bilgi, enformasyon ve kibirle doldurduk; başkalarının düşündüğü ve söylediği özlü sözlerle doluyuz. Ancak önce deneyim gelir, deneyim yöntemleri değil. Sevginin ifadesinden önce sevginin olması gerekir.

O zaman sadece aklın yetiştirilmesinin –bu, bilgi kapasitesini artırmaktır– zekâ ile sonuçlanmayacağı açıktır. Akıl ile zekâ arasında bir fark vardır. Akıl duygudan bağımsız olarak çalışmayı öğrenmiştir, zekâ ise mantık yürütmenin yanı sıra hissetme kapasitesine de sahiptir; ve yaşama sadece akıl veya sadece duygu yerine zekâ ile yaklaşana kadar, dünyadaki hiçbir siyasi ya da öğrenim sistemi bizi kaos ve yıkım tuzağından kurtaramaz.

Bilgi zekâ ile kıyaslanamaz, bilgi bilgelik değildir. Bilgelik pazarlanamaz, öğrenim ve disiplinin bedeliyle satın alınacak bir ticaret değildir. Bilgelik kitaplarda bulunamaz; biriktirilemez, ezberlenemez ya da stoklanamaz. Bilgelik özün reddiyle gelir. Açık bir zihne sahip olmak öğrenmekten daha önemlidir ve açık bir zihne, bilgilerle doldurarak değil ancak kendi düşünce ve duygularımızın farkına vararak, kendimizi ve

üstümüzdeki etkileri dikkatle gözlemleyerek, başkalarını dinleyerek, zenginle yoksulu, güç sahibi ile alt tabakayı izleyerek ulaşabiliriz. Bilgelik korku ve baskıyla değil, günlük insan ilişkilerini gözlemleyerek ve anlayarak gelir.

Bilgi arayışımızda ve açgözlü arzularımızda sevgiyi kaybeder, güzellik için duygunun, zulüm için duyarlılığın önünü keseriz; gitgide daha fazla uzmanlaşıyor, daha az bütünleşiyoruz. Bilgi bilgeliğin yerini alamaz ve hiçbir açıklama miktarı, hiçbir biriktirilmiş veri insanı acı çekmekten kurtaramaz. Bilgi gereklidir, bilimin kendine ait bir yeri vardır; ancak zihinle kalp bilgiyle bastırılır ve acının nedeni ört bas edilirse, yaşam boş ve anlamsız olur. Peki bize olan da bu değil mi? Eğitimimiz bizi giderek daha sığ hale getiriyor; varlığımızın derin katmanlarını açığa çıkarmamıza yardım etmiyor, bu yüzden yaşamlarımız giderek artan bir şekilde uyumsuz ve içi boş.

Devamlı artmasına rağmen enformasyon ve gerçeklik bilgisi doğası gereği sınırlı. Bilgelik daimidir, bilgi ve hareket yöntemi içerir; ancak bizler bir branşa sarılıyor, bunu da ağacın tamamı zannediyoruz. Tek parçanın bilgisiyle asla bütünün sevincini fark edemeyiz. Akıl hiçbir zaman bütüne götürmez çünkü sadece bir bölümdür, bir parça.

Aklı duygudan ayırdık ve aklı duygu pahasına geliştirdik. Tek bacağı diğerinden çok daha uzun olan üç bacaklı nesnelere benziyoruz ve hiç dengemiz yok. Entelektüel olmak için eğitiliyoruz; eğitimimiz aklı keskin, kurnaz, açgözlü olması için yetiştiriyor ve böylece akıl, hayatımızın en önemli rolünü oynuyor. Zekâ akıldan çok daha muhteşemdir, çünkü mantık ile sevginin bütünleşmesidir; ancak zekâ sadece kendini bilme, kişinin toplam sürecini derinden anlama ile gelir.

İster genç ister yaşlı, insan için önemli olan dolu ve bütünleşmiş yaşamaktır ve bu yüzden en büyük sorunumuz bütünleşme sağlayan bir zekâ geliştirmektir. Toplam makyajımızın herhangi bir kısmına yapılan gereksiz vurgu, basitliğe ve dolayısıyla çarpık bir hayat görüşüne yol açar ve çoğumuzun zorlanmasına neden olan şey bu çarpıklıktır. Toplam yaradılışımızın her tür kısmi gelişimi hem bizler hem de toplum için felaket demektir, bu yüzden insani sorunlarımıza bütünleşmiş bir bakış açısı ile yaklaşmak çok önemlidir.

Bütünleşmiş bir insan olmak kişinin kendi bilinçaltını, gizli ve açık olan bütün süreçlerini anlamaktır. Akla gereksiz vurgu yapıldığında bu mümkün olmaz. Zihnin yetiştirilmesine çok fazla önem atfediyoruz, oysa içsel olarak yetersiz, fakir ve karmaşa içindeyiz. Bu tür bir akılda yaşama, parçalanmaya giden yoldur; çünkü fikirler, tıpkı inançlar gibi, insanları asla bir araya getiremez, sadece grupları ihtilafa sürükler.

Düşünceye bütünleşmenin bir aracı olarak yaslanmadığımız sürece, parçalanma kaçınılmaz olacaktır ve düşüncenin parçalanmasını anlamak için özün yöntemlerinin, kişinin kendi arzularının farkında olması gerekir. Hem kolektif hem de kişisel olarak kendi şartlanmalarımızın ve bunların karşılıklarının farkında olmalıyız. Kişi ancak özün bütün faaliyetlerinin ve onun aykırı arzu ve arayışlarının, umut ve korkularının tamamen farkında olduğunda özün ötesine geçme olasılığı doğar.

Sadece sevgi ve doğru düşünme içimizde gerçek devrimi yaratır. Peki ama sevgiye nasıl sahip olacağız? Bir sevgi ideali arayışıyla değil, sadece nefret ve açgözlülük olmadığında, kinin nedeni olan benliğin muhakemesi sona erdiğinde. İstis-

mar, açgözlülük, imrenme peşinde olan bir insan, asla sevemez.

Doğru sevgi ve doğru düşünme olmadığında, baskı ve zorlama hep artacak. İnsanın insana olan kini bir barış idealinin peşine düşerek değil, sadece yaşama ve dostlarımıza olan davranışlarımızda yatan savaşın nedenlerini anlayarak çözümlenebilir ve bu anlayış sadece doğru eğitimle gelir. Kalpte değişim olmadan, iyi niyet olmadan, kişisel farkındalıktan doğan içsel dönüşüm olmadan, insan için barış ve mutluluk olamaz.

4. BÖLÜM

EĞİTİM VE DÜNYA BARIŞI

Eğitimin şu an içinde bulunduğumuz dünya krizindeki payını keşfetmek için bu krizin nasıl oluştuğunu anlamamız gerekir. Krizin, insanlar, mülkiyet ve fikirlerle olan ilişkilerimizde sahip olduğumuz yanlış değerlerin bir sonucu olduğu aşikâr. Eğer başkalarıyla olan ilişkimiz yükselme üzerine, mülk ile olan ilişkimiz sahip olma üzerine kuruluysa, toplumsal yapı rekabetçi ve yalnızlaşmaya yönelik olacaktır. Eğer fikirlerle olan ilişkimizde bir ideolojiyi bir başkasının tersine haklı çıkarma girişimindeysek, karşılıklı güvensizlik ve hastalıklı irade kaçınılmaz olacaktır.

Mevcut kaosun bir başka nedeni ise günlük yaşamda, ufak bir okulda ya da üniversitede otoriteye, liderlere bağımlı olmaktır. Liderler ve otoriteleri her kültürde çürümeye yol açan faktörlerdir. Birini takip ettiğimizde anlayış değil, sadece korku ve uyum vardır ve bu durum, sonunda totaliter yönetimin zorbalığına ve organize dinin dogmalarına götürür.

Kendimizi anlamakla başlaması gereken bu barış süreci için hükümetlere sırtımızı dayamak, kurumlarla otoritelere önem vermek başka büyük çelişkiler yaratacaktır. İnsanlar arasında sonsuz bir didişme ve muhalefetin yer aldığı sosyal bir düzeni kabul ettiğimiz sürece, kalıcı bir mutluluk olmaz.

Mevcut koşulları değiştirmek istiyorsak önce kendimizi dönüştürmek zorundayız; bunun anlamı, günlük yaşamda kendi hareketlerimizin, düşüncelerimizin ve duygularımızın farkında olmak zorunda olmamızdır.

Fakat barışı gerçekten istemiyoruz, istismara bir son vermek istemiyoruz. Açgözlülüğümüze müdahale edilmesine ya da şimdiki sosyal yapımızın kurumlarının kurban edilmesine izin vermeyeceğiz; işlerin olduğu gibi, sadece yüzeysel değişikliklerle devam etmesini istiyoruz; böylece güçlü olan, kurnaz olan kaçınılmaz olarak yaşamımızı yönetiyor.

Barışa bir ideolojiyle ulaşılmaz, barış kanunlara dayalı değildir; ancak biz bireyler kendi psikolojik sürecimizi anlamaya başladığımız zaman gelir. Eğer bireysel olarak hareket etme sorumluluğundan kaçınır ve herhangi bir sistemin barış kurmasını beklersek, o sistemin sadece köleleri oluruz.

Hükümetler, diktatörler, büyük işletmeler ve güçlü ruhbanlar, insanlar arasında sadece yıkıma yol açan ve dolayısıyla artık hiçbir faydası kalmayan, giderek artan zıtlıkları görmeye başladıklarında, yasalar ve diğer zorlama araçlarıyla kişisel açlıklarımızı ve hırslarımızı bastırmaya ve insanoğlunun iyiliği için işbirliği yapmaya zorlayabilirler. Tıpkı rekabetçi ve kaba olmak üzere eğitildiğimiz ve teşvik edildiğimiz gibi, o zaman da birbirimize saygı duymayâ ve dünya için bir bütün olarak çalışmaya mecbur kalacağız.

Belki karnımız tok sırtımız pek olsa da kendi çelişki ve zıtlıklarımızdan kurtulmuş olmayacağız; bu çelişki ve zıtlık sadece başka bir düzleme geçiş yapmış, fakat daha şeytani ve yıkıcı olacak. Tek ahlaki ve doğru hareket gönüllü olmaktır ve sadece anlayış insana barış ve mutluluk getirir.

İnançlar, ideolojiler ve organize dinler bizi komşumuzla karşı karşıya getiriyor; çelişki sadece farklı toplumlarda değil ama aynı toplumdaki gruplar arasında da var. Kendimizi bir

ülke ile tanımladığımız, güvenliğe bağımlı kaldığımız, dogmalarla şartlandırıldığımız sürece hem kendi içimizde hem de dünyada didişme ve sefalet olacaktır.

Bir de şu vatanseverlik meselesi var. Kendimizi ne zaman vatansever hissederiz? Bunun her gün hissedilen bir duygu olmadığı açık. Fakat okul kitapları, gazeteler ve diğer propaganda kanalları ile baştan çıkarılarak vatansever olmaya teşvik ediliriz. Bu, ulusal kahramanlara methiyeler yağdırarak ırkçı egoizmi uyarır ve kendi ülkemiz ve yaşam tarzımızın başkalarınınkinden daha iyi olduğu düşüncesine götürür. Bu vatansever ruh hali çocukluktan ileri yaşlara kadar kibrimizi besler.

Sürekli belli bir siyasi ya da dini gruba, şu ya da bu ülkeye ait olduğumuzu tekrarlayan iddialar, küçük egolarımızı pohpohlayarak bir yelkenli gibi kabartır, ta ki bizler ülkemiz, ırkımız ya da ideolojimiz için ölmeye ve öldürmeye hazır olana dek. Bunların hepsi o kadar aptalca ve yapay şeyler ki. Tabii ki insanoğlu ulusal ve ideolojik sınırlardan çok daha önemli.

Ulusalcılığın ayırıcı özü ateş gibi tüm dünyaya yayılıyor. Vatanseverlik daha fazla yayılma, daha büyük güç, daha muazzam zenginlik arayışında olanlar tarafından ekiliyor ve zekice sömürülüyor ve her birimiz bu süreçte yer alıyoruz. Çünkü bizler de bunları arzu ediyoruz. Başka toprak ve insanları istila etmek, ürünler kadar siyasi ve dini ideolojiler için de yeni pazarlar yaratıyor.

Kişi tüm bu şiddet ve kin ifadelerine önyargısız bir zihinle bakmalı, yani kendini herhangi bir ülke, ırk ya da ideolojiyle tanımlamadan gerçeği bulmaya çalışmalıdır. İster hükümet, ister uzman, ister iyi eğitimli biri olsun, başkalarının fikir ve direktiflerinden etkilenmeden olayları açıkça görebilmek muhteşem bir keyif sağlar. Bir kez olsun vatanseverliğin

insan mutluluğunu engellediğini gerçekten gördüğümüzde, kendimizde olan bu hatalı duyguya karşı mücadele etmek zorunda kalmayız, ondan ilelebet kurtuluruz.

Milliyetçilik, vatansever ruh, sınıf ve ırk bilinci, hepsi de benliğin yöntemleridir ve bu yüzden ayırıcıdır. Sonuçta bir ulus, ekonomi ve kendini koruma gibi nedenlerden dolayı bir arada yaşayan bir grup insandan başka nedir ki? Korku dolu ve açgözlü bir kendini müdafaa duygusu, sınırları ve vergi duvarlarıyla birlikte "benim ülkem" fikrini ortaya çıkararak kardeşlik ve insan birliğini imkânsız kılar.

Kazanma ve elde tutma arzusu, kendimizden çok daha muazzam bir şeyle kendini tanımlama özlemi, milliyetçilik ruhunu yaratır ve milliyetçilik savaşı besler. Her ülkede organize din tarafından cesaretlendirilen hükümet, milliyetçiliği ve ayrımcı ruhu destekler. Milliyetçilik bir hastalıktır ve hiçbir zaman dünya birliği yaratamaz. Hastalıkla sağlıklı olamayız. Önce kendimizi hastalıktan kurtarmak zorundayız.

Milliyetçi olduğumuz için, devletlerimizin egemenliğini, inanç ve kazanımlarımızı savunmaya hazır olduğumuz için hep savaşa hazır olmak zorundayız. Mülk ve fikirler bizler için insan hayatından daha önemli hale geldi, bu yüzden kendimizle başkaları arasında sürekli kin ve şiddet var. Ülkemizin egemenliğini koruyarak oğullarımızı yok ediyoruz; devletlere tapınarak –bu kendimizin yansımasından başka bir şey değil– çocuklarımızı kendi hazlarımıza kurban ediyoruz. Milliyetçilik ve egemen hükümetler savaşın nedeni ve aletidir.

Mevcut sosyal kurumlarımız gelişerek bir dünya federasyonu halini alamaz, çünkü temelleri sağlam değil. Parlamentolar ve eğitim sistemleri milliyetçi egemenliği desteklediği ve grup iradesinin önemini vurguladığı için savaşa asla bir son veremez. Her farklı insan grubu, kendi yöneten ve yöne-

tilenleri ile bir savaş kaynağıdır. İnsanlar arasındaki mevcut ilişkiyi kökten bir şekilde değiştirmediğimiz sürece, sanayi kaçınılmaz olarak karmaşaya yol açacak ve yıkım ile sefaletin aleti olacaktır; şiddet ve tiran, aldatma ve propaganda olduğu sürece, kardeşlik asla gerçekleşmeyecektir.

İnsanları sadece harika mühendisler, parlak bilim adamları, kapasiteli yöneticiler ve becerikli işçiler olmak üzere eğitmek, zalimlerle zulüm görenleri asla bir araya getirmeyecektir ve insanlar arasında düşmanlık ve nefreti besleyen birçok neden barındıran mevcut eğitim sistemimizin, bir ülke ya da Tanrı adına cinayet işlemeyi önlediğini göremeyeceğiz.

Organize dinler, dünyevi ve ruhani otoriteleriyle insanoğluna barış getirmede eşit derecede yetersiz, çünkü onlar da cehalet ve korkularımızın, sahte inanç ve egoizmimizin sonuçları.

Güvenlik özlemiyle burada ve ahirette güvenliği garantileyen kurumlar ve ideolojiler yaratıyoruz; ancak güvenlik için ne kadar çaba gösterirsek o kadar azına sahip oluyoruz. Güven içinde olma arzusu sadece bölünmeyi büyüterek muhalefeti artırır. Bu gerçeği sadece sözel ve entelektüel olarak değil tüm varlığımızla derinden hissederek anlarsak, o zaman kendi mevcut dünyamızda, yoldaşlarımızla olan ilişkilerimizi kökten bir şekilde değiştirebiliriz; ancak o zaman birlik ve kardeşliğe ulaşmak mümkün olabilir.

Çoğumuz çeşitli korkularla tükenerek kendi güvenliğimiz için büyük bir endişe duyarız. Bir yandan bir mucize ile savaşların sona ermesini umarken, bu arada başka ulusal grupları savaşın kışkırtıcıları olmakla suçlarız, onlar da karşılığında felaketler için bizi suçlarlar. Savaş açıkça topluma zarar vermesine rağmen, savaşa hazırlanarak gençlerin içinde militan bir ruh geliştiririz.

Fakat askeri talimin eğitimde yeri var mıdır? Hepsi çocuklarımızın nasıl insanlar olmasını istediğimize bağlı. Onların etkili katiller olmalarını istiyorsak, o zaman askeri talim gereklidir. Onları disipline sokmak ve zihinlerini tasnif etmek istiyorsak, amacımız onları milliyetçi ve bu yüzden toplumun bütününe karşı sorumsuz yapmak ise, o zaman askeri talim bunu yapmanın iyi bir yoludur. Ölüm ve yıkımdan hoşlanıyorsak, askeri talim açıkça önemlidir. Plan yapmak ve savaşa devam etmek generallerin işidir ve eğer niyetimiz komşularımızla aramızda daimi bir kavga ise, o zaman elbette daha fazla generalimiz olsun.

Eğer kendi içimizde ve başkalarıyla bitmeyen bir didişme için yaşıyorsak, eğer arzumuz kan dökme ve sefaleti ebedileştirmekse, o zaman daha fazla asker, politikacı, düşmanlık olmalıdır. Bu, gerçekten oluyor. Modern medeniyetler şiddet temeline dayanır ve böylece ölüme davet eder. Güce taptığımız sürece, şiddet yaşam tarzımız olacaktır. Ama eğer barış istiyorsak, insanlar arasında doğru ilişki istiyorsak, Hıristiyan, Hintli, Rus ya da Amerikalı, çocuklarımızın bütünleşmiş insanlar olmalarını istiyorsak, o zaman askeri talim mutlak bir engel, yanlış bir girişimdir.

Nefretle çekişmenin baş nedenlerinden biri, belirli bir sınıf ya da ırkın bir başkasına üstün olduğu inancıdır. Çocuk ne sınıf ne de ırk bilincine sahiptir; onu ayrı hissettiren ev ya da okul çevresi ya da her ikisidir. Kendi içinde oyun arkadaşlarının Zenci, Yahudi, Brahman olup olmaması umurunda bile değildir; ancak bütün sosyal yapının etkisi, zihnine devamlı taciz ederek etkiler ve şekillendirir.

Burada da sorun çocukta değil, anlamsız bir ayrımcı çevre ve hatalı değerler yaratan yetişkinlerdedir.

İnsanlar arasında ayrımcılık yapmak hangi gerçek temele dayanır? Bedenlerimiz yapı ve renk olarak farklı olabilir,

yüzlerimiz benzemeyebilir ama derinin altında hepimiz oldukça benzeriz: Gururlu, hırslı, kıskanç ve şiddete, cinselliğe, güce düşkünüz. Etiketi kaldırınca hepimiz oldukça çıplağız. Ancak çıplaklığımızla yüzleşmek istemeyiz, böylece etiketlerde ısrar ederiz. Bu bizim ne kadar olgunlaşmamış, ne kadar çocuksu olduğumuza işaret eder.

Çocuğun önyargılardan uzak büyümesini sağlamak için, kişi kendi içindeki ve çevresindeki bütün önyargıları yıkmak zorundadır; bunun anlamı kendi yarattığımız bu düşüncesiz toplumun yapısını kırmaktır. Evde çocuğa insanın sınıf ya da ırkının bilincinde olmasının ne kadar saçma olduğunu söyleyebiliriz ve o da muhtemelen bizimle aynı fikirde olacaktır; ancak okula gittiğinde ve diğer çocuklarla oynadığında, ayrımcı ruh ona bulaşır. Ya da tam tersi olabilir: Aile geleneksel, dar görüşlü olabilir ve okul daha geniş bir etki yaratabilir. Her iki durumda da ev ile okul çevresinde daimi bir kavga vardır ve çocuk ikisi arasında kalır.

Çocuğu aklı başında yetiştirmek, bu aptalca önyargılara rağmen görmesine imkân veren bir idrak sahibi olmasına yardım etmek için onunla yakın bir ilişki içinde olmamız gerekir. Durumu onunla yeniden konuşarak zeki sohbetleri dinlemesini sağlamalıyız; onu içinde zaten var olan sorgulama ve hoşnutsuzluk ruhuna teşvik etmeli, bu şekilde kendisi için neyin doğru neyin yanlış olduğunu keşfetmesine yardım etmeliyiz.

Bu daimi sorgulama ve gerçek tatminsizlik yaratıcı zekâyı getirir; ancak sorgulama ve hoşnutsuzluğu uyanık tutmak son derece gayret gerektirir ve çoğu kimse çocuklarının bu tip bir zekâya sahip olmasını istemez, çünkü kabul edilmiş değerleri sürekli sorgulayan biriyle yaşamak rahatsız eder.

Hepimiz gençken hoşnutsuz oluruz ancak maalesef hoşnutsuzluğumuz kısa zamanda kaybolur, taklitçi eğilimleri-

miz ve otoriteye tapınmamız yüzünden yatışır. Yaşlandıkça tatmin olmak ve anlaşılmak için belirli bir şekle gireriz. Yönetici, rahip, banka memuru, fabrika müdürü veya teknisyen oluruz; yavaşça bozulmalar başlar. Pozisyonumuzu elimizde tutma arzusu yüzünden, bizi oraya yerleştiren ve bize belli ölçüde güven veren yıkıcı toplumu destekleriz.

Hükümetin eğitimi denetlemesi vahimdir. Eğitim, devlet ya da organize dinin elinde olduğunda dünyada ne umut ne de düzen kalır. Buna rağmen giderek artan bir şekilde hükümetler çocuklarla ve onların gelecekleriyle ilgilenmeye başladı; hükümet olmadığında ise, din kurumları eğitimi denetleme arayışına girer.

Çocuğun zihnini, siyasi veya dini, belli bir ideoloji ile şartlamak insanlar arasındaki düşmanlığı besler. Rekabetçi bir toplumda kardeşlik olmaz ve hiçbir reform, diktatör, eğitim metodu bunu yaratamaz.

Siz bir Yeni Zelandalı ve ben bir Hintli olarak kaldığımız sürece insan birliğinden bahsetmek saçma. Eğer siz kendi ülkenizde, ben de kendiminkinde saygıdeğer dini önyargılarımızı ve ekonomik yöntemlerimizi elimizde tutmaya devam edersek, insanoğlu olarak nasıl bir araya gelebiliriz? Vatanseverlik insanı insandan ayırdığı ve bazılarının hali vakti yerindeyken milyonlar ekonomik sıkıntıdan muzdarip olduğu sürece nasıl kardeşlik olabilir? İnançlar bizi böldüğünde, bir grup diğerine hükmettiğinde, zengin güçlüyken fakir aynı gücün arayışındaysa, adaletsiz toprak dağılımı varsa, halkın çoğu aç iken bazılarının karnı doyuyorsa, nasıl insan birliği olabilir?

En büyük zorluklarımızdan biri de bu konularda içten olmamamız; çünkü fazla rahatsız edilmek istemiyoruz. İşleri sadece kendi lehimize değiştirmeyi tercih ediyoruz, böylece

kendi boşluk ve zalimliğimizden derin bir endişe duymuyoruz.

Şiddet vasıtasıyla barış elde edebilir miyiz? Barış yavaşça, zaman içinde elde edilmesi gereken bir süreç midir? Kesinlikle sevgi bir zaman ya da eğitim meselesi olamaz. Son iki savaş demokrasi için yapılmıştı sanırım ve şimdi de çok daha büyük ve yıkıcı bir savaş için hazırlanıyoruz ve insanlar daha az özgür. Peki otorite, inanç, milliyetçilik ve tüm hiyerarşi ruhu gibi bariz engelleri, anlayış için bir kenara bırakabilseydik nasıl olurdu? Otoriteye ihtiyaç duymaksızın yaşayan insanlar, birbirleriyle doğrudan ilişki kuran varlıklar olurduk ve belki ondan sonra, sevgi ve merhamet var olurdu.

Diğer bütün alanlarda olduğu gibi, eğitimde de önemli olan, anlayışlı ve duyarlı, kalpleri boş cümlelerle değil zekâ pırıltılarıyla dolu insanlara sahip olmaktır.

Eğer mutlu, düşünceli, ilgili ve merhametli bir hayat yaşamak gerekiyorsa, o zaman kendimizi anlamamız çok önemli ve eğer gerçekten aydınlanmış bir toplum inşa etmeyi diliyorsak, bütünleşme yollarını anlayan ve dolayısıyla bu anlayışı çocuğa aktarma kapasitesine sahip eğitimcilere sahip olmalıyız.

Bu tip eğitimciler toplumun mevcut yapısı için bir tehlike olabilir. Ama bizler gerçekte aydınlanmış bir toplum istemeyiz; barışın anlamını tam olarak idrak eden ve milliyetçiliğin gerçek önemine ve savaşın aptallığına işaret eden her öğretmen kısa zamanda pozisyonunu kaybeder. Bunu bilen çoğu öğretmen uyum sağlar ve böylece mevcut kahramanlık ve şiddet sisteminin devamına yardım eder.

Tabii gerçeği keşfetmek için hem kendi içimizde hem de komşularımızla didişmekten kurtulmak zorundayız. Kendi içimizde çelişkili olmazsak, dışarıda da çelişkili olmayız. Dünyada çelişkiyi yaratan, içsel çelişkinin dışa yansımasıdır.

Savaş günlük yaşantımızın harikulade ve kanlı bir yansımasıdır. Savaşa günlük yaşantılarımızla katılırız ve kendi içimizde dönüşüm olmadıkça ulusal ve ırkçı düşmanlık, ideolojiler üstüne çocuksu ağız dalaşı, askerlerin çoğalması, bayrak selamlamaları ve organize cinayeti yaratan tüm zorbalıklar devam etmek durumundadır.

Eğitim tüm dünyada başarısızlığa uğradı, tırmanan bir yıkım ve sefalet üretti. Hükümetler gençleri etkili askerler ve ihtiyaç duydukları teknisyenler olmak üzere eğitiyorlar; sınıflandırma yapılıyor ve önyargılar yerleştiriliyor ve gençler bunlara mecbur ediliyor. Bu gerçekleri göz önüne alarak varoluşun anlamını ve yaşamlarımızın önem ve amacını sorgulamamız gerekir. Yeni bir çevre yaratmanın faydalarını keşfetmemiz lazım; çünkü çevre çocuğu zalim, duygusuz bir uzman yapabilir ya da duyarlı, zeki bir insana dönüşmesine yardım edebilir. Milliyetçiliğe, ideolojilere ve güce dayanmayan, kökten farklı bir dünya hükümeti yaratmalıyız.

İlişkilerde birbirimize karşı sorumluluğumuzu anlamalıyız; ancak sorumluluğu anlamak için kalplerimizde sevgi olmalıdır, sadece öğrenme ve bilgi değil. Sevgimiz ne kadar büyükse, toplum üstündeki etkisi o kadar derin olacaktır. Fakat hepimiz beyiniz, kalp değil; akıl ve nefret dolu bir itaat ekiyoruz. Çocuklarımızı gerçekten sevseydik onları korumak ve kollamak isterdik, savaşlara feda etmek değil.

Kanımca orduları gerçekten istiyoruz; askeri güç, üniformalar, törenler, içkiler, gürültü ve şiddetle gösteriş yapmak istiyoruz. Günlük yaşantımız aynı zorba yüzeyselliğin minyatür bir yansıması; bizler birbirimizi kıskançlık ve düşüncesizlikle yok ediyoruz.

Zengin olmak istiyoruz ve zenginleştikçe daha zalim oluyoruz, kurumlara ve eğitime büyük bağışlar yapsak da. Kur-

barı soyup soğana çevirdikten sonra, onu azıcık şımartıyoruz ve bunun adına hayırseverlik diyoruz. Nasıl bir felaket hazırladığımızın farkında olduğumuzu sanmıyorum. Çoğumuz her günümüzü olabildiğince hızlı ve düşüncesizce yaşayarak yaşamlarımızın gidişatını hükümetlere ve uyanık politikacılara bırakıyoruz.

Bütün egemen hükümetler savaş için hazırlanmak zorunda, kişinin kendi hükümeti buna dahil. Vatandaşlarını savaşa hazır hale getirmek, görevlerini etkili bir şekilde yapmaya hazırlamak için hükümet tabii ki onları denetlemek ve hükmetmek zorunda. Makineler gibi hareket etmeleri, zalimce etkili olmaları için eğitilmeliler. Eğer yaşamın amacı ve sonu yok etmek ve yok edilmekse, o zaman eğitim zorbalığı teşvik *etmeli;* içimizde gerçekten bunu istediğimizden hiç emin değilim, çünkü zorbalık başarıya tapınmakla yan yanadır.

Egemen devlet, vatandaşlarının özgür olmasını, bağımsız düşünmesini istemez; onların üstünde propagandalar, çarpıtılmış tarihi yorumlar vs. ile kontrol sağlar. Bu nedenle eğitim giderek *bir şeyi bir şekilde* düşünmek için kullandığımız bir araç haline geldi. Eğer yürürlükte olan siyasi sistemden bağımsız bir şekilde düşünürsek, tehlikeli oluruz; özgür kurumlar, mevcut rejimin tersini düşünen barışseverler ya da insanlar ortaya çıkarabilir.

Doğru eğitim bariz bir şekilde egemen hükümetler için tehlikedir, bu yüzden kurnazlıkla bu eğitimin araçlarından sakınır. Birkaç kişinin eline geçen eğitim ve gıda, insan üstünde kontrol sahibi olmanın aracı haline geldi ve bizler ticaret ve kurşun üreten yetkin makineler olduğumuz sürece ister sol ister sağ, hükümetlerin umurlarında değil.

Şimdi, dünya üzerinde bunların oluyor olması gerçeği, hükümetlerin var olmalarından sorumlu olan bizlerin ve eğitimcilerin, insanlar için özgürlük ya da kölelik, barış ya da sa-

vaş, refah ya da sefalet olup olmamasını umursamadığımız anlamına geliyor. Biraz oradan biraz buradan reform istiyoruz, ama çoğumuz mevcut toplumun yıkılarak tamamen yeni bir yapı inşa edilmesinden korkuyoruz, çünkü bu kendimizde radikal bir dönüşüm gerektiriyor.

Diğer yandan, bir de şiddetli bir devrim yaratma arayışında olanlar var. Mevcut sosyal düzeni bütün çelişkileri, karışıklıkları ve sefaletiyle inşa etmeye yardımcı olduktan sonra şimdi daha mükemmel bir toplum organize etme arzusundalar. Peki mevcut düzeni yaratan bizler olduğumuz halde herhangi birimiz mükemmel bir toplum yaratabilir mi? Barışa şiddet yoluyla ulaşılabileceğine inanmak mevcut olanı gelecekteki bir ideal için feda etmektir; oysa mevcut felaketin nedenlerinden biri de budur, yanlış vasıtasıyla doğru son arayışı.

Algılanan değerlerin yaygınlaşması ve üstünlüğü milliyetçilik, ekonomik sınırlar, egemen hükümetler ve vatanseverlik ruhunu yaratmak zorundadır. Bunların hepsi insanın insanla işbirliğini dışlayarak toplumu oluşturan insan ilişkilerini bozar. Toplum sizin başkalarıyla olan ilişkinizdir ve bu ilişkiyi derinden, herhangi bir seviyede değil bütünsel olarak, sürecin tamamı olarak anlamadığımızda, yüzeyde ne kadar tadilat yaparsak yapalım, yine aynı türde bir sosyal yapı inşa ederiz.

Dünyaya tarifsiz sefalet getiren mevcut insan ilişkilerimizi radikal bir şekilde değiştireceksek, tek ve en acil görevimiz kendini bilme vasıtasıyla ile kendimizi dönüştürmemizdir. Böylece merkez noktaya geri döneriz. Bu, kişinin bizzat kendisidir. Ancak, bizler bu noktadan kaçarak sorumluluğu hükümetler, dinler ve ideolojilerin üstüne atarız. Hükümet *biz* ne isek odur, dinler ve ideolojiler kendimizin yansımasından

başka bir şey değiller ve *bizler* kökten değişene kadar ne doğru *bir eğitim* ne de barışçıl bir dünya olabilir.

Herkes için dışsal güvenlik, ancak sevgi ve zekâ ile sağlanabilir. Bizler, dışsal güvenliğin herkes için artık imkânsız hale geldiği çelişki ve sefalet dolu bir dünya yarattığımıza göre bu durum, geçmiş ve mevcut eğitimin mutlak değersizliğine işaret etmiyor mu? Ebeveynler ve öğretmenler olarak geleneksel düşünceyi kırmak ve uzmanların düşüncelerine itibar etmemek doğrudan bizim sorumluluğumuzda. Bir teknikte yeterlilik bize belirli bir para kazanma kapasitesi sağladı ve çoğumuz bu yüzden mevcut sosyal yapıdan tatmin oluyoruz; ancak gerçek eğitimci sadece doğru yaşama, doğru eğitim ve doğru geçim araçları ile ilgilenir.

Bu konularda bizler ne kadar sorumsuz olursak, eyalet o kadar bütün sorumlulukları üstlenir. Bizler siyasi ya da ekonomik krizlerle değil, hiçbir siyasi parti ya da ekonomik sistemin önleyemeyeceği "insanlığın çürümesi" kriziyle karşı karşıya kaldık.

Bir başka muazzam felaket daha tehlikeli bir şekilde yaklaşmakta ve çoğumuz bu konuda hiçbir şey yapmıyoruz. Her günü bir önceki gün gibi geçiriyoruz; bütün yanlış değerlerimizden soyunarak yenisini başlatmak istemiyoruz. Reform yaması yapmak istiyoruz. Bu sadece daha başka reform sorunlarına yol açar. Fakat bina sallanıyor, duvarlar dökülüyor ve ateş onu yok ediyor. Binayı terk ederek yeni zeminde başlamalıyız, farklı temeller, farklı değerlerle.

Teknolojik bilgiyi görmezden gelemeyiz, ancak içsel olarak çirkinliğimizin, zalimliğimizin, sahtekârlığımız ve ahlaksızlığımızın, mutlak sevgi eksikliğimizin farkına varmak zorundayız. Sadece kendimizi *milliyetçilik*, kıskanma ve güç susuzluğu ruhundan zekice kurtararak yeni bir sosyal düzen yaratmak mümkün.

Barış, yamalı reformlarla ya da salt eski fikir ve hurafelerin yeniden düzenlenmesiyle elde edilemez. Ancak yüzeysel olanın ardında yatanı anlayarak ve böylelikle kendi saldırganlığımız ve korkularımızın yol açtığı bu yıkım dalgasını durdurarak barış sağlanabilir ve ancak o zaman çocuklarımız için umut, dünya içinse kurtuluş olacaktır.

5. BÖLÜM

OKUL

Doğru eğitim, tek başına bütünle gerçek bir işbirliği sağlayan bireysel özgürlükle ilgilenir; ancak bu özgürlük, kişinin kendi yükselişinin ya da başarısının peşinden gitmesiyle elde edilemez. Özgürlük kendini tanıma ile gelir, zihin güvenlik açlığıyla kendi için yarattığı engelleri aştığında ortaya çıkar.

Eğitimin işlevi her bireyin bütün bu psikolojik engelleri keşfetmesine yardım etmektir, sadece yeni rehberlik kalıpları ve yeni düşünce önermeleri dayatmak değil. Bu tip dayatmalar hiçbir zaman zekâyı, yaratıcı anlayışı uyandırmaz, sadece bireyi daha fazla koşullandırır. Tabii tüm dünyada olan budur ve sorunlarımız bu yüzden devam ederek artmaktadır.

Ancak insan yaşamının derin önemini anlamaya başladığımızda gerçek eğitim mümkündür; ama anlamak için, zihnin kendini zeki bir şekilde, korku ve uyumu besleyen ödül arzusundan özgürleştirmesi gerekir. Eğer çocuklarımızı özel mülkümüz gibi görürsek, bizler için kendi sıradan özümüzün devamı ve hırslarımızın tatmin aracı haline gelirlerse, o zaman sevginin olmadığı, sadece benmerkezci avantajların peşinden koştuğumuz bir çevre, bir sosyal yapı inşa ederiz.

Dünyevi anlamda başarılı bir okul daha ziyade, başarısız olmayan bir eğitim merkezidir. Yüzlerce çocuğun birlikte eğitildiği büyük ve gözde bir kurum, tüm şov ve başarılarıyla birlikte banka kâtipleri ve süper satıcılar, sanayici ya da idareci, teknik yeterliliğe sahip yüzeysel insanlar ortaya çıkarabilir; ancak sadece bütünleşmiş bireylerde ümit vardır ve bunları ancak ufak okullar üretebilir. Bu yüzden büyük kurumlarda en son ve en iyi metotları uygulamaktansa, sınırlı sayıda kız ve erkek öğrencisi olan ve doğru eğitim veren okullara sahip olmak çok önemlidir.

Peki kitleler kim? Siz ve ben. Kitlelerin de doğru eğitilmeleri gerektiği düşüncesinde kaybolmayalım. Kitle düşüncesi hemen harekete geçmekten kaçış biçimidir. Doğru eğitim, hemen başladığımızda, çocuklarımızla, arkadaşlarımızla ve komşularımızla olan kendi ilişkilerimizde, kendimizin farkına vardığımızda evrensel hale gelir. İçinde yaşadığımız, aile ve arkadaşlarımızla yaşadığımız dünyadaki hareketlerimiz yayılan bir etkiye sahip olacaktır.

Bütün ilişkilerimizde kendimizin tamamen farkında olarak, şu an bilmediğimiz içimizdeki o karmaşayı ve sınırlarımızı keşfetmeye başlayacağız ve onların farkına varacak, onları anlayacak ve çözeceğiz. Kendini bilmeyi sağlayan bu farkındalık olmadan eğitim ya da diğer alanlarda reform yapmak sadece daha fazla kin ve sefalete yol açar.

Muazzam kurumlar inşa ederek, öğrenci ile olan ilişkilerinde dikkat ve gözlem yerine bir sisteme bağlı kalan öğretmenleri işe alarak, sadece belirli bir kalıba uygun veri toplama, kapasite geliştirme ve mekanik düşünme alışkanlığını teşvik edebiliriz; ama bunların hiçbirinin öğrencinin bütünleşmiş bir insan olmasına yardım etmediği kesin. Sistemler dikkatli ve düşünceli eğitimcilerin ellerinde sınırlı bir kullanım içerebilir, ancak zekânın yolunu tutmaz. Buna rağmen

"sistem," "kurum" gibi kelimelerin bizim için çok önemli hale gelmesi çok garip. Semboller gerçeğin yerini aldı ve bizler böyle olma zorunluluğundan memnunuz; çünkü gerçek rahatsız eder, gölge ise rahatlık verir.

Temel değerlere kitle öğrenimiyle değil, sadece her çocuğun zorlukları, eğilimleri ve kapasitelerinin dikkatle incelenmesi ve anlaşılmasıyla ulaşılabilir; bunun farkında olanlar ve samimiyetle kendilerini anlayarak gence yardım edenler bir araya gelmeli ve çocuğun bütünleşmiş ve zeki olmasına yardım eden, onun hayatında çok önemli bir fark yaratacak bir okul başlatmalıdır. Böyle bir okul başlatmak için gerekli araçlara sahip olana kadar beklemelidirler. Kişi evde gerçek bir öğretmen olabilir, fırsatlar ardından gelecektir.

Kendisini ve etrafındaki çocukları sevenler, dolayısıyla samimi olanlar, doğru okulun köşede bir yerde ya da kendi evlerinde başladığını görerek harekete geçecekler. Ardından para gelecek; bu en önemsiz konu. Doğru türde ufak bir okulu ayakta tutmak tabii ki finansal olarak zor; bu ancak fedakârlık edilerek yapılabilir, kabarık bir banka hesabıyla değil. Sevgi ve anlayışın olmadığı yerde para sabit bir çürümeye yol açar. Ancak buna gerçekten değecek bir okul için, gerekli yardım bulunacaktır. Çocuk sevgisi olduğunda her şey mümkündür.

Kurum en önemli konu olduğunda çocuğun önemi kalmaz. Doğru türde eğitimci bireyle ilgilenir, sahip olduğu öğrenci sayısı ile değil; böyle bir eğitimci bazı ebeveynlerin destekleyeceği gerekli ve önemli bir okula sahip olabileceğini keşfeder. Fakat öğretmen çok ilgili biri olmalıdır; kayıtsız davranırsa, kurumunun diğerlerinden bir farkı kalmaz.

Eğer ebeveynler çocuklarını gerçekten seviyorlarsa, doğru türde eğitimcilerin çalıştığı ufak okullar kurmak için yasaları

ve diğer araçları kullanır ve ufak okulların pahalı olması ve doğru eğitimci bulmanın zorluğu onları vazgeçiremez.

Bununla birlikte ebeveynler, çıkar grupları, hükümetler ve organize dinlerin kaçınılmaz olarak muhalefet yapacağının farkında olmalıdır, çünkü bu tip okullar derin devrimlere yol açar. Gerçek devrim şiddet içermez; yaşamlarıyla yavaş yavaş toplumda radikal değişimler yaratacak olan insanları bütünleşme ve zekâ ile yetiştirerek oluşur.

Ancak bu tip okullardaki öğretmenlerin hepsinin gönüllü olarak bir araya gelmeleri gerekir, ikna edilerek ya da seçilerek değil; çünkü sözcüklerden ibaret olmayan bir gönüllülük, gerçek bir eğitim merkezi için en doğru temeldir. Eğer öğretmenler birbirlerine ve öğrencilerin doğru değerleri anlamalarına yardımcı olmak istiyorlarsa, günlük ilişkilerinde sürekli ve dikkatli bir farkındalık olmalıdır.

Ufak bir okulun içindeki kişi, dışarıda sürekli artan bir çekişme, yıkım ve sefalete boğulmuş bir dünya olduğunu unutma eğilimine düşer. O dünya içimizden ayrı değildir. Tersine bizim bir parçamızdır, çünkü onu biz bu hale getirdik; işte bu yüzden eğer toplumun yapısında kökten bir değişim olacaksa, doğru eğitim ilk adımdır.

İdeolojiler, liderler ve ekonomik devrimler değil, sadece doğru eğitim sorunlarımıza ve sefilliğimize kalıcı bir çözüm sunabilir ve bu durum entelektüel, duygusal inanç ya da kurnazca bir tartışma konusu değildir.

Eğer doğru kurulmuş bir okulda kendini işine adamış esaslı eğitimciler çalışıyorsa, o okul aynı amaca sahip diğer insanları kendine çekecek, ilgisiz olanlar ise kısa zamanda kendilerini dışarıda bulacaktır. Eğer merkez asıl amacı konusunda dikkatliyse, ilgisiz dış çember utanıp kaybolacaktır; ama eğer merkez ilgisiz ise, o zaman bütün grup belirsiz ve zayıf kalacaktır.

Merkez tek bir müdürden oluşmamalıdır. Tek bir kişiye bağlı heves ve ilgi, zayıflayıp ölmeye mahkûmdur. Bu tip bir ilgi yüzeysel, kararsız ve değersizdir, çünkü bir başkasının kapris ve kuruntuları yüzünden saptırılabilir ve kötüye kullanılabilir. Müdür baskın olduğunda ise, o zaman özgürlük ve işbirliği ruhunun var olması açıkça imkânsızdır. Güçlü bir karakter mükemmel bir okul inşa edebilir, ancak korku ve kötüye kullanma içeri girdiğinde personelin geri kalanı genellikle önemini yitirir.

Böyle bir grubun bireysel özgürlük ve anlayışa faydası olmaz. Personel bir müdürün hâkimiyeti altında olmamalıdır ve müdür bütün sorumluluğu üstlenmemelidir; tersine her öğretmen bütün için kendini sorumlu hissetmelidir. Eğer sadece birkaç kişi ilgiliyse, o zaman geri kalanın ilgisizliği ya da muhalefeti genel çabanın önünü kesecek ya da ket vuracaktır.

Kişi, merkez otoritesi olmayan bir okulun yönetiminden şüphe duyabilir; ancak bunu bilemez, çünkü hiç denememiştir. Tabii doğru eğitimcilerden oluşan bir grupta hiçbir zaman bu otorite sorunu ortaya çıkmaz. Herkes özgür ve zeki olmaya gayret gösterdiğinde, her seviyede birbirleriyle işbirliği imkânı vardır. Kendilerini derin ve kalıcı bir şekilde doğru eğitim vazifesine vermeyenler için merkez otorite eksikliği uygulaması, mantıksız bir teori gibi görünebilir; ancak kişi kendini doğru eğitime tamamen adamışsa, o zaman zorlanması, yönetilmesi ya da denetlenmesi gerekmez. Zeki öğretmenler kapasitelerini aşmayan uygulamalara yatkındır; bireysel özgürlük gayreti içinde, kurallara uygun olarak bütün okulun yararı için gerekeni yapar. Kapasitenin başlangıcı ciddi ilgidir ve her ikisi de uygulama yoluyla güçlendirilir.

Kişi itaatin psikolojik yapısını anlamıyorsa, salt otoriteyi izlememeye karar vermek sadece kafa karışıklığına yol açar.

Bu tip bir karışıklık otorite eksikliğinden değil, doğru eğitimde derin ve karşılıklı bir ilgi eksikliğinden kaynaklanır. Gerçek bir ilgi varsa, her öğretmen okulun ihtiyaç ve gereksinimlerini daimi ve düşünceli bir şekilde tanzim eder. Her ilişkide sürtüşme ve yanlış anlamalar kaçınılmazdır; ancak bunlar ortak bir ilgi alanına karşı şefkatli bir yaklaşım olmadığında abartılı hale gelir.

Doğru türdeki bir okulda bütün öğretmenler arasında işbirliği esirgenmemelidir. Bütün personel sıkça toplanmalı, okulun çeşitli sorunları hakkında konuşmalı ve belli bir hareket planı için fikir birliğine vardıklarında, doğal olarak verilen kararın uygulanmasında hiçbir zorluk olmamalıdır. Çoğunluk tarafından alınan bazı kararlar belli bir öğretmenin görüşüyle uyuşmadığında, fakültenin bir sonraki toplantısında yeniden tartışılabilir.

Hiçbir öğretmen müdürden korkmamalı ya da eski öğretmenler müdüre gözdağı vermemelidir. Mutlu kararlar ancak herkes arasında kesinkes eşitlik olduğunda mümkündür. Bu eşitlik duygusunun doğru türdeki bir okulda hâkim olması çok önemli, çünkü gerçek işbirliği ancak üstünlük duygusu ve tersi olmadığında mümkündür. Karşılıklı güven olduğunda her zorluk ya da yanlış anlama örtbas edilmeden yüzleştirilecek ve yeniden güven inşa edilecektir.

Öğretmenler kendilerinden ve mesleklerinden emin olmadıklarında, kendi aralarında kıskançlık ve düşmanlık eğilimine girerler ve önemsiz ayrıntılarla boş atışmalar yüzünden enerjilerini boşa harcarlar; içlerinde doğru türde eğitim oluşturmakla ilgili ateşli bir istek duyduklarında ise öfke ve yüzeysel fikir ayrılıkları hızla ortadan kaybolacaktır. O zaman gözlerinde büyüttükleri o detaylar normal boyutlarda görünmeye başlayacak, sürtüşme ve kişisel düşmanlıkların boş ve yıkıcı olduğu görülerek bütün konuşma ve tartışmalar *kimin*

haklı olduğunu değil, *neyin* doğru olduğunu anlamaya yönelik yapılacak.

Zorluklar ve yanlış anlamalar her zaman birlikte çalışanlar tarafından yeniden konuşulmalıdır, çünkü bu, kişinin düşüncelerinde yer alabilecek her türlü zihinsel karışıklığı aydınlatmaya yardım eder. Amaçlı bir ilgi olduğunda, öğretmenler arasında açık sözlülük ve yoldaşlık vardır ve bu kişilerin aralarında asla düşmanlık olmaz; ancak böyle bir ilgi yoksa karşılıklı çıkarlar için yüzeysel bir işbirliği yapsalar bile, her zaman ihtilaf ve düşmanlık olacaktır.

Tabii, personel kadrosu içinde sürtüşmeye neden olan faktörler olabilir. Bir öğretmen fazla çalışmış, diğeri ise kişisel ya da ailesiyle ilgili endişeleri yüzünden yaptığı işe derin bir ilgi gösterememiş olabilir. Bütün bu sorunlar öğretmenler toplantısında giderilebilir, çünkü karşılıklı ilgi işbirliği sağlar. Eğer sadece birkaç kişi çalışıp diğerleri yan gelip yatarsa doğal olarak önemli işler ortaya konmaz.

Eşit iş dağılımı herkese serbest zaman sağlar ve tabii ki herkesin belli bir serbest vakti olmalıdır. Aşırı çalışan bir öğretmen hem kendisi hem de başkaları için sorun haline gelir. Kişi çok fazla çaba harcarsa, özellikle de hoşuna gitmeyen bir şey yapıyorsa, bir süre sonra, atalet ve üşengeçlik eğilimi baş gösterebilir. Sürekli fiziksel veya zihinsel bir aktivite olduğunda iyileşme mümkün değildir; ancak bu serbest zaman sorunu herkesin kabul edeceği, dostane bir tavırla belirlenebilir.

Herkesin serbest vakit anlayışı farklıdır. İşine fazla düşkün olanlar için işin kendisi bir dinlenmedir; ilgi alanına yönelik eylem, örneğin çalışmak bir rahatlama biçimidir. Başkaları içinse serbest zaman inzivaya çekilmektir.

Eğitimciye kendisi için belli ölçüde zaman kalacaksa, sadece kolayca baş edebileceği oranda öğrenci sayısından sorumlu tutulmalıdır. Öğretmene çok fazla hâkim olamayacağı

sayıda öğrenci yüklenirse, öğretmen ile öğrenci arasında doğrudan ve gereken ilişkiyi oluşturmak imkânsız olur.

Bu da okulların ufak tutulmasının gerekçelerinden bir başkasıdır. Sınıflarda sınırlı sayıda öğrenci olması açıkça çok önemli, böylece eğitimci bütün dikkatini her birine verebilir. Grup fazla geniş olduğunda bunu beceremez ve sonunda disiplini korumak için en uygun yol ceza ve ödül olur.

Doğru türde eğitim *toplu* halde mümkün değildir. Her çocuğu incelemek sabır, dikkat ve zekâ gerektirir. Çocuğun eğilimlerini, yeteneklerini ve mizacını gözlemlemek, zorlandığı şeyleri anlamak, kalıtımsal ve aileden edindiği şeyleri göz önünde bulundurmak ve ona sadece belli bir kategoriye ait bir varlık olarak bakmamak... bütün bunlar, herhangi bir sistem ya da önyargının engellemediği hızlı ve esnek bir zihin ister. Beceri, yoğun ilgi ve her şeyden öte şefkat duyarlılığı ister ve bu kalitelerle donanmış eğitimciler üretmek bugün en büyük sorunlarımızdan biri.

Bireysel özgürlük ve zekâ ruhu her zaman tüm okulu kaplamalıdır. Bu şansa bırakılmamalı, çünkü "özgürlük" ve "zekâ" kelimelerini sıradan bir şekilde dile getirmek çok anlamlı olmaz.

Özellikle öğrencilerle öğretmenlerin bütün grubun refahını ilgilendiren konuları tartışmak için düzenli olarak toplanmaları çok önemli. Öğretmenlerin temsil edildiği, bütün disiplin, temizlik, gıda gibi sorunları halledecek bir öğrenci konseyi kurulmalı ve bu konsey aynı zamanda kendi isteklerine düşkün, kayıtsız ya da dik kafalı olma ihtimali taşıyan öğrencilere rehberlik etmeli.

Öğrenciler kendileri arasından, kararları icra etmekten ve genel denetimden sorumlu kişiler seçmeli. Sonuçta okulda özerklik, gelecek yaşamdaki özerkliğe hazırlıktır. Okulda günlük sorunlara ait herhangi bir tartışmada düşünceli olma-

yı öğrenen, kişisel davranmayan zeki bir çocuk, büyüdüğünde de yaşamın daha büyük ve karmaşık sınavlarını etkili ve tarafsız bir şekilde karşılayacaktır. Okul çocukları, bir başkasının zorluklarını, tuhaf özelliklerini, ruh hallerini ve mizacını anlamaya teşvik edilmelidir; ancak o zaman büyüdükçe başkalarıyla olan ilişkilerinde daha düşünceli ve sabırlı olabilirler.

Aynı özgürlük ruhu ve zekâ çocuğun derslerinde de görülmeli. Otomatik değil yaratıcı olması isteniyorsa, öğrenci formüllerle sonuçları kabul etmeye teşvik edilmelidir. Bilim çalışmalarında bile, çocuk sorunun tamamını görerek, kendi yargılarını kullanmasına yardım etmek suretiyle ikna edilmelidir.

Peki ya rehberlik? Hiç rehberlik olmamalı mıdır? Bu sorunun cevabı "rehberlikten" ne kastedildiğine bağlıdır. Eğer öğretmenler kalplerinden bütün korku ve yönetme arzularını uzaklaştırdıysa, o zaman öğrencinin yaratıcı bir anlayış ile özgürlüğe ulaşmasına yardım edebilir; ancak öğretmenler bilinçli ya da bilinçsizce belirli bir hedefe doğru rehberlik ediyorsa, o zaman bariz bir şekilde öğrencinin gelişimine engel olurlar. İster kendisi ister bir başkası tarafından belirli bir hedefe rehberlik etmek yaratıcılığı azaltır.

Eğitimci kendi peşin hükümleri yerine bireyin özgürlüğüyle ilgiliyse, çocuğun bu özgürlüğü, çevresini, kendi mizacını, dinini ve aile geçmişini, üzerindeki tüm etki ve tesirleriyle anlayarak keşfetmesine yardım eder. Eğer öğretmenlerin kendi kalplerinde sevgi ve özgürlük olursa, her öğrenciye onun ihtiyaçları ve zorluklarını hatırlayarak yaklaşır; böylece metot ve formüllere göre otomatik bir şekilde değil, duruma göre tetikte ve dikkatli hareket eder.

Doğru türde eğitim aynı zamanda öğrencinin en fazla ilgi duyduğu konuları keşfetmesine yardım eder. Eğer öğrenci

gerçek mesleğini bulamamışsa, hayatı boşa harcanmış gibi görünebilir; istemediği bir şeyi yapmaktan dolayı hayal kırıklığına uğrayabilir. Sanatçı olmak istediği halde bir ofiste kâtip olmuşsa, yaşamını söylenerek ve kaçarak geçirebilir. Bu yüzden herkesin ne yapmak istediğini bulması, ardından bunu yapmaya değip değmediğini görmesi çok önemli. Bir çocuk asker olmak isteyebilir; ama asker olmadan önce askerlik mesleğinin bütün insanlığa faydası olup olmadığını keşfetmesine yardım etmek gerekir.

Doğru eğitim öğrencinin sadece kapasitesini geliştirmeye değil, kendi en üst ilgi alanlarını anlamasına yardım etmelidir. Savaşlar, yıkım ve sefaletle parçalanmış bir dünyada, kişi yeni bir sosyal düzen inşa etmeli ve farklı bir yaşam tarzı oluşturabilmelidir.

Barışçıl ve aydınlanmış bir toplum inşa etme sorumluluğu başta eğitimciye düşer ve açıkçası, bu konuda duygusal bir karmaşaya düşmeden bir sosyal dönüşüm yaratılmasına yardım edebileceği büyük bir fırsata sahiptir. Doğru türde eğitim herhangi bir hükümet kurallarına ya da belirli bir sistemin metotlarına bağlı kalmaz; kendi ellerimizde, ebeveyn ile öğretmenlerin elindedir.

Ebeveynler çocuklarını gerçekten umursuyorlarsa, yeni bir toplum inşa ederler; ancak temelde çoğu ebeveyn umursamaz ve bu en acil sorun için zamanları yoktur. Para kazanmak için, eğlence için, ayinler ve ibadet için zamanları vardır, ancak çocukları için neyin doğru eğitim olduğunu düşünecek zamanları yoktur. Bu, insanların büyük çoğunluğunun yüzleşmek istemediği bir gerçektir. Bununla yüzleşmek eğlence ve zihinlerini meşgul eden diğer şeylerden vazgeçmek anlamına gelebilir ve kesinlikle bunu yapmaya gönüllü değillerdir. Böylece çocuklarını, kendileri kadar umursamaz öğretmenlerin bulunduğu okullara gönderirler. Neden umursa-

sınlar ki? Öğretmenlik onun için sadece bir iş, para kazanma yoludur.

Perdenin ardından baktığımızda yarattığımız dünya öylesine yüzeysel, suni, çirkin ki; ama bizler perdeyi, her şeyin bir şekilde doğru sonuçlanacağını umarak dekore ediyoruz. Çoğu insan maalesef para kazanmak, güç sahibi olmak ya da cinsel heyecanın peşine düşmek hariç, yaşam karşısında samimi değil. Yaşamın diğer karmaşalarıyla yüzleşmek istemiyorlar ve bu yüzden çocuklar da ebeveynleri kadar olgunlaşmamış ve bütünleşmemiş, sürekli kendileri ve dünyayla kavga eden insanlar olarak büyüyorlar.

Çocuklarımızı sevdiğimizi o kadar kolay söylüyoruz ki; fakat mevcut sosyal koşulları kabul etmek, bu yıkıcı toplumda köklü bir dönüşüm gerçekleştirmeyi istememek sevgi midir? Çocuklarımızı eğitmek için uzmanlara güvendiğimiz sürece, bu karmaşa ve sefalet devam edecek; çünkü uzmanlar bütünle değil kısımla ilgilenen, bütünleşmemiş kişilerdir.

En çok onurlandırılan ve en sorumlu meslek olması bir yana eğitim artık önemsenmiyor bile, bu yüzden çoğu eğitimci bir rutine bağlandı. Öğretmenler bütünleşme ve zekâ ile değil, bilginin aktarılmasıyla ilgileniyorlar; dünya üstüne çökerken sadece bilgi aktaran bir insan eğitimci değildir.

Eğitimci salt bilgi veren kişi değildir; o bilgeliğin, gerçeğin yolunu gösteren kişidir. Gerçek, bir öğretmenden çok daha önemlidir. Din gerçeği arayıştır ve gerçek, ne bir ülke ne de imandır, herhangi bir tapınak, kilise ya da camide bulunmaz. Gerçek arayışı olmadığında toplum kısa zamanda çürür. Yeni bir toplum yaratmak için her birimiz gerçek bir öğretmen olmak zorundayız, bunun anlamı hem öğrenci hem de usta olmaktır; kendimizi eğitmek zorundayız.

Eğer yeni bir sosyal düzen oluşturulacaksa, sadece para kazanmak için öğretenler tabii ki bu düzende öğretmen ola-

rak yer almaz. Eğitime geçim derdi olarak bakmak çocuğu kendine avantaj sağlamak için sömürmektir. Aydınlanmış bir toplumda öğretmenler kendi refahlarını düşünmeyecekler, ihtiyaçları cemiyet tarafından karşılanacak.

Gerçek öğretmen etkileyici bir eğitim kurumu inşa eden, siyasilerin aracı olan ya da bir ideal, inanç veya ülkeye bağlı olan kişi değildir. Gerçek öğretmen içsel olarak zengin, bu sayede kendi için hiçbir şey istemeyen kişidir; hırslı değildir ve hiçbir biçimde güç aramaz; öğretiyi pozisyon ya da otorite elde etmek için kullanmadığından, toplumsal mecburiyetlerden ve devlet denetiminden özgürdür. Böyle öğretmenler aydınlanmış bir medeniyette başlıca sırayı alır çünkü gerçek kültür mühendis ve teknisyenler değil, eğitimciler üstüne kurulmuştur.

6. BÖLÜM

EBEVEYNLER VE ÖĞRETMENLER

Doğru eğitim, kendini anlamak ve kendini yerleşmiş düşünce kalıplarından kurtarmak zorunda olan eğitimciyle başlar; çünkü o bildirendir. Eğer kendisi doğru eğitilmemişse, kendi öğrendiği birtakım mekanik bilgilerden başka ne öğretebilir? Bu yüzden sorun çocuk değil, ebeveyn ile öğretmendir; sorun eğitimciyi eğitmektir.

Eğer biz eğitimciler kendimizi anlamazsak, çocukla olan ilişkimizi anlamadan sadece onu bilgiyle donatıp sınavları geçmesini sağlarsak, yeni tür bir eğitim yaratmayı nasıl başarırız? Öğrenci rehberlik ve yardım almak için vardır; ancak rehberin, yardım edenin kendi kafası karışık ve dar ise, milliyetçi ve kuramcı ise, o zaman öğrenci de doğal olarak kendisi gibi olacaktır ve eğitim daha fazla karmaşa ve didişme kaynağı haline gelecektir.

Buradaki gerçeği görebilirsek, kendimizi doğru bir şekilde eğitmeye başlamanın ne kadar önemli olduğunu fark ederiz. Kendi yeniden-eğitimimizle ilgilenmek, gelecekteki refahımız ve çocuğun güvenliğinden çok daha gereklidir.

Eğitimciyi eğitmek –kendini anlamasını sağlamak– en zor girişimdir, çünkü çoğumuz çoktan bir düşünce veya davranış kalıbının sistemi içinde şekillendik; kendimizi çoktan birta-

kım ideoloji, din ya da belirli bir davranış standardına adadık. Bu yüzden çocuğa *nasıl* düşüneceğini değil, *ne* düşüneceğini öğretiyoruz.

Dahası ebeveynler ve öğretmenler kendi çelişki ve kederleriyle fazlasıyla meşgul. Zengin ya da fakir, çoğu ebeveynin aklı kendi kişisel endişe ve tecrübeleriyle dolu. Mevcut sosyal ve ahlaki çürüme onları hiç endişelendirmiyor, tek arzuları çocuklarını dünyaya uyum sağlamak üzere donatmak. Çocuklarının geleceğinden endişe duyarak onları güvenli bir pozisyon edinmek ya da iyi bir evlilik yapmak üzere eğitiyorlar.

Genel inancın aksine, çoğu ebeveyn çocuklarını sevdiğini söylemesine rağmen onları sevmez. Eğer ebeveynler çocuklarını gerçekten seviyor olsalardı, bütüne direnircesine aile ve ülkeye vurgu yapmazlardı; çünkü bu, insanlar arasında sosyal ve ırkçı bölünmelere yol açarak savaş ve açlığa neden olur. Bir yandan avukat veya doktor olmak için ağır bir eğitimden geçmelerine rağmen insanların hiçbir eğitim almadan çok önemli bir görev olan ebeveynliği üstlenmeleri gerçekten çok garip.

Dahası aile, müstakil eğilimleriyle genel tecrit sürecini teşvik ederek, toplumda bir çürüme unsuru haline geliyor. Sadece sevgi ve anlayış olduğunda tecrit duvarları yıkılır ve ancak o zaman aile kapalı bir çember olmaktan çıkar, artık ne hapishane ne de barınaktır; artık ebeveynler paylaşım içindedir, sadece çocuklarıyla değil aynı zamanda komşularıyla da.

Kendi sorunlarına gömülmüş birçok ebeveyn çocuklarının refahının sorumluluğunu öğretmene devreder; o zaman eğitimcinin ebeveynlerin eğitimine de yardım etmesi önemlidir.

Eğitimci, ebeveynlere, dünyanın karmaşık durumunun kendi bireysel karmaşasına ayna tuttuğunu açıklamalıdır. Bi-

limsel ilerlemelerin kendi içinde var olan değerlerde radikal bir değişim yaratamayacağını göstermelidir; şimdi eğitim adı verilen teknik öğrenim, insana özgürlük sağlamamış ya da onu daha fazla mutlu etmemiştir ve öğrenciyi mevcut çevreyi kabullenmeye şartlamak zekâya giden yol değildir. Çocukları için neler yapacağını ve buna nasıl başlayacağını anlatmalıdır. Ebeveynlerde güven uyandırmalı, ancak bunu vasıfsız cahil bir insanla uğraşan uzman bir otorite gibi değil, onlarla çocuğun mizacı, zorlandığı şeyler, eğilimleri vs. hakkında konuşarak yapmalıdır.

Eğer öğretmen çocukla bireysel olarak gerçekten ilgilenirse, ebeveynler ona güvenir. Bu süreçte öğretmen olabildiği kadar ebeveynleri de eğiterek, karşılığında onlardan bir şeyler öğrenmiş olur. Doğru eğitim sabır, ilgi ve şefkat isteyen karşılıklı bir görevdir. Aydınlanmış bir toplulukta aydınlanmış öğretmenler çocuk yetiştirme sorununu çözebilir; bu çizgideki deneyler ilgili öğretmenler ve düşünceli ebeveynler tarafından küçük ölçeklerle yapılmalıdır.

Hiç ebeveynler kendilerine neden çocuk sahibi olduklarını sorarlar mı? İsimlerini ölümsüzleştirmek, miraslarını devam ettirmek için mi çocuk yaparlar? Sadece kendi zevklerini, duygusal ihtiyaçlarını karşılamak için mi çocuk isterler? Eğer öyleyse, o zaman çocuklar sadece ebeveynlerinin arzu ve korkularının yansıması haline gelirler.

Ebeveynler çocuklarını yanlış bir eğitimle imrenme, düşmanlık ve hırsa sevk ederek onları sevdiklerini iddia edebilirler mi? Savaş, yıkım ve mutlak sefalete yol açan, insanı din ve ideoloji adına birbirine düşüren ulusal ve ırkçı kini harekete geçiren şey sevgi midir?

Birçok ebeveyn çocuğu sadece yanlış türde eğitime boyun eğmesine izin vererek değil, kendi yaşamlarını sürdürme şekilleriyle de çelişki ve kedere teşvik eder; sonra da çocuk bü-

yüdüğünde ve acı çektiğinde ya onun için dua eder ya da davranışları için bahaneler bulurlar. Ebeveynlerin çocukları için acı çekmeleri, ancak sevginin bulunmadığı baskıcı bir kendine acıma formudur.

Eğer ebeveynler çocuklarını seviyorlarsa milliyetçi olmazlar, kendilerini herhangi bir ülke ile özdeşleştirmezler; çünkü ülkeye tapınma savaşı getirir ve savaş oğullarını öldürür ya da sakat bırakır. Eğer ebeveynler çocuklarını seviyorlarsa, mülkiyetle doğru ilişkiyi keşfederler; çünkü sahip olma içgüdüsü mülkiyete, dünyayı mahveden aşırı ve yanlış bir anlam yükler. Eğer ebeveynler çocuklarını seviyorlarsa, herhangi bir organize dine ait olmazlar; çünkü dogma ve inanç insanları çelişkili gruplara ayırarak insanlar arasında kin yaratır. Eğer ebeveynler çocuklarını seviyorlarsa, imrenme ve didişmeden uzak durur, günümüzün toplumsal yapısını kökten değiştirmeye başlar.

Çocuklarımızın güçlü olmalarını, daha büyük ve iyi bir pozisyona sahip olmalarını, daha fazla başarılı olmalarını istediğimiz sürece kalbimizde sevgi yok demektir; çünkü başarıya tapınmak çelişki ve sefalete teşvik eder. Kişinin çocuklarını sevmesi demek, onlarla bütünsel olarak paylaşım içinde olmak demektir; onların duyarlı, zeki ve bütünleşmiş olmalarına yardım edecek doğru türde eğitimi görebilmek demektir.

Bir öğretmenin ne öğretmek istediğine karar verirken kendisine ilk sorması gereken şey, öğretmekle ne kastettiğidir. Her zamanki konuları alışılmış şekilde mi öğretecektir? Çocuğu sosyal makinede bir çark olmaya mı şartlandıracak yoksa yanlış değerler için tehdit anlamına gelen bütünleşmiş, yaratıcı bir varlık olmasına mı yardım edecektir? Eğer öğretmen öğrencinin bir parçası olduğu çevreyi saran değer ve etkileri incelemesine ve anlamasına yardım edecekse, kendisinin de

bunların farkında olması gerekmez mi? Kişi kör ise, başkalarının karşı kıyıya geçmesine yardım edebilir mi?

Elbette önce öğretmenin kendisi görmeye başlamalıdır. Kendi düşünce ve duygularına karşı daima tetikte olmalı, şartlandığı yöntemlerin, faaliyet ve cevaplarının farkına varmalıdır; çünkü bu dikkat hem zekâ getirir, hem de insana nesnelerle olan ilişkisinde radikal bir dönüşüm sağlar.

Zekânın sınavları geçmekle bir ilgisi yoktur. Zekâ insanı güçlü ve özgür yapan anlık algıdır. Çocukta zekâyı uyandırmak için kendimiz zekânın ne olduğunu anlamakla başlamalıyız; çünkü kendimiz birçok alanda zeki değilsek, çocuğun zeki olmasını nasıl talep edebiliriz? Sorun sadece öğrencide değil, aynı zamanda kendi yaşadığımız zorluklardadır; birikmiş korkular, kurtulamadığımız mutsuzluklar ve yılgınlıklar. Çocuğun zeki olmasına yardım etmek için, bizi donuk ve düşüncesiz yapan kendi içimizdeki engelleri yıkmak zorundayız.

Kendimiz kişisel güvence peşindeyken, çocuğa nasıl bunu aramamasını öğretebiliriz? Eğer biz ebeveyn ve öğretmenler yaşama karşı tamamen hassas değilsek, kendi etrafımızda koruyucu duvarlar örüyorsak çocuk için nasıl umut besleriz? Dünyada bu kadar kaosa yol açan bu güvenlik çabasının gerçek anlamını keşfetmek için, kendi psikolojik sürecimizin farkına vararak kendi zekâmızı uyandırmaya başlamak zorundayız; bizi kuşatan bütün değerleri sorgulamaya başlamak zorundayız.

İçinde yetiştiğimiz kalıplara düşüncesizce uyum sağlamaya devam etmemeliyiz. Eğer bizler kendimizi anlamazsak, bireyde ve dolayısıyla toplumda nasıl uyum olabilir ki? Eğitimci kendini anlamadığı, kendi koşullanmış cevaplarını görmediği ve kendini var olan değerlerden kurtarmadığı sürece, ço-

cukta nasıl zekâ uyandırması mümkün olabilir? Ve eğer çocukta zekâ uyandıramıyorsa, o zaman kendisi ne işe yarar?

Ancak kendi düşünce ve duygularımızın yöntemlerini anlayarak çocuğun özgür bir varlık olmasına gerçekten yardım edebiliriz ve eğer eğitimci bu konuda samimi bir endişe taşıyorsa, sadece çocuk için değil, aynı zamanda kendisi için de güçlü bir uyanış yaşayacaktır.

Çok azımız kendi düşünce ve duygularımızı gözlemleriz. Açıkça çirkin bulduklarımızı tam olarak anlamaz, sadece göz atar ya da öteleriz. Kendimizin derin bir şekilde farkında değiliz; düşünce ve duygularımız basmakalıp ve otomatiktir. Birkaç konu öğrenir, biraz bilgi toplar sonra da bunları çocuğa aktarmaya çalışırız.

Ancak gerçekten ilgileniyorsak, sadece dünyanın farklı bölgelerinde hangi deneyler yapıldığını öğrenmeye çalışmakla kalmaz, bütün bu soruya olan yaklaşımımızda son derece net olmak isteriz; kendimize çocukları ve kendimizi neden ve hangi amaçla eğittiğimizi sorarız; varoluşun anlamını, bireyin toplumla olan ilişkisini vs. sorgularız. Tabii eğitimci bu sorunların farkında olmalı ve çocuğun kendisini ilgilendiren gerçeği keşfetmesine, kendi huy ve düşünce alışkanlıklarını ona yansıtmadan yardım etmelidir.

Sadece bir sistemi takip etmek –bu ister siyasal bir sistem ister bir eğitim sistemi olsun– toplumsal sorunlarımızı asla çözmeyecektir; üstelik herhangi bir soruna olan yaklaşımımızı anlamak, sorunun kendisini anlamaktan çok daha önemlidir.

Çocukların korkudan arınmaları için –aile, çevre ya da Tanrı korkusu– eğitimcinin kendisi hiçbir şeyden korkmamalıdır. Ancak zorluk da buradadır; kendileri birtakım korkulardan beslenmeyen öğretmenler bulmaktadır. Korku düşünceyi daraltır ve teşebbüsü sınırlar ve korku dolu bir öğretmen açıkçası korkusuz olmanın derin anlamını aktaramaz. Tıpkı

iyilik gibi korku da bulaşıcıdır. Eğer eğitimcinin kendisi gizlice korkuyorsa, etkileri hemen görülmese de, o korkuyu öğrencilerine geçirecektir.

Mesela farz edelim o öğretmen kamusal fikirden korkuyor; korkusunun saçmalığını görmesine rağmen aşamıyor. Peki ne yapmalı? En azından kendini bilerek, kendi psikolojik tepkilerini ortaya koyarak ve bunlar hakkında açıkça konuşarak öğrencilerinin korkuyu anlamalarına yardım edebilir. Bu dürüst ve samimi yaklaşım öğrencileri, hem kendilerine hem de öğretmene karşı eşit derecede açık ve direkt davranmaya teşvik eder.

Çocuğa özgürlük vermek için eğitimcinin kendisi özgürlüğün anlam ve öneminin tam olarak farkında olmalıdır. Herhangi bir örnek ya da zorlama biçimi özgürlük yaratmaz ve sadece özgür insan kendini keşfeder ve anlar.

Çocuk, insanlar ve kendisiyle ilgili şeylerden etkilenir; doğru türde bir eğitimci onun bu etkilerle gerçek değerlerini ortaya çıkarmasına yardım etmelidir. Doğru değerler toplumsal otorite ya da geleneklerle keşfedilmez; sadece bireylerin düşünceli oluşu bunları açığa çıkarabilir.

Kişi bunu derinden anlayabilirse, öğrenciyi daha en başından mevcut bireysel ve toplumsal değerleri iyice anlamaya teşvik eder. Belirli değerler dizisini değil, olayların gerçek değerini aramaya teşvik eder. Korkusuz olmasına, öğretmenin, ailenin, toplumun baskısından, tüm baskılardan kurtulmasına yardım eder, böylece öğrenci bir birey olarak sevgi ve iyilik içinde çiçek açar. Öğrencinin özgürlüğe ulaşmasına yardım eden eğitimci aynı zamanda kendi değerlerini de değiştirir; o da "ben" ve "benim" olgularından kurtulmaya başlar, o da sevgi ve iyilik içinde çiçek açar. Bu karşılıklı eğitim, öğretmen ile öğrenci arasında farklı bir birlik ilişkisi yaratır.

Baskı ya da her tür zorlama özgürlük ve zekâya doğrudan engeldir. Doğru türde eğitimde ne toplumsal otorite, ne de güç vardır; kişi toplumun tebliğ ve tasdiklerinin ötesine geçmiştir. Öğrencinin hem kendisi hem de çevresi tarafından yaratılmış olan kendi engellerinden kurtulmasına yardım etmek istiyorsak, o zaman her tür zorlama ve baskının farkına varılmalı ve bunlar bir kenara bırakılmalıdır ve eğitimci bütün arızalı otoriteden kendini kurtarmadığı sürece bunu gerçekleştirmek mümkün olmaz.

Bir başkasının peşine düşmek, ne kadar muhteşem olursa olsun, benliğin kendi yöntemlerini keşfetmeye engeldir; birtakım hazır ütopyaların verdiği sözlerin ardından koşmak zihnin uyum, otorite, başkalarının yardımı gibi kendi arzularından kaynaklanan kuşatıcı davranışlarının farkına varmamasını engeller. Rahip, politikacı, avukat, asker, hepsi de bize "yardım etmek" için oradadır; ancak bu tip bir yardım zekâ ve özgürlüğü yok eder. İhtiyacımız olan yardım kendi dışımızda değildir. Yardım dilenmek zorunda değiliz; kendimizi adadığımız işimize saygı gösterdiğimizde, her gün karşımıza çıkan sıkıntı ve pürüzleri anlamaya açık olduğumuzda, yardım, aramamıza gerek kalmadan bize ulaşır.

Başkalarının bizi desteklemesine ve yüreklendirmesine bilinçli veya bilinçdışı olarak büyük ihtiyaç duyuyoruz. Bu açlıktan sakınmalıyız çünkü bu tip açlıklar, her zaman tatmin olma şeklindeki kendi karşılıklarını yaratır. Birinin bizi cesaretlendirmesi, yönlendirmesi, pasifleştirmesi rahatlatır; ancak otorite arama, bir başkasının rehberliğine yönelme alışkanlığı kısa sürede kendi sistemimizde bir zehre dönüşür. Bir başkasına rehberlik için dayandığımızda, kendi orijinal niyetimizi –bireysel özgürlük ve zekâyı uyandırma niyetimizi– unuturuz.

Bütün otoriteler engeldir ve eğitimcinin öğrenci için otorite olmaması çok önemlidir. Otorite inşa etmek hem bilinçli hem de bilinçsiz bir süreçtir.

Öğrenci emin değildir, el yordamıyla arar, ancak öğretmen bilgisinden emin ve tecrübesinde güçlüdür. Öğretmenin güç ve emin olma durumu, güneş ışığının tadını çıkarmaya meyilli öğrenciye güven verir; ancak güven ne kalıcıdır ne de gerçek. Bilinçli veya bilinçsizce bağımlılığa teşvik eden bir öğretmen öğrencilerine asla faydalı olamaz. Onların üstünde kendi bilgisi ile baskı yaratabilir, kişiliği ile gözlerini kamaştırabilir, ancak o doğru türde eğitimci değildir, çünkü bilgi ve tecrübeleri kendi bağımlılığı, güvenliği, hapishanesidir ve kendisi bunlardan kurtulana kadar, öğrencilerinin bütünleşmiş varlıklar olmalarına yardım edemez.

Doğru türde eğitimci olmak için öğretmen kendini kitaplardan ve laboratuarlardan kurtarmalıdır; öğrencilerin kendisini örnek almaması, idealize etmemesi ve otorite konumuna koymamasına dikkat etmelidir. Öğretmen kendini öğrencileriyle tamamlamayı arzuladığında, onların başarılarından kendine pay çıkardığında, o zaman öğretileri kendinin bir devamı niteliğinde demektir ve bu da kendini bilme ve özgürlük için zararlıdır. Doğru türde eğitimci öğrencilerinin, sadece kendi otoritesinden değil, aynı zamanda kendilerini hapseden arayışlardan kurtulmalarına yardım ederken bütün bu engellerin farkında olmalıdır.

Maalesef iş, bir sorunu anlamaya geldiğinde, çoğu öğretmen öğrenciye eşit ortak muamelesi yapmaz; kendi üst pozisyonlarından, çok daha aşağıda yer alan öğrenciye talimatlar verir. Böyle bir ilişki hem öğretmen hem de öğrencide korkuyu güçlendirir. Bu dengesiz ilişkiyi yaratan nedir? Öğretmenin fark edilme korkusu mu? Kendi hassasiyetlerini ve önemini muhafaza etmek için mi vakur bir mesafe koyar? Bu tip üstünlükten kaynaklanan bir mesafe, bireyleri ayıran bariyerleri yıkmaya asla yardımcı olamaz. Sonuçta, eğitimci ve

öğrencileri kendilerini eğitmek için birbirlerine yardım ederler.

Bütün ilişkiler karşılıklı eğitim şeklinde olmalıdır; bilgi, başarı ve hırsın kazandırdığı korunaklı tecrit ise sadece imrenme ve düşmanlığı besler; doğru türde eğitimci kendi etrafını saran bu duvarları aşmalıdır.

Kendini tamamen bireyin özgürlük ve bütünleşmesine adadığı için, doğru türde eğitimci derin ve gerçek dindardır. Herhangi bir mezhebe, organize dine ait değildir; inanç ve ritüellerden bağımsızdır, çünkü bunların sadece onları yaratanların arzularının yansıttığı yanılsama, hayal ürünü ve hurafeler olduklarını bilir. Tanrı gerçeğinin sadece kendini bilme, dolayısıyla özgürlükten geldiğini bilir.

Akademik diploması olmayanlar çoğunlukla en iyi öğretmenlerdir, çünkü onlar denemeye isteklidirler; uzman olmadıkları için öğrenmekle, yaşamı anlamakla ilgilenirler. Gerçek öğretmen için öğretmek bir teknik değil, yaşam tarzıdır; büyük sanatçılar gibi, yaratıcı işinden vazgeçmektense aç kalmayı tercih eder. Kişi öğretmek için içini yakan bir arzu duymadıkça öğretmen olmamalıdır. Kişinin bu yeteneğe sahip olup olmadığını keşfetmesi, sadece geçim derdiyle öğretmenliğe sürüklenmemesi çok önemlidir.

Öğretmek sadece bir meslek, bir geçim derdi olarak kaldığı ve kişi kendini mesleğe adamadığı sürece dünya ile aramızda büyük bir boşluk olacaktır; ev hayatımız ve işimiz ayrı ve farklı kalacaktır. Eğitim herhangi bir işe benzediği sürece bireyler arasında ve toplumun farklı sınıfları arasında çelişki ve düşmanlık kaçınılmazdır; rekabet giderek artacak, zalimce kişisel hırsların peşine düşülecek, kin ve hiç bitmeyen savaşlara yol açan bir ulusal ve ırkçı bölünmeler yaratılacaktır.

Fakat kendimizi doğru türde eğitimciler olmaya adadığımızda, ev yaşantımızla okul yaşantımız arasında bariyerler yaratmayız, çünkü her yerde özgürlük ve zekâyı göz önünde bulundururuz. Zengin ile fakirin çocuklarına eşit davranır, her çocuğa kendi mizacı, soyaçekimi, hırsları vs. ile bir birey olarak bakarız. Bir sınıfla, güç sahibi ya da zayıfla değil, bireyin özgürlük ve bütünleşmesiyle ilgileniriz.

Doğru türde eğitime kendini adayacak olan kişi bunu tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak yapmalı, bu işi yapmaya başkaları tarafından ikna edilmiş olmamalı, herhangi bir kişisel kazanç umudu beslenmemeli, başarı ve kazanç açlığından kaynaklanan korkuların esiri olmamalıdır. Kişinin kendini bir okulun başarı ya da başarısızlığıyla tanımlaması da şahsi güdülerinin alanı içindedir. Öğretmek kişinin mesleğiyse, kişi doğru eğitime birey için çok önemli bir ihtiyaç olarak bakıyorsa, o zaman kişi kendisinin engellenmesine ya da kendi hırsları veya başkalarının hırsları yüzünden işlerinin bir kenara bıraktırılmasına izin vermez. Kişi bu iş için zaman ve fırsat bulur ve ödül, onur ya da ün arayışına girmeden işe koyulur. Başka her şey –aile, kişisel güvence, uyum– ikinci plana itilir.

Eğer doğru türde öğretmenler olma konusunda samimiysek, baştan sona hoşnutsuz olmak zorundayız; belli bir eğitim sisteminden değil, bütün sistemlerden, çünkü hiçbir eğitim metodunun bireyi özgürleştirmediğini görüyoruz. Bir metot ya da sistem bireyi farklı değerler dizisine şartlandırabilir ama onu özgürleştiremez.

Kişi aynı zamanda, zihnin sürekli ürettiği, kendi belirli sistemine düşmeme konusunda dikkatli olmalıdır. Bir idare, bir hareket kalıbına sahip olmak uygun ve güvenlidir ve bu yüzden zihin kendi formüllerinin içinde sığınak yaratır. Sürekli tetikte olmak sıkıcı ve aynıdır ancak metotlar geliştirmek ve izlemek düşünce gerektirmez.

Tekrar ve alışkanlık zihni atalete teşvik eder; onu uyandırmak için, sorun diye adlandırdığımız bir şok gerekir. Bu sorunu kendi bayatlamış açıklama, mazeret ve suçlamalarımızla çözmeye çalışırız ve bunların hepsi zihni yeniden uykuya yatırır. Zihin sürekli bu atalet formuna takılır ve doğru türde eğitimci bunu kendi içinde sonlandırmakla kalmaz, aynı zamanda öğrencinin bunu fark etmesine yardım eder.

Bazıları şöyle sorabilir, "Kişi nasıl doğru türde eğitimci olabilir?" Tabii "nasıl" diye sormak özgür bir zihni değil, ürkek ve bir avantaj, bir sonuç bekleyen zihni işaret eder. Bir şey olma umudu ve çabası zihnin sadece arzu edilen sonuca uyum sağlamasına yol açar, oysa özgür bir zihin daima izler, öğrenir ve böylece kendisine yansıtılmış engelleri yarıp geçer.

Özgürlük başlangıçtadır, sonda kazanılması gereken bir şey değildir. Kişi "nasıl" diye sorduğu an, başa çıkılamaz zorluklarla karşılaşmıştır ve yaşamını eğitime adamaya istekli olan öğretmen asla bu soruyu sormaz, çünkü kişinin doğru türde bir eğitmen olmasını sağlayacak hiçbir metot yoktur. Kişi gerçekten ilgiliyse, istenen sonucu garantileyecek bir metot sormaz.

Herhangi bir sistem bizi zeki yapar mı? Bir sistemi baştan sona çalışıp diplomalar alabiliriz; ancak o zaman bir eğitimci mi yoksa bir sistemin kişileşmiş hali mi oluruz? Ödül arayışı içinde olmak, gözde bir eğitimci olarak çağırılmayı istemek tanınma ve övgü açlığıdır; her ne kadar bazen takdir ve teşvik edilmek hoş olsa da, kişinin devamlı ilgisi buna bağlı olduğunda, bu durum kısa sürede insanı yoran bir uyuşturucuya dönüşür. Övgü ve teşvik bekleyenler olgunlaşmamış kişilerdir.

Eğer yeni bir şey yaratılacaksa, atışma ve ağız dalaşı değil dikkat ve enerji gerekir. Kişi çalışmaktan bunalmışsa, genellikle ardından sıkılma ve yorgunluk gelir. Kişi ilgilenmiyorsa, tabii ki öğretmenlik yapmamalıdır.

Peki ama ilgisizlik neden öğretmenler arasında sıkça rastlanan bir sorundur? Bunalmaya neden olan nedir? Bunalma, koşulların bir şeyler yapmaya zorlanmasının bir sonucu değildir; kendimiz için gerçekten ne yapmak istediğimizi bilmediğimiz zaman ortaya çıkar. Kafamız karıştığında oradan oraya sürüklenir, nihayet bize cazip gelmeyen bir şeyde duraklarız.

Öğretmek gerçek mesleğimiz ise, geçici olarak bunalabiliriz, çünkü mevcut eğitim karmaşasından çıkmanın yolunu bulamamış olabiliriz; ancak doğru eğitimin içeriğini gördüğümüz ve anladığımız an, gereken bütün dürtü ve hevese yeniden sahip olacağız. Bu bir irade ya da önerme konusu değil, algı ve anlayıştır.

Eğer öğretmek kişinin mesleği ise ve kişi doğru eğitimin önemini idrak ediyorsa, kişinin doğru türde eğitimci olmaktan başka isteği olmaz. Herhangi bir metodu takip etmek gerekmez. Doğru türde eğitimin, bireyi özgürlüğe ve bütünleşmeye ulaştırmak için elzem olduğunu anlamak, kişinin kendi içinde kökten bir değişim yaratır. Kişi insan için barış ve mutluluğun ancak doğru eğitimle edinileceğinin farkına varırsa, o zaman doğal olarak bütün hayatını ve ilgisini buna verecektir.

Kişi çocuğun içsel olarak zenginleşmesini istediği için öğretir ve bunun sonucunda sahip olduklarına doğru değerler verir. İçsel zenginlik olmazsa, dünyevi şeyler aşırı önem taşıyarak çeşitli biçimlerde yıkım ve sefalete yol açar. Kişi, çocuğa, gerçek mesleğini bulmaya cesaretlendirmek ve insanlar arasında düşmanlığı besleyen meşgalelerden sakınmak için öğretir. Kişi, gencin kendini bilmesine yardım etmek için öğretir, çünkü insanlar kendilerini bilmezlerse ne barış ne de kalıcı mutluluk olabilir. Kişinin öğretileri kişisel tamamlanma değil, kendini inkârdır.

Doğru türde öğretim olmadığında yanılsamalar gerçeğin yerini alır; bunun sonucunda birey kendi içinde daima çelişki yaşar ve bu durum onun başkalarıyla ve toplumla olan ilişkilerinde de çelişki yaratır. Kişi, dogmalar ve organize dinin ritüelleri olmaksızın sadece kendini bilmenin sakin bir zihin yaratacağını gördüğü için öğretir ve bu yaratım ancak gerçek, Tanrı, "ben" ve "benim" aşıldığında var olur.

7. BÖLÜM

CİNSELLİK VE EVLİLİK

İnsana ait diğer sorunlar gibi, tutku ve cinsel dürtülerimiz de karmaşık ve zordur ve eğer eğitimcinin kendisi bu konuyu derinlemesine incelememiş ve içeriğini görmemişse, eğittiği kişilere nasıl faydalı olabilir? Eğer ebeveyn ya da öğretmen cinselliğin karmaşasına yakalanmışsa çocuğa nasıl rehberlik edebilir? Eğer bizler bu sorunun önemini anlamıyorsak çocuğa yardım edebilir miyiz? Eğitimcinin cinsellik anlayışı ile ilgili tutumu, kendi zihin durumuna bağlıdır; duygularını nazikçe dizginleyen biri mi yoksa arzuları tarafından tükenmiş biri mi olduğuna bağlıdır.

Peki neden cinsellik çoğumuz için karmaşa ve çelişkilerle dolu bir sorundur? Neden yaşamımızın hâkimi olmuştur? Bunun başlıca nedenlerinden biri yaratıcı olmayışımızdır; yaratıcı değiliz, çünkü eğitim metotlarımız kadar bütün sosyal ve ahlaki kültürümüz de aklın gelişimini temel alır. Cinsellikle ilgili bu sorununun çözümü yaratımın, aklın işleyişiyle oluşmadığını anlamakta yatar. Tersine, yaratım, akıl hareketsiz kaldığında vardır.

Akıl, tıpkı zihin gibi, sadece tekrar eder, yeniden biriktirir, sürekli yeni kelimeleri evirip çevirerek eskileri yeniden dü-

zenler ve çoğumuzun sadece beyin vasıtasıyla hissettiği ve tecrübe ettiği gibi, eşsiz bir şekilde kelimeler ve mekanik tekrarlarla yaşarız. Açıkçası bu yaratım değildir ve bizler yaratıcı olmadığımız için, bize kalan tek yaratıcılık cinselliktir. Cinsellik zihindedir ve zihne ait olan bu şey kendini tamamlamalıdır, yoksa yılgınlık oluşur.

Düşüncelerimiz, yaşamlarımız parlak, yavan, kutsal, boştur; duygusal olarak açız, dinsel ve entelektüel olarak tekrarcı ve donuğuz; sosyal, siyasi ve ekonomik olarak sınıflandırılmış ve denetim altındayız. Mutlu insanlar değiliz, canlı, neşeli değiliz; evde, işte, kilisede, okulda asla yaratıcı bir zihinsel duruma geçemiyoruz, günlük düşünce ve hareketlerimizde derin bir rahatlama yok. Her yerden ele geçirildiğimiz ve istila edildiğimiz için, doğal olarak cinsellik bizim tek çıkış yolumuz, tekrar tekrar aradığımız bir tecrübe haline geldi; çünkü cinsellik, özün yokluğunda anlık bir mutluluk hali sağlar. Sorunu meydana getiren şey cinsellik değil, mutluluk durumunu yeniden ele geçirme, ister cinsellik ister başka bir şey vasıtasıyla zevk alma ve bu zevki muhafaza etme arzusudur.

Gerçekte aradığımız şey yoğun bir kendini unutma tutkusu, kendimizi tamamen unutacağımız bir şeyle özdeşleştirmedir. Çünkü benlik ufak ve önemsizdir, acı kaynağıdır; bilinçli veya bilinçsiz olarak kendimizi bireysel veya kolektif bir heyecan, kibirli fikirler ya da büyük bir duygu durumu içinde kaybetmek isteriz.

Benlikten kaçmak istediğimizde, kaçış için kullanılan araçlar çok önemlidir çünkü sonrasında bu araçlar, bize acı veren sorunlara dönüşür. Yaratıcı yaşamı –özden kurtuluşu– önleyen engelleri sorgulayıp anlamadığımız sürece, cinsellik sorununu anlayamayız.

Yaratıcı yaşamın engellerinden biri korkudur ve saygı o korkunun belirtisidir. Saygı duyulanlar, ahlaki sınırlar içinde

yaşayanlar, yaşamın tam ve derin anlamının farkında değildir. Kendi haklılıklarının duvarları arasında hapsedildiklerinden ötesini göremezler. İdealler ve dini inançlara dayalı, renkli camdan oluşan ahlaki doğruluklarının gerçekle hiçbir ilgisi yoktur ve bunun arkasına sığındıklarında, kendi yanılsamalarından yola çıkarak yarattıkları bir dünyada yaşarlar. Kendi dayattıkları ve hoşlandıkları ahlaki doğruluklara rağmen, saygı duyulanlar da karmaşa, sefalet ve çelişki içindedir.

Kendi güvenlik arzumuzun sonucu olan korku, uyum göstermemize, baskıyı taklit ve itaat etmemize yol açarak yaratıcı yaşamın önünü keser. Yaratıcı yaşamak özgürlük içinde yaşamaktır. Bu, korkusuz olmaktır ve sadece zihin arzu ve arzunun hoşluklarına takılmadığında yaratıcı durum oluşur. Ancak kendi kalplerimizi ve zihinlerimizi hassas bir dikkatle izlediğimizde arzumuzun gizli yöntemlerini ortaya çıkarabiliriz. Ne kadar düşünceli ve şefkatli olursak, arzu zihne o kadar az tahakküm eder. Sadece sevginin olmadığı yerde duygu sorun yaratır.

Bu duygu sorununu anlamak için, ona tek bir yönden değil her taraftan, eğitsel, dinsel, sosyal ve ahlaki açıdan yaklaşmalıyız. Duygular bizler için neredeyse aşırı önemli hale gelmiştir, çünkü duygularla algılanan değerleri çok fazla vurgularız.

Kitaplar, reklamlar, sinema ve daha pek çok diğer yöntemle duygunun çeşitli yönleri sürekli vurgulanır. Siyasi ve dini törenler, tiyatro ve tüm diğer eğlence formlarının hepsi bizi, varlığımızın farklı seviyelerini harekete geçirme arayışına teşvik eder ve bizler bu teşvikten haz alırız. Şehvet mümkün olan her şekilde oluşturulurken, bir yandan da iffetli olma ideali desteklenir. Böylece içimizde bir tezat oluşur ve işin tuhafı bu tezat da bizi harekete geçirir.

Ancak duygu peşine düşmenin, zihnin en büyük faaliyetlerinden biri olduğunu anladığımızda zevk, heyecan ve şiddet yaşamlarımızda baskın figür olma özelliğini kaybeder. Bizler sevmediğimiz için cinsellik, şehvet arayışı bizi tüketen bir soruna dönüştü. Sevgi varsa iffet de vardır; ama iffetli olmaya *çalışan*, iffetli değildir. Fazilet özgürlükle gelir, *olmayı* anlamayla gelir.

Gençken güçlü cinsel dürtüler hissederiz ve çoğumuz bu arzularla onları denetim altına alarak ve disipline sokarak baş etmeye çalışırız, çünkü yasaklar olmazsa şehvetten deliye döneceğimizi zannederiz. Organize dinler cinsel ahlakımızla fazlasıyla ilgilenirler; ancak vatanseverlik adına şiddet ve cinayet suçları işlememize, kıskançlık ve zorbalığa yönelmemize ve güç ile başarının peşine düşmemize de izin verirler. Özellikle bu tarz bir ahlaki doğrulukla bu kadar ilgilendikleri halde neden sömürü, açgözlülük ve savaş karşıtı konuşma yapmazlar? Bunun nedeni organize dinlerin bizim yarattığımız çevrenin bir parçası olmaları, varlıklarını bizim korku ve umutlarımıza, kıskançlık ve ayrımcılığımıza borçlu olmaları değil midir? Öyleyse zihin, tüm diğer alanlarda olduğu gibi dini alanda da, kendi arzularının yansımalarında kalmıştır.

Arzu sürecinin tamamı derin bir şekilde anlaşılmadığı sürece, ister Doğu'da ister Batı'da, evlilik kurumu mevcut haliyle cinsel sorunlara cevap veremez. Sevgi bir kontrat imzasıyla oluşmaz, haz ya da karşılıklı güven ve uyum takasını temel almaz. Bunların hepsi zihindedir ve bu yüzden sevgi yaşamlarımızda çok az bir yer işgal eder. Sevgi zihinden gelmez; kurnaz hesaplardan, kendini koruma amaçlı taleplerden ve tepkilerde oluşan düşünceden bağımsızdır. Sevgi olduğunda, cinsellik asla sorun olmaz; sorun yaratan sevgi eksikliğidir.

Sorunu yaratan zihnin engelleri ve kaçışlarıdır, cinsellik ya da bir başka belirli konu değil; bu yüzden zihnin işleyişini, çekim ve itelemelerini, güzelliğe ve çirkinliğe verdiği karşılıkları anlamak önemlidir. Kendimizi gözlemlemeli, insanları nasıl gördüğümüzün, erkek ve kadına nasıl baktığımızın farkında olmalıyız. Ailenin, kendini önemli hissetmek adına bir tür kendini devam ettirme aracı olarak kullanıldığı zaman, ayrımcılığın ve anti sosyal aktivitelerin merkezi haline geldiğini görmeliyiz. Aile ve mülk, kendi sınırlayan arzu ve hevesleriyle özün merkezine yerleştirildiğinde, güç ve baskı enstrümanına, birey ile toplum arasında bir çelişki kaynağına dönüşür.

Tüm bu insana dair sorularda zor olan, kendimizin, ebeveynlerin ve öğretmenlerin son derece bezgin ve umutsuz, hep beraber karmaşa ve huzursuzluk içinde olmamızdır; hayat üzerimizde ağır bir yük ve bizler teselli edilmek istiyoruz, sevilmek istiyoruz. Kendi içimizde fakir ve yetersiz olduğumuzda çocuğa doğru türde eğitimi vermeyi nasıl umut edebiliriz?

Bu yüzden en büyük sorun çocuk değil, eğitimcidir; eğer başkalarını eğitebilecek kapasiteye sahip olmak istiyorsak, kendi kalplerimiz ve zihinlerimiz temizlenmeli. Eğer eğitimci kafası karışık, sahtekâr ve kendi arzularının karmaşası içinde kaybolmuş ise, bilgelikten nasıl bahsetsin ya da bir başkası için yolu düzeltmeye nasıl yardım etsin? Fakat bizler uzmanların anlayacağı ve tamir edeceği makineler değiliz; bizler uzun bir etki ve kaza dizisinin sonucuyuz ve her kişi kendi doğasının karmaşasını kendisi için açığa çıkararak anlamalıdır.

8. BÖLÜM

SANAT, GÜZELLİK VE YARATIM

Çoğumuz sürekli kendimizden kaçmaya çalışırız ve sanat bunu yapmanın en saygın ve kolay yolunu sunduğundan, birçok insanın yaşamında çok önemli bir rol oynar. Kendini unutma arzusuyla bazıları sanata yönelirken bazıları içki içer, bazıları ise gizemli ve hayalperest dini doktrinleri takip eder.

Bilinçli veya bilinçsizce herhangi bir şeyi kendimizden kaçmak için kullandığımızda, buna bağımlı hale geliriz. Kendi endişe ve huzursuzluklarımızdan kurtulmak amacıyla bir insana, şiire ya da herhangi bir şeye bağlanmak, o an için bizi zenginleştirse de, yaşamlarımızda daha fazla çelişki ve tezat yaratır.

Çelişkinin olduğu yerde yaratıcılık durumu olmaz ve bu yüzden doğru türde eğitim bireyin, kaçış yollarını göklere çıkarmadan, sorunlarıyla yüzleşmesine yardım etmelidir; çelişkiyi anlayarak yok etmesine yardım etmelidir, çünkü ancak o zaman yaratıcılık durumu ortaya çıkar.

Yaşamdan boşanmış sanat fazla bir anlam taşımaz. Sanat günlük yaşamdan ayrıldığında, içgüdüsel yaşamımızla tuval üzerindeki çabalarımız ya da mermer heykellerle kelimeler

arasında bir boşluk olduğunda, sanat ancak *olanın* gerçeğinden kaçmak için hissettiğimiz yüzeysel arzumuzun bir ifadesine dönüşür. Bu boşluğa ulaşmak, özellikle yetenekli ve teknik beceriye sahip olanlar için oldukça zordur; fakat sadece boşluğa ulaşıldığında yaşamlarımız bütünleşir ve sanat kendimizin bütünsel ifadesine dönüşür.

Zihin yanılsamalar yaratma gücüne sahiptir ve onun yöntemlerini anlamadan ilham aramak kendini aldatmaya davettir. İlham ona açık olduğumuzda gelir, onu davet ettiğimizde değil. Herhangi bir uyarı yoluyla ilham edinme girişimi her tür sanrıya yol açar.

Kişi varoluşun anlamının farkında olmadığı sürece, kapasite ya da yetenek benlik yoluyla onun açlıklarını vurgular ve önemser. Bu, bireyin benmerkezci ve ayrımcı olmasına vesile olur; kişi kendinin ayrı bir mevcudiyet, üstün bir varlık olduğu hisseder ve tüm bunlar birçok kötülüğü besleyerek bitmek bilmeyen didişme ve acılara neden olur. Benlik, her biri diğerinin zıttı olan birçok mevcudiyetten oluşan bir pakettir. Çelişkili arzuların savaş meydanı, "benim" ve "benim-değil" arasındaki daimi mücadele merkezidir ve benlik, "ben" ve "benim" olana önem verdiğimiz sürece, kendi içimizde ve dünyada çelişki artacaktır.

Gerçek sanatçı benliğin kibrini ve hırslarını aşmıştır. Parlak ifadelerin gücüne sahip iken dünyevi yollara yakalanmak, aykırı ve kavgacı bir yaşam özlemidir. Övgü ve yaltaklanma kalbi sardığında, egoyu şişirir ve algıyı mahveder ve herhangi bir alanda başarıya tapınma zekâ için zararlıdır.

Tecrit yaratan her eğilim ya da yetenek, her kendini tanımlama biçimi, ne kadar teşvik edici olursa olsun, duyarlılık ifadesini bozarak duyarsızlığa neden olur. Yetenek kişiselleş-

tiği, "ben" ve benim" önemsendiği zaman duyarlılık donuklaşır: Ben resim yaparım, ben yazarım, ben yaratırım. Ancak kendi düşünce ve duygularımızın insanlarla, nesnelerle ve doğayla ilişkisinin her an farkına vardığımız zaman zihin açık ve esnektir, kendini koruma istek ve arayışlarına bağlanmaz ve ancak o zaman benlik tarafından engellenmeden, çirkin ile güzel olana karşı duyarlılık oluşur.

Güzellik ile çirkinliğe duyarlılık bağlılık ile oluşmaz; sevgiyle gelir, kendi kendine oluşan çelişkilerin olmadığı yerde ortaya çıkar. Ruhen yoksul olanlar gösterişe, zenginliğe ve güce düşkün olurlar. Kalplerimiz boş olduğunda bir şeyler biriktiririz. Paramız yeterse etrafımızı güzel olduğunu düşündüğümüz objelerle doldururuz ve bunlara aşırı önem yüklediğimiz için sefalet ve yıkımın çoğundan biz sorumluyuz.

Sahip olma hevesi güzelliğe duyulan sevgi değildir; güvenlik arzusundan yükselir ve güvende olmak duygusuz olmaktır. Güvende olma arzusu korku yaratır; etrafımızda direnç duvarları öreri bir tecrit sürecini devam ettirir ve bu duvarlar bütün duyarlılığı önler. Bir nesne ne kadar güzel olursa olsun kısa zamanda bizim için çekiciliğini kaybeder; ona alışırız ve bize bir zamanlar haz veren şey, boş ve donuk hale gelir. Güzellik hâlâ oradadır, ancak biz artık ona açık değilizdir ve bizim monoton günlük varoluşumuz tarafından yutulmuştur.

Kalplerimiz kuruduğu ve bizler nasıl kibar olunacağını, yıldızlara, ağaçlara, suyun üzerindeki yansımalara nasıl bakacağımızı unuttuğumuz için, resim ve mücevherlerin, kitap ve sonsuz eğlencelerin bizi harekete geçirmesine ihtiyaç duyuyoruz. Sürekli yeni heyecanlar, yeni ürpertiler arıyoruz,

sürekli artan bir duygu değişikliğinin açlığını çekiyoruz. Zihin ile kalbi yoran ve donuklaştıran bu açlık ve onun tatminidir. Duygu aradığımız sürece, güzel ve çirkin diye adlandırdığımız şeyler son derece yüzeysel bir anlam taşımakla kalacak. Ancak her şeye yeniden yaklaştığımızda haz kalıcı olur; kendi arzularımıza bağlandığımız sürece bu mümkün olmaz. Duygu ve zevk her zaman yeni olan şeyi tecrübe etmeyi önler. Duygular satın alınabilir, ama güzelliğe duyulan sevgi satın alınmaz.

Ancak kendi zihin ve kalplerimizin boşluğunun farkına vardığımızda ve bu farkına varış bu boşluktan kaçıp herhangi bir dürtü ya da duyguya sığınmadan gerçekleştiğinde, tamamen açık ve oldukça duyarlı olduğumuzda, yaratım olabilir, ancak o zaman yaratıcı hazzı buluruz. İçsel olanı anlamadan dışsal olanı yetiştirmek, kaçınılmaz olarak insanı yıkım ve kedere sürükleyen değerler inşa eder.

Bir tekniği öğrenmek bize iş sağlayabilir, ancak bizi yaratıcı yapmaz; oysa haz varsa, yaratıcı ateş varsa, kendini ifade etmenin bir yolunu bulacaktır; kişinin bir ifade metodu araştırması gerekmez. Kişi gerçekten bir şiir yazmak isterse yazar ve eğer tekniğe sahipse daha da iyi yazar; ancak kişinin söyleyecek bir şeyi yoksa neden bir iletişim aracı bulmak için strese girsin? Kalplerimizde sevgi varsa, kelimeleri bir araya getirmenin bir yolunu aramamıza gerek kalmaz.

Muhteşem sanatçılar ve muhteşem yazarlar yaratıcı olabilirler, ancak bizler değiliz, bizler sadece izleyiciyiz. Çok sayıda kitap okuyor, harika müzikler dinliyor, sanat çalışmalarına bakıyoruz, ancak asla doğrudan yüce olanı tecrübe etmiyoruz; tecrübelerimiz her zaman bir şiir, bir resim, bir azizin kişiliği vasıtasıyla oluyor. Şarkı söylemek için kalplerimizde

şarkı olması lazım; ancak şarkıyı kaybettiğimiz için şarkıcının peşine düşüyoruz. Aracı olmadığında kendimizi kaybolmuş hissediyoruz; oysa herhangi bir şeyi keşfetmeden önce kaybolmak *zorundayız*. Keşif yaratıcılığın başlangıcıdır ve yaratıcılık olmadan, ne yaparsak yapalım, insan için ne barış ne de mutluluk vardır.

Belli bir metot, teknik ya da stil öğrendiğimizde mutlu, yaratıcı bir şekilde yaşayabileceğimizi sanıyoruz; ancak yaratıcı mutluluk sadece içsel zenginlik olduğunda gelir, asla bir sistem sayesinde elde edilemez. "Ben" ve "benim" güvencesini garantilemenin bir başka yolu olan kişisel gelişim yaratıcı ya da güzellik sevgisi değildir. Yaratıcılık, zihnin yöntemlerinin ve kendi için inşa ettiği engellerin sürekli farkında olmakla başlar.

Yaratma özgürlüğü kendini bilme ile gelir; ancak kendini bilme bir yetenek değildir. Kişi herhangi bir yeteneği olmadan da yaratıcı olabilir. Yaratıcılık, benliğin çelişki ve kederden yoksun olduğu bir varoluş durumudur; zihnin, arzunun istek ve düşkünlüklerine takılmadığı bir durumdur.

Yaratıcı olmak sadece şiir, heykel ya da çocuk üretmek değildir; gerçeğin varoluşa geçebildiği o durumda olmaktır. Gerçek, varoluşa, düşünceler tamamen durduğunda geçer ve düşünce ancak benlik olmadığında durur; zihin yaratmayı durdurduğunda, yani artık kendi uğraşlarına gömülmüş halde olmadığı zaman. Zihin zorlanmadan tamamen hareketsiz ya da dinlenme durumunda olduğunda ve benlik faal olmadığı için sessiz durumdayken, işte o zaman yaratım başlar.

Güzellik sevgisi kendini bir şarkıda, bir gülümsemede ya da sessizlikte ifade eder; ancak çoğumuzun sessiz kalma hevesi yoktur. Kuşları, geçmekte olan bulutları gözlemlemek

için hiç zamanımız yoktur, çünkü kendi düşkünlük ve zevklerimizle fazlasıyla meşgulüz. Kendi kalplerimizde güzellik olmazsa, bir çocuğun tetikte ve duyarlı olmasına nasıl yardım edebiliriz? Güzele duyarlı olurken çirkinden sakınırız; oysa çirkinden sakınmak duyarsızlaştırır. Gençlerde duyarlılık geliştirmek istiyorsak, biz kendimiz güzel ve çirkine duyarlı olmak zorundayız ve içlerinde, sadece insanın yarattığı güzelliği değil, ama aynı zamanda doğanın güzelliğini görme zevkini uyandırmak için her fırsatı değerlendirmeliyiz.